

خلاصہ دسورتونو

روابط، امتیازات، مقاصد، تقسیم

اونور گنڑ معلومات ل دسورتونو

سورة الفاتحه - سورة ق

Ketabton.com

مدرس: مولانا خلیل الرحمان صاحب مدظلہ

طالب: محمد ایوب

سورة فاتحه

(۱) ہر سورۃ دسے پیرتیب قرآن کے پادال ہر اوپہ نزول کے ۵ نمبر ہیں سورۃ مدثر دسے: علق۔ قلم۔ مزل۔ مدثر۔ فاتحہ، رکی، اودنی اساتہ تو تخصیص رکھ کر لے شی چہ بعضے الفاظ لکھ صلوات، جہاد، باز کواۃ پہ کی سورۃ نو کے لغوی معنی سرہ رازی اودنی سورۃ نو کے پہ اصطلاحی معنی سرہ رازی بل داچنی سورۃ نو کے خطاب زیات تر مشرک انو اوامیان تہ وی اودنی سورۃ نو کے خطاب ہمیشہ اہل کتابو اوامیانو تہ وی کی سورۃ نو ہفہ دی چہ ہجرت نہ تھکے نازل شوے دی اگرچہ پہ طائف یا بل مقام کے والے نہ وی اودنی ہفہ دی چہ ہجرت نہ بعد نازل دی اگرچہ خبر پہ موقع فاتح مکہ نہ پس ولے نہ وی۔ 86+28=124

(۲) نومونہ سورۃ فاتحہ: دفتاحے گزومونہ دی قانون دادے چہ کثرۃ الاماء بتدل علی کثرۃ الصفاء لکہ یوسرے چہ قاری ہم دے عالم ہم، حافظ او مفتی ہم دے دا گزومونہ القابات دے سڑی پہ گزومونہ صفا تو دلالت کوی دغہ شان دفتاحے ہم گزومونہ دی اودا نومونہ چا دران نہ نہ دی جو کڑے۔ بلکہ داؤل نقل دی ونی ﷺ نہ:

(۱) فاتحہ: افتتاح نہ دے پراستو کئے: دے سورۃ سرہ افتتاح دقرآن اشوہ... (۲) اساس القرآن: بنیاد قرآن یا خلاصہ قرآن: دتمام اسانی کتابونو اودقرآن خلاصہ ہم دے سورۃ کے دہ (۳) سورۃ صلوات: حدیث دے: لاصلوات لمن لم یقرأ بفاتحہ الکتاب پہ جمع کے امام اوپہ زانلہ موز کے موز گز اربہ فاتحہ وائی ورنہ موز نہ کیگی نور سورۃ نو دخلق پہ خود اودا سورۃ دخالق پہ خود دے (۴) سورۃ حمد: پہ شروع دے سورۃ کے حمد نہ دی (۵) سورۃ الشافیہ: داسورۃ روحانی پیارو دپارہ شفادہ کہ چرے معنی مطلب سرہ پورا یاد کڑے شی اوئل پرے اوکڑے شی (۶) کافی: چاچدا سورۃ زوہ کڑو معنی او مطلب سرہ اوئل نے پرے اوکڑو نو دجنم نہ خلاصی دپارہ یکانی شی دہ لہ (۷) وافیہ: مکمل دضمون لحاظ سرہ: درجہ پہ درجہ کیے ٹول بیانات دی (۸) رقیہ: دم والا سورۃ: لکہ شگہ چہ ابوسعید الخدریؓ چلو ملگر وسرہ جہاد تہ تلے دوپہ لارہ کے دوقوم شتر چہ مار یا لزم خوڑ لے دو... ۱۰۰ اکڈے ترے واخستے... بعضے خلق دے نہ نہ پیمے اختلاو استدلال کوی مگردا غلط دی ہفہ خوال غیبت وو ستاد اشوی۔

(۹) کز: خزانہ وعلومو: شیخ القرآن صاحب ہر فرما بل چہ کہ چرے ماتہ اللہ شپک ۶ کالہ عمر راکڑی اوڑہ مسلسل ہم دافاتحہ بیانوم نوز مامر

پختہ شی مگردے فاتحے علوم پہ ختم شی

(۱۰) تعلیم المسلمہ: رسوال کو لو چل یا علم: ژوپے تعریفونہ داللہ، بیاجلہ عاجزی، بیاسوال کول بل داچنہ غوث بل پکاری دی ہدایت اوپہ دے ثابت قادی او شگہ پہ غواڑے احادیث کے رازی چہ بہترین دعا دیونس وہ (لا اله الا انت سبحانک...) زکہ چہ ددعا درے شرائط وادھف درے داڑہ دے دعا کے دو (۱) چہ دچانہ غواڑے ہفہ بہ بخل نہ پاک گزومے

(۲) چہ غواڑے نو ددغے شیو ہفہ مالک گزومے (۳) چل زان بہ عاجزہ گزومے۔

(۱۱) ام القرآن: ام اصل یا مورت وائی شگہ چہ موراصل دپچی وی دغے سورۃ فاتحہ اصل دؤل قرآن دہ

(۱۲) ام الکتاب: دؤلو اسانی کتابو اصل یا خلاصہ ہم دے فاتحہ کے دہ

(۱۳) سبع مثانی: اووہ اثبوتہ چہ بار بار پیلے کیگی مانزہ کے کسم

(۳) وجہ تقدیم: ہے خوزمونگ علماء ددے لس وجوہات خالی مگر ہفہ زیات تر علمی دی دلہ صرف دوہ وجوہات وایو:

(۱) ٹول قرآن پہ دو قسمہ اثبوتہ مشتمل دے یو علمی بل عملی علمی دعلم وعتیدے سرہ تعلق لری لکہ توحید اورسالت یا ایمان بالا خرہ وغیرہ عملی صرف عمل سرہ تعلق لری لکہ قیام الصلوات یا حج وغیرہ نو پدے فاتحہ کے دادا وڑہ قسمہ موجود دی ژومی درے اثبوتہ علمی دی چہ عقیدے سرہ تعلق دے او بل ثلورم ایت ایاک نعبد... تعلق عمل سرہ دے

(۲) پہ اعتبار دقرآن ۴ حصے دے (۱) الحاق لکل... (۲) الربی... (۳) المبارک فی... (۴) ایمان... نو فاتحہ الحمد للہ کے خالق تہ اشارہ دہ رب العالمین کے ددو یے ہے خلاصہ پہارٹن کے

دریے ہے المبارک... خلاصہ اوپہ مالک یوم الدین کے داخرے حصے خلاصہ نو فاتحہ خلاصہ دقرآن دہ او قانون دادے چہ خلاصہ مقدم دی پہ تفصیل او تفسیر

حضرت مولانا شبیر احمد عثمانی دفتاحے وجہ ذاتی چہ قرآن کے ۶ خبرے دی، توحید+ رسالت+ احکامات+ قیامت+ حال دنونکو+ حال دنونکو نو فاتحہ کے دا شپک واڑہ شتہ پوہہ

عالمان چہ خطاب کوی نو ژوہیہ خلاصہ شگے کڑی او بیارے مفصل بیان اوکڑی گ

(۴) مقصد سورۃ یادوہ یا خور یا زبدہ (سج) دسورۃ چہ ٹول سورۃ دھفے نہ تاو کی ہفہ دے (۱) ایاک نعبد وایاک نستعین (۲) مقاصد اربعہ عالیہ۔ قرآن پاک 8 مسئلے بیانوی چہ 4 کپے مہمات او

4 کپے مہمات دی مہماتو تہ مقاصد اربعہ عالیہ ہم وائی چہ ہفہ وادی (۱) اثبات دتوحید (۲) رسالت... مہمات دادی... نو فاتحہ دغہ ژومی ثلور بیانوی دا ثلور مقاصد دفتاحے دہریت اولفظ نہ داسے

ثابت دی چہ الحمد للہ نہ ایاک نستعین پورے توحید خو پڈا گدے مگر اھد نا الصراط... ضالین پورے شگہ ثابت دے داسے چہ مومگ داسوال دھفے ذات نہ داسے کو چہ درے کار نہ صرف اللہ دے

اثبات درسالت ترے داسے ثابت دے چہ علمی او عملی مسئلے مومگ تہ چاہیان کڑے یا راڑے دا رسول۔ شہ کے درتہ بیان کڑے قرآن کے۔ دے صدقات الکتاب مسئلہ واضح شوہ

دغے صدقات الکتاب ہم داخلہ چہ اوصاف داللہ یا صفات دبنہ چہ ایاک نعبد وغیرہ کے دی مومگ تہ رسول شگہ رارسلو لے دے قرآن کے بیان کڑے دہ اللہ رحمن اور جم دے اقرآن ہم

اللہ رحم دے پوس ۵۸ قبل بفضل اللہ ورحمہ... ہم دغے مسئلہ ایمان بالا خرہ ہم داخلہ چہ احمد وند اللہ شہ پارہ وائے اودا عبادت داللہ شہ پارہ کو دے دپارہ چہ قیامت کے مے پکارا شی بل داللہ

رب یعنی تربیت دبدن اور روح کو نکدے دے نو دروح تربیت پہ قرآن سرہ کوی دے دپارہ چہ دراز روح مے قیامت کے بچ شی دغذاب۔ پہ مالک یوم الدین سرہ اثبات قیامت براہ راست نو مختصر داچہ دفتاحے

ہر ایت یا ہر لفظ نہ دا ثلور مقصدی خبرے واضح دی۔

(۵) تقسیم سورۃ: ہر سورۃ کے تقسیم پہ 8 او 15 حصوں پر شے دے مگر لکھ موگ صرف پہ درے حصوں کو۔ نو سورۃ تقسیم دے پہ اعتبار دھنا مین سورہ پہ در پو حصوں کے:

- (۱) بڑی درے اتوں (الحمد للہ نہ تر مالک یوم الدین) مشتمل دی: آسمان پر اللہ پہ یواسم (اللہ) اسم ذاتی او باقی ثلوث نہاتی دی۔ پہ الحمد للہ سرہ در پہ تمامو شرکا نو کیگی پر رب العالمین سرہ در پہ تمامو بنو سب او صابو کیگی پہ الرحمن الرحیم سرہ ہم در پہ شرکا نو کیگی چہ برکت ذمہ دار بل ٹوک گزوی بہ مالک یوم الدین سرہ در دے پہ ہفہ شرکا نو چہ بل لہ دشتافت ذمہ دار گزوی نو داڑو مے حصہ مختص دہ حقوق اللہ لہ (۲) آیت ۴ چہ حقوق اللہ او حقوق العباد کے مشترک بیان کیگی پہ ایک نعبہ کے دالہ حق داو چہ عبادت خاص کڑے شی اللہ لہ او بندہ حق داوے چہ عباد او کڑی او دغے پہ ایک نستین کے ہم۔ (۳) آیت ۵ نہ تر آخر پر دے۔ دیکے خالصہ بندہ حقوق دی چہ کیکے در یو لو بیان دے اجمالاً۔ کد چہ بندہ وائی چہ اھدا نا الصراط المستقیم نو حدیث قدسی دے چہ اللہ فرمائی چہ ہذا لبعبدی دا زما دہ حق دے۔ نو سورۃ فاتحہ کے رد دے پہ ثلوث فرقو (۱) دھریہ: ددی دا دعوہ چہ اللہ نہ دھرشہ حادثاتی طور پیدا دی او حادثاتی طور بہ فناہی نو الحمد للہ سرہ پدے دھریہ باندے دے داو شو چہ اللہ خالق دے ہر شے دے۔ (۲) مجموعیان اوصائین (آتش پرست او نمر پرست) پہ رب العالمین سرہ (۳) رد دے پہ شرکا نو چہ در یو لو نو داو تا نو عبادت کوئی پہ رب اور من سرہ (۴) ہفہ فلا سفران چہ یو مخلوق دہل و پیدائش او فنا کو سبب گزوی شہ چہ cause & effect relationship دیکھ کیگی۔

تفسیر کبیر دفتے متعلق کیگی چہ فاتحہ کے ۵ خبر دے اللہ او مخلوق سرہ متعلق دی: واللہ سرہ متعلق ۵ خبر دے (۱) الوہیت (۲) ربوبیت (۳) رحمانیت (۴) رحیمیت (۵) مالکیت۔

دبندہ متعلق (۱) عبادات (۲) استعانت (۳) طلب دھدایت (۴) طلب استقامت (۵) طلب نعمت نوروتے ۵ دھبو ۵ سرہ داسے ترتیب وار تزی چہ موگ ستا بندگی زک کوو چہ اللہ او اللہ یے۔ موگ ستا نہ استعانت یا مدد زک غواڑو چہ تر ب یے۔ اوتا نہ ہدایت زک غواڑو چہ تر من یے۔ اوتا نہ استقامت زک غواڑو چہ تر حیم یے خاص رحم ستا پہ خاص مخلوق دی۔ اوتا نہ نعمت سوال زک کوو چہ مالک دسز او جزا یے۔

(۶) امتیازات سورۃ فاتحہ: (۱) سورۃ ممتاز دے پہ اجمالی خلاصہ دفران۔ قرآن ثلوث حصے دے دھلور و مقاصد و لحاظ سرہ۔ اثبات و توحید۔ رسالت۔ صداقت الکتاب۔ ایمان با آخرہ۔ نو فاتحہ دے

ثلوث وادھو خلاصہ پیش کوئی اجمالاً او مختصراً (۲) سورۃ ممتاز دے پہ بیان و تمام اسانی علوم کو کم چہ پہ کتب سابقہ کو دے۔ دھنے نو علوم و سبب لباب ایٹا ک نعبہ و ایک نستین دے

(۳) داسورۃ ممتاز دے پہ بیان و چل / طریقے خو لو سوال۔ روستو بہئے وضاحت اوشی (۴) سورۃ ممتاز دے پہ بیان و دعا خاص کو لو چہ کو مدد دعا غو سئل لازم دی - اھدا نا الصراط المستقیم

(۵) داسورۃ ممتاز دے پہ خاص کید و موز سرہ چہ سورۃ صلوٰۃ ہم وائی یعنی دے نہ بغیر موز نہ کیگی۔ مقتدی یا امام بہ ضرور فاتحہ وائی۔ پہ نو مو نو دفتے کے دے وضاحت شے دے۔

ہفہ حروف چہ فاتحہ کے ثبوت: (۱) ت/ا (۲) خ/ا (۳) ذ (۴) ز/ا (۵) ش (۶) ظ/ا (۷) ف/ا دا ٹول پہ انعام ۱۲۲ کے راجہ دی دحروف پہ فاتحہ کے وئے نشہ نو یے علمہ فقہا۔

جواب کوئی۔ چہ زک چہ الفاظ زیات تر دعبازانو کے استعمال دی او فاتحہ شفا دا سورۃ دے۔

(3)

اعتراض (۵) ایت ۱۰۶: آپس باندے چنن پورہ خبرہ کوے اوصابلہ۔ جواب (۱) ایت ۱۰۶: ناسخیر منہ (۲) زہ واللہ دکنم تابع یم

اعتراض (۶) ایت ۱۱۶: پاتخاذ الولد باندے چنن مومگ دنا بنانو نہ منع کوے۔ نو ۵ جوابو نہ کوئی (۱) سبحانہ (۲) بل لہ مانی السلوت والارض (۳) کل لہ قانتون (۴) بدیع السلوت والارض (۵) واذا قضی امرنا نقول لہ کن فیکون

اعتراض (۷) ایت ۱۱۸: کہ تہ رشتونے پیغمبرے نوستا پیر سالت واللہ ماسرہ خبرے اوکڑی: جوابو نہ دودہ کیگی۔ (۱) ایت ۱۱۸: کذا لک قال الذین من قبلہم (۲) قد بین لایات لقوم یوقنون ددے دو جوابو نہ علاوہ علماء ددے جواب ہم کوئی چہ یوحجازی بادشاہ دکنم نفاظ کو لود پارہ دھر چادر دازے تہ نہ زی۔ نو حقیق بادشاہ شنگہ داسے اوکڑی۔

دوا و دم او اتم اعتراض در میان درے خبرے دی۔ (۱) ایت ۱۲۵: بیت اللہ تو حید مرکز و فواہے بنی اسرائیل و تاسو مکیشک و لے شروع کرو۔ (۲) ایت ۱۲۹-۱۳۰: موجودہ پیغمبر محمد ستا سودیکہ ابراہیم دعا و نو لے و پیغمبر منے (۳) ۱۳۲-۱۳۳: تو حید و تلو انبیاء کرام متبعین و فو تاسو لے تو حید نہ انکار کوے۔

اعتراض (۸) ایت ۱۳۲: پچھیل دقبیلے چتہ پچیل دین کے پچیلے پشک او تردد کے لے لکھ یوحنا کلمہ بل خواج۔ جواب ایت ۱۳۲: اللہ المشرق و المغرب (یعنی زہ واللہ دکنم تابع یم۔۔) اعتراض (۹) دصفا و مردا پے طواف۔ چہ پچیلے خود صفا و مردا طواف کوے حالانکہ دودہ بتان (ناکیلہ او اسلاف) دو۔ اومومگ دبتا نو عبادت نہ منع کوے۔ نو جواب: ایت ۱۵۸: ان الصفا و المروۃ من شعائر اللہ

بیانور و اتینو کے زواجر، انذار، دلا و توبے درے شرائط پائیت ۱۶۰ کے، دلائیل و پو حید، رد شرک او بیان دھرماتو کو لے شی انما حرم علیکم المیتہ۔۔

(چپکے تفسیر ددے رویے جسے شتم شی نو حلد باقی خلاصہ بہ بیانو)

دریمہ حصہ ایت ۱۷۷-۲۵۳: پدے کے جہاد فی سبیل اللہ ذکر کر لے شی: اول دجہاد دپارہ درے منازل دی:

منزل (۱) سورۃ البقرہ کے دے: ددے پھقلہ درے اپنے خبرے کوئی: (۱) تربیت دجہاد (۲) اصلاح ذخیل ملک (۳) اصلاح ذخیل کور

منزل (۲) سورۃ انفال کے: چہ میدان جنگ کے ۶ قاعدے ذکر کوئی

منزل (۳) سورۃ مجادلہ کے: یعنی فتح نہ بعد قانون و آداب (تفصیل دپارہ او گورہ شروع ددریمے جسے پقران کے)

نوایت ۱۷۷ کے اے دجہاد لہ صفات ذکر کوئی ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق دی۔ بیا اصول اربعہ لیسات المدن (دملک اصلاح دپارہ ثلور اصول) ذکر کوئی۔ لکھ

(۱) ایت ۱۷۸: قصاص من الظالم (کتب علیکم القصاص) (۲) ایت ۱۸۰: تقسیم المال بل القانون شرعی (کتب علیکم اذا حضرا۔۔)

(۳) ایت ۱۸۳: فرضیت الصوم (کتب علیکم الصیام) (۴) ایت ۱۸۸: نبی عن الارثشی (لا تاكلوا اموالکم۔۔)

بیابیان روج پہ شکر جے مال او بند و داڑھ لگی و دند رنگ بہاد کے ہم داڑھ لگی۔ ایت ۱۸۹: بیا ایت ۱۷۷-۱۷۹: پورے ۱۸۰ تو انین دکور مولو بیائیگی۔ ہند دادی:

(۱) ایت ۲۱۵: دکور مشرب ہند ددی چہ مال لگوئی (۲) ایت ۲۱۶: مشرب ذخیل کور دافت کوئی (۳) ایت ۲۱۷: قتال فی شہر الحرام (۴) ایت ۲۱۹: نبی عن الخمر و البیسر

(۵) ایت ۲۲۰: اصلاح لیشی (۶) ایت ۲۲۱: نبی عن الکاح المشرکین (۷) ایت ۲۲۲: نبی عن الجماع فی حالت الجحیش (۸) ایت ۲۲۳: مقصد جماع

(۹) ایت ۲۲۴: قسم خوئل واللہ پانوم (۱۰) ایت ۲۲۶: مسکد ایلا (۱۱) ایت ۲۲۹: طلاق اقسام (۱۲) ایت ۲۳۳: مسکد رضاعت (۱۳) ایت ۲۳۴: کندے خزے عدت

(۱۴) ایت ۲۳۵: حکم الخطیہ (لا جناح علیکم۔۔) (۱۵) ایت ۲۳۶: طلاق و غیر مدخول (۱۶) ایت ۲۳۸: مسکد صلوة (۱۷) ایت ۲۴۰: وصیت للازواج

(۱۸) ایت ۲۴۱: مسکد فاکد و رکو طلاق شوے شوے تہ

ددے نہ بعد مسکد جہاد پرے تفریح کیگی پہ بیان دجالوت او طالوت ایت ۲۴۶-۲۵۲: چپکے دایمرد جہاد دپارہ دودہ شرائط خائی (۱) علم (۲) جسم یعنی ہمت

(چپکے تفسیر ددے رویے جسے شتم شی نو حلد باقی خلاصہ بہ بیانو)

ثلورمہ حصہ: ایت ۲۵۳-۲۸۶ پورے: پدیکے اتفاق فی سبیل اللہ ذکر دے۔ چتر غیب و رکوئی متفقینو مال تہ فی سبیل اللہ اوز جرو رکوئی بخلاوت:

ایت ۲۵۴: دمرگ نہ تھے اتفاق اوکڑے ایت ۲۵۵-۲۵۶: ہند دعوہ ذکر کوئی چپکے مسکد دپارہ ہ اتفاق کوے۔ بیا د دو فو بتیان کوئی یوایت ۲۵۷-۲۵۸ کے چہ بیان و

شیطان او مردود دے چہ سرکشہ فرقدہ بل ایت ۲۵۸-۲۵۹ کے چہ بیان اصحاب الرشید کوئی لکھ ابراہیم او عزیز بیا مثالو نہ دپارہ و خرچ کو لو پائیت ۲۶۱-۲۶۳ (واللہ و رضا دپارہ)

اوایت ۲۶۴-۲۶۶ کے دنیاء غرض دپارہ۔ ایت ۲۶۷ کے دطیب مال و رکو لکم دے ایت ۲۷۵-۲۸۱: دفعات پے سو خورد و باندے ایت ۲۸۲: ایت طویلا چہ بیان و معالما تو

کوئی۔ چہ لیلین دین بہ شنگہ کوے۔

بیا آخر کوع کے بیان دھنہ ثلور و مسکو کوئی کوے چہ تیرے شوے پٹول سورۃ کے بیا ایت ۲۸۲ کے بیان دوحید پہ لہ مانی السلوت سرہ پیا ایت ۲۸۵ کے اثبات در سالت کوئی پیا من الرسول

سرہ۔ دریم پیا ایت ۲۸۶ کے پہ لایکلف اللہ سرہ بیان دجہاد کوئی او اتفاق پرے قیاس کوئی زکہ چہ اتفاق نہ بغیر جہاد ممکن نہ دے۔

(۲) اثبات در رسالت: (چون نبی خداوند بفرماید و آخری دے) نبی کچھ فرمائی چیز یا مثال داسے دے لکے پوچھارت وی ہفے کے پوچھتے کہہ وی۔ مالک نے اگلی ہفہ بلڈنگ برابری۔
 انا خاتم النبیین لانہ بعدہ اود دے اثبات ^{رسالت} و تصدیق د اہم مقصد ہے چہ در سول پہ طریقہ کے کامیابی گزول۔ بدعتی چہ بدعت کوی۔ نو نبی گرہ نہ آخری رسول گزوی۔ نہ ہفہ طریقہ کے کامیابی گزوی
 (۳) الجہاد فی سبیل اللہ: جہاد کہ جہد نشی نوعی دے وہ انتہائی کوشش کول۔ دپارہ اشاعت د قرآن او سنت۔ چہ دین اللہ دے۔
 او کہ جہاد جہد نشی نو مطلب ہے دے فراختیا ^{یعنی} ہفہ عمل چہ اسلام تہ فراختیا ملاوگی او مقابلہ کے کفر تنگیگی او ختمگیگی۔

(۴) الاتفاق فی سبیل اللہ: واللہ دین دپارہ مال گول۔ (اوس نے ربط نہ اچھوڑو: اتفاق بہ جہاد دپارہ کوے جہاد بہ اثبات در رسالت دپارہ کوے او اثبات در رسالت سرہ ملک کے توحید رازی)
 نوڑو ہے دوہے مکے دہما تو نہ او آخرے دوہے مکے دما تو نہ راداسے۔ باقی ہفہ غلور نوڑو چہ صداقت الکلب + ایمان بالآخرۃ او تنظیم + آداب دی۔ دھنے ہم ذکر کیگی مگر
 مختصراً/ضمناً تفصیل پدے سورۃ کے دوہے غلور و مسکو کیگی۔ قرآن زدہ کولود پارہ اصل کے دوہے مسکو ضرورت وی۔ پریدے ہفہ نوڑے خبرے چہ ۱۶ علوم خلق یادوی۔

تقسیم سورۃ: سورۃ ۴ حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۰۰: اثبات د توحید کوی (۲) ایت ۱۰۱-۱۷۶: اثبات در رسالت کوی (۳) ایت ۱۷۷-۲۵۳: الجہاد فی سبیل اللہ بیانوی

(۴) ایت ۲۵۴-۲۸۰ آخر پورے: الاتفاق فی سبیل اللہ بیانوی

خلاصہ سورۃ ٹوہے حصہ: بیا دغڑوہے حصہ ہم دہ پے دریو بابو باندے:

باب نمبر (۱) ایت ۱-۲۰: چہ بیان و فرق ثلاثہ کوی کوے چہ سورۃ الفاتحہ کے مختصر بیان شوے۔ نو دلہ دھنوی صفات، دھنوی حکم دنیادی او اخروی ہم بیانوی۔
 باب نمبر (۲) ایت ۲۱-۳۹: دغڑوہے باب اصل کے بطور تمہید و دپارہ دوہے دوم باب۔ زک کہ چہ دلہ کے اصل مسئلہ بیا بیا الناس اعدو یکم ذکر کولے شی۔ دیکے سبق دے ملے نہ چہر کلمتہ
 بیان د توحید او کڑے نو خلق پدے دے لے کیگی۔ اوپ اصول و قرآن کے پے اتم نمبر باندے دے دریو لو بیان شوے۔
 نو دے باب کے ٹوہے خطاب عام وے۔ اودعوہ د توحید و۔ چہ ۵ دلائل عقلیہ پے بیا نیگی۔ او پیا شمرہ پے ذکر کولے شی: فلا تجعلوا اللہ اندلاً۔ بیا اثبات در رسالت، بشارت
 منوکتہ اودفع داعتراض پے ایت ۲۶ کے پے ان اللہ لا یستغنی... بیا ایت ۲۸-۳۷ پورے غلور نعمتو نہ ذکر کولے شی پے کیف تکفرون باللہ سرہ (۱) چہ دشت نہ م شتہ کڑے
 (۲) د دنیا نول نعمتو نہ تارہ پیدا کڑل (۳) ستا سونیکہ تہ عزت نصیب کڑو پے یولون فرشتو (۴) لغزش م درتہ ہم معاف کڑو۔ وغیرہ
 باب نمبر (۳) ایت ۴۰-۹۶: ٹوہے رکوع بطور تمہید چہ خطاب عام نہ پس خطاب خاص کولے شی پے یعنی اسرائیل الذکروا سرہ چہ ٹوہے دینی اسرائیل کو دے خصلتو نہ ذکر کوی۔
 لکہ (۱) تحریف (ولا تشروا... ایت ۹۱) (۲) تلپس الحق بالباطل استقامت ایت ۹۲ (۳) ترک عمل (اتامرون الناس... ایت ۹۴)
 دوہے مقابلہ کے دمو منانور دے صفات: (۱) صبر (۲) صلوة (۳) ایمان بالآخرۃ ایت ۲۵-۳۶ (۴) داڑوہے رکوع بطور تمہید و دھنے ۶ خطا یولود پارہ چہ خطا باؤ ستہ رستہ زانی
 خطاب (۱) بیان داؤ تو نمونو اودوہے نمونو/عذابو: نمونو دادی: (۱) نجات من الفروع ایت ۳۹ (۲) نجات من الفرق ایت ۵۰ (۳) ایاتہ الکتاب ایت ۵۳
 (۴) عفوہ من القتل ایت ۵۴-۵۵ (۵) حیات بعد الممات ایت ۵۵-۵۶ (۶) تطلیل النمام ایت ۵۷ (۷) انزال المن واسلاوی ایت ۵۷ (۸) فجار لعیون من الحجر ۶۰
 دوہے نمونو/عذابو دادی: نزول العذاب من السماء ایت ۵۹ (۲) ذلت و اھوان بسبب کفران ۶۱
 خطاب (۲) ایت ۶۳-۷۲: دینی اسرائیل کو دشرانور دے خصلتو نہ: (۱) نقض الھود ۶۳-۶۴ (۲) الخیل فی ذیل البقر ۶۷-۷۱ (۳) قتل النفس ۷۲
 او دمو جودہ بنی اسرائیل کو دشرانور دے (۱) تحریف فی الدین ۷۵ (۲) منافق ۷۶ (۳) تقلید آبا و اجداد ۷۸ (۴) مخصمین لا نفھم بالحد ۸۰
 خطاب (۳) انکار ہم من الادامر و اتیانہم بالکفر ۸۳-۸۶ خطاب (۴) انکار دھنے انبیاد نہ ایت ۸۷-۸۸
 خطاب (۵) انکار دمو جودہ نبی نہ ۸۹ خطاب (۶) خلاصہ ماسبق ۹۵

(چکھ تفسیر دے ٹوہے حصے ختم شی نوصلہ باقی خلاصہ پے بیانوی)

دویمہ حصہ ایت ۹۷-۱۷۶ داڑوہے غلور ایتو نہ پدوڑو حصہ کے شمار کولے شی۔ لکہ شگہ چہ علماء چلو کتابو کے بابو نہ تری۔ اودھر دو بابو در میان کے یوفصل وی۔ چہ دغے فصل کے ٹکے اور دو ستوداڑہ
 بابو نہ تریے شوے وی۔ دغے شان د غلور ایتو نہ دواڑہ حصے چلو کے داسے تری چہ ٹوہے حصہ کے اثبات د توحید و نو دویمہ کے اثبات در رسالت دے۔ نو دادواڑہ مکے د جبرائیل رسول اللہ
 طرف نہ راڑوے۔ لہذا پے جبرائیل باندے اعتراض پدے دواڑو مسکو اعتراض دے۔ نو پدے دوہے دویمہ حصہ مونگ دایت ۱۰۰ پزائے دایت ۹۷ نہ شروع کو۔

نوایت ۹۷-۱۵۸ پورے ۹ اعتراضات دی۔ اودھنے جوابو نہ اوبیت ۱۵۹-۱۷۶ پورے شوروے اسے خبرے در رسالت مسئلہ سرہ متعلق دی۔

اعتراض (۱) پے جبرائیل باندے ۹۷-۹۸: چہ مونگ تارہ رسول او دا قرآن زک نہ منو چہ تارہ د جبرائیل راڑوی چہ ہفہ زمونگ پے مشرانو عذابو نہ راوتے دی۔ نو ۵ جوابو نہ کوی۔

جواب (۱) قرآن داللہ پے حکم ناز کیگی۔ (۲) قرآن دھنے کتابو تصدیق کوی۔ (۳) ہڈی (۴) وشرای (۵) ایت ۹۸: ٹوک چہ جبرائیل سرہ دشمنی کوی نو ہفہ اللہ سرہ دشمنی کوی نو اللہ ہفہ سرہ...

اعتراض (۲) سلیمان باندے ایت ۱۰۲: چہ سلیمان صفائی بیانوے حالانکہ ہفہ جادو گرو۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: دما کفر سلیمان و لکن الشیطن کفروا

اعتراض (۳) تہ مونگ دحر منع کوے حالانکہ اللہ دے خولود پارہ دوہے فرشتے حاروت او ماروت راہگے وے۔ نو جواب: ایت ۱۰۲: حتی یقول انما نقضتہ فلا تکفر

اعتراض (۴) ایت ۱۰۲: چہ تہ مونگ دچلو مشرانو دین او رسم راج نہ منع کوے جواب ایت ۱۰۲: لا تقولوا راعنا وشرک او دے ادبے خبرے مہ کوے۔

سورة ال عمران مدنی (ترتیباً ۳ بعد از بقرہ - نزولاً ۸۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة بقرہ	سورة ال عمران
۱۔	بقرہ کے بیان و ثلور و مسکو و توحید، رسالت، جہاد، اور اتفاق۔ توحید ثلور وارے ذکر و۔ آیت ۲۱، ۱۱۶، ۱۶۳، ۲۵۵، اور ۹ اعتراضات پر رسالت اور جوابوں دو	نودے سورة کے ہم دغہ مقاصد بیا نیگی مگر زیات وضاحت اور ترقی سرہ۔ نودے سورة وارے توحید و۔ لکھ آیت ۱۸، ۲۶، ۵۱، ۹۴، ۱۰۹، اور ۱۸۹ کے۔ اور ۱۵ اعتراضات پر رسالت اور دھنے جوابات ذکر کوی۔ نودا سورة پر ترقی دے۔ دھنے سورة البقرہ سے نہ۔
۲۔	بقرہ کے دیود و دال (عقل) دعا جڑے ذکر و۔ واذا لعدنا موسیٰ اربعینا لیتیم الختم الختم آیت ۵۱	نودے سورة کے دیسیا یا نود الہ (عقلی) دعا جڑے ذکر کوی۔ شے چھہ کزور سے دو۔
۳۔	بقرہ کے بیان دھنے توانیو دو چھہ سرہ اصلاح و کورا و ملک و جہاد رازی۔	نودے سورة کے بیان دھنے توانیو دو چھہ سرہ اصلاح و جماعت یعنی تنظیم لگیں۔
۴۔	زیات تر خطاب و لکھ مغضوب علیہم (یہودیوں) ترو۔	نودے سورة کے زیات تر خطبات ضالیون ترو دے۔ یعنی عیسایانوں نے چھہ یہودیوں سے روان دی۔
۵۔	بقرہ کے ذکر کانوپہ دعوہ دو۔ چھہ قالوا انظروا لعلکم ترحمون (اللہ ناکل نیولی دی) نودا جوابوں سے کڑے دو۔	نودے سورة کانوپہ دعوہ چھہ عقیدہ تثلیث دہ رد دے۔ چھہ عیسیٰ او بی بی مریم خدایان گنوی۔ نودا اللہ تعالیٰ دودی نولو اور دودی دیکھو عاجزی بیانیوی۔ چھہ زکریا دے بی بی مریم، عیسیٰ اور جبرائیل ہم عاجزی بیا نیگی۔
۶۔	نودا یہودیوں سرہ آیت ۹۳-۹۵ کے مباحلورہ۔	نودا آیت ۶۱ کے عیسایانوں سرہ مباحلورہ۔
۷۔	دطاوت و ملگرو دعا ذکر و پیا آیت ۲۵۰ کے رہنا افرغ علینا صبرا	نودا دسما باد دعا ذکر و پیا آیت ۱۳۷ کے رہنا افرغ لنا نونما
۸۔	دینی اسرائیلون وعدہ نختل ذکر و پیا آیت ۸۳ کے واذا اخذنا منک بنی اسرائیل لاقیمون الا اللہ...	عاموسلمانوں وعدہ نختل ذکر و پیا آیت ۱۸۷ کے واذا اخذنا منک الذین الذین اوتوا لکھ لیتیمہ للناس.....
۹۔	آیت ۱۵۹ کے چھہ تمین حق باندے لغت و خطے کیدو	نودا آیت ۷۸ کے چھہ مرتد باندے لغت و خطے کیں۔
۱۰۔	آیت ۱۷۴ کے وائی چھہ تمین حق سرہ باللہ قیامت کے خبرے اونہ کڑی۔	آیت ۷۷ کے فرمائی چھہ چاچا اللہ پکا کا تودینا و اختہ ہر ہر اللہ خبرے اونہ کڑی۔
۱۱۔	بقرہ کے دھنے انویا ہدینہ بیان دو۔ لکھ حضرت طاوت	نودے سورة کے دھنے اموت و جہاد یزاد دھنے و بہادری بیان دے لکھ بدین
۱۲۔	آیت ۱۹۶ و اتوا حج و العمرہ للہ	آیت ۹۷ کے فرمائی چھہ حج نہ انکاری کافر دے
۱۳۔	آیت ۱۳۰ کے وواعظم علیکم ام اللہ (دابرہم بارہ کے تاسو چو دے چھہ یہودی دو اویسیان وائی چھہ عیسائی دو) نوتا سونو پھینگی او کہ اللہ چھہ پھینگی۔	آیت ۶۶-۶۷ کے ہم دغہ مسئلہ واضح کوی او فرمائی چھہ واللہ اعلموا و اتیم لایعلمون

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دال و حضرت عمران چھہ بی بی ایت ۳۴، اور بی بی مریم ایت ۳۶ او نوسے حضرت عیسیٰ پر آیت ۴۸ کر بیا نیگی۔ داسے بل سورة کے تہ۔

(۲) سورة ممتاز دے پہ عاجزے د پزور الہانو ۱۔ بی بی مریم مور، ۲۔ بی بی مریم ۳۔ زکریا ۴۔ فرشتے او ۵۔ عیسیٰ

(۳) سورة ممتاز دے پہ عبدیت و عیسیٰ (بندہ ثابت کولو باندے) او دے پہ عاجزے ۳۳ نقطے بیا نیگی دڑوے حصہ دریم باب کے۔

(۴) سورة ممتاز دے پہ رد دھنے شکیو دعو یا اصولو دیسیا نو چھہ عیسایان نے پیش کوی۔ لکھ (۱) عیسیٰ تہ ابن اللہ وائی (۲) زمونگ دین کامل دے (۳) زمونگ دین، کتاب او پیغمبر

نول واجب الاطاعت دی۔ (۴) محمد صرف عربو تہ پیغمبر دے۔ (۵) عیسیٰ نولے دنیا لرہ پیغمبر دو۔ (۶) مونگ ہم موحدین یو۔ نودے سورة کے دے شکیو وارو دعو رد دے۔

(۵) سورة ممتاز دے پہ بیان توانیو اصولو تنظیم

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دھنے او خبر و چھہ دینا خواہشات دی نور تھید من الدنیا دپارہ ہر بیانیوی آیت ۱۴

(۸) سورة ممتاز دے پہ اوچھہ ترو لود و عیسیٰ آسمان تہ آیت ۵۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ بیان د وفات محمد آیت ۱۳۴ افان مات اول القلعتم علی علقابکم

(۱۰) سورة ممتاز دے پہ فضیلت دبی بی مریم دھنے دخت پہ نور و خرد باندے آیت ۴۲

مقصود دسورة: بیان دھنے ثلور و مقاصد و کوم چھہ تیر شوے دو پہ سورة البقرہ کے اثبات و توحید اثبات در رسالت جہاد فی سبیل اللہ اتفاق فی سبیل اللہ مگر پہ زیات ترقی

سرہ دھنے سورة نہ۔ مثلاً ہلے ثلور وارے توحید و۔ نودلے اووے وارے توحید ذکر لگیں۔ ہلے ۹ اعتراضات دو پہ رسالت باندے نودلے ۱۵ اعتراضات اوو

دھنے جوابوں دو۔ بقرہ کے پہ توحید صرف عقلی دلائل دو۔ نودلے ال عمران کے پرے عقلی، نقلی، او وحی دے وائرہ دلائل دی پہ مسئلہ توحید۔ بقرہ کے اتفاق د

پارہ مثالوں دو نودے سورة کے زواج و جدی بخلاوت۔ نو پہ دے وجہ سورة ال عمران زیات تہ ترقی دے پہ بیان دھنے مضامین و کوم چھہ تیر دو پہ سورة البقرہ کے۔

تقسیم دسورة سورة تقسیم دے پہ در یو حصو باندے (۱) آیت ۱-۶۳: اثبات و توحید کوی (۲) ۶۴-۱۰۱: اثبات در رسالت کوی او دفع ۱۵۰ اعتراضات کوی د مگر یزاد طرف نہ

(۳) آیت ۱۰۲ - آخر دسورة پورے چھہ جہاد و اتفاق دوائرہ مسئلے بیا نیگی۔

بیاد دے وجہ حصہ تقسیم دے پہ در یو بابوں باندے: (۱) آیت ۱-۱۷: (۲) آیت ۱۸-۲۵: (۳) آیت ۲۶-۶۳: ہر یو باب کے شکیو خبر، خبر، کوی او وڑوے خبرہ دعوہ توحید دہ۔

(۳) ایت ۷: دفع دشہا تو چہ وار دیدلہ پہ

(۴) ایت ۸ کے مومنانونہ تعلیم ورکول ودعا یہ وخت و

(۵) ایت ۱۰: جہ بندہ لہ مال او اولاد اللہ عزا نشی بچ کو لے (۶) ایت ۱۴ کے تہید من الدنا وترغیب الی الآخرہ

باب (۲) ایت ۱۸-۲۵: یہ دیکھ کر ہم ۶ خبریں دی: (۱) ایت ۱۸: دعوہ و تو حید (۲) ایت ۱۹: دفع دشمن و عیسایان و جو ابائے کوی چہ اصل دین دین اسلام دے او یہ نصرانیت کے دس من البغات شونے

(۳) ایت ۲۰: صداقت و پیغمبر

(۵) ایت ۲۳: دُیو دوا عراض د اللہ و کتاب نہ
(۶) ایت ۲۵: تخو یف د آخرت

ماہ (۳) ایت ۲۶-۶۳: دیکھم ۶ خبرے دی: (۱) ایت ۲۶: دعوہ و تو حید (۲) ایت ۲۸: مومن مائلوۃ تہیہ جہ کافر و سرہ دوتی مہ کوے۔ (۳) ایت ۳۰: تخو یف رآ خرت (۴) ایت ۳۱: ترغیب و ترہیب:

(۵) ایت ۳۵، ۳۷-۳۸، ۴۰ او ۵۱ وغیرہ: رد کے ۳۳ فقرے حضرت عیسیٰ علیہ السلام کے جہنم کے اندر۔ (۶) ایت ۱۶: ماحلہ و عیسیٰ انوسرہ۔

دویم حصہ: ایٹ ۶۴-۱۰۱: یہ دیکے داہل کتابو ۱۵ پلیٹنی ذکر دی چہ اعتراضات دی یہ رسالت مانڈے۔ ہفتہ دادی:

(۱) آیت ۶۳: خپل ملا او پیر به خدائے توب سے ہینول جہ مغوی شہ یتہ حلال او وائی تو هغه به حلال گنزو۔ او دوهغه حرام به حرام گنزو۔

(۲) ایت ۶۵: (احتجاج بالباطل) واهل کتاب بود ما ملود و عو خلاف احتجاج کول جابر اہمیت یہودی و و انصرانی و و۔

(۳) ایت ۶۹: (اضلال المومنین) مومنانوں کو گمراہ کرنا اور کھول

(۶) است ۷۲: در روزِ بَگَد وِ دُکُولِ کہ کمزور و ماندے (۷) است ۷۳: وِ خُجْجِ وِ سِنُونُوْہِ مَسْخُوْر وِ وِصِيْلَتِ کُوْلِ (۸) است ۷۵: خَنا نِ دَاہِلِ سَکَاوِ

(۹) ایت ۷۸ تحریف کو ملحق کے

(۱۱) آیت ۸۱-۸۲: (قوله ان کتاب اللہ) اعراض کو لے کر دعوے نہ۔ (۱۲) ۸۶: (کفر بعد الایمان) مرتد کدیل۔ (۱۳) آیت ۹۳: (انتر اعلی الانبیاء) چنانچہ اوں کو گتہ داد احرام

کڑے دی۔ (۱۳) ایت ۹۶: (تقدیم القلم) جز مومگ قلم ستا سود قلم نہ مخکے وہ۔ (۱۵) ایت ۹۹: (صدون عن سبیل اللہ) واللہ کتاب غلق ہندول

درمیر حصہ: اب ۱۰۲-آخر سورے: دیکھد جہاد او اتفاق فی سبیل اللہ بیان دے او تنظیم جوڑو لو ۵ قاعدے خالی او یہ ہفتے دوہ واقعات بطور مثال پیش کوی۔

قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲: (وَالْمُتَّقِينَ الَّذِينَ آمَنُوا) ستاسو ڈولوہ بوہ عقیدہ دو حیدوی۔ اودو اشارہ القواللہ تعالیٰ کے ہم دہ۔

قاعده (۲) ایت ۱۰۳: (واعتصموا بحبل الله جميعا) ستاسودئولوبه یوقانون وی جیهغه قران اونست درسول دی- قاعده (۳) ایت ۱۰۴/۱۱۰: ستاسود تنظیم ارکان یکارکولودالادی- یعنی فعال بیدی-

قاعدہ (۴) ایت ۷۱: ستاسوار کاں ~ یہ جماعت/تقسیم ماندے خرچ کوئی۔ قاعدہ (۵) ایت ۱۱۸: جی تاسو کے یہ غیر رازدار نہ وی۔

اور دے باندے دو وہ واقعات بانیوں کو وہ اقتدار جنگ بدر چہ غیر رازدار مومنان کو کے نہ دو۔ نواد ادر اللہ دوسرہ شامل حال دو۔ اولہ واقعو جنگ احد چہ مسلمانان زبانت دو مگر غیر رازدار یکے دو۔

نووقتی طور و تکلیف باعث شو۔

شان نزول دسوا: مفسرین فرمائی چود علالتہ نجران نہ د ۶۰ عیسیٰ انویو وفد مدینے تدراعه اونہ کریم سرہ حضرت عیسیٰ متعلق چمنظرہ شول۔ چعیسیٰ داللہ نائب او ابن دے۔ اوز مونگ رب دے

نبی کریمؐ ورتا اور مائیکل جبر ہفتہ دے دے ہمیشہ ڈوندے دے ڈول جہاں نگہ بان دے اور رازق دے پ زکۃ اور اسمان کے دھغہ نہ ہیٹ پٹ نہ دی۔ یہ رحم دہمور کے دلچپے غوغے مطابق بچے پیدا

کوئی۔ نہ خوری نہ نسکی۔ اوس تاسو او اوائے جہ آبادے صفا تو نہ ہوصفت ہم عیسیٰ کے موجود وو۔ ہغوی خاموش شول۔ اوداللہ دطرف نہ دسورۃال عمران دا رومی ۸۰ ایٹو نہ رانا دل شو۔

اعتراضات و غیبا نو او جو ایونہ دقران:

(۱) اللہ تعالیٰ عسیٰ تیرے روح اللہ، کلمۃ اللہ اور ابن و علی دی۔ نوحہ واللہ زوے، نایب اور مقصود۔ نوز کہ ہفتہ اور اواز کول حق دی۔

جواب: است، (.....) وما یعلم تاویلہ الا اللہ) وفتاہاتو ترجمہ او مطلب مانند ہے اللہ بوجہ گی۔ کہ انسان و فتاہاتو یہ مطلب زان یوہ کول خواہی نوہ ریزا دھمکا تو کہ نہ دے معنی او مطلب

اعلیٰ۔ بل جواب ۵۹ کے بل جواب اوگورہ جیدائش عیسیٰؑ سے معجزہ وہ لکھ نشان دیدارش دادم۔۔۔ نولفظ ابن دمشقہا تو نہ دے تا سیرے نہ پوچھیے۔ بل داچہ ابن

مطلب زوے نہ بلکہ محبوب دے جرہ معنی و زیات تعلق دے لکہ ابن السبیل لکہ مائدہ ۱۸: نحن ابناء الله مونگ و اللہ محبوبان اودوستان پور۔ بل داچہ زو مونگ قران ورتہ ابن اللہ

نہ دے وعلیٰ۔ نو کہ ستاسو کتاب کے دی۔ نو دا دس من الرغاثو دے دے۔ ز کہ جہ زمونگ ایمان دے جہ دعقائدو لحاظ سرہ اسمانی ٹول کتابونہ یونجرہ کوی۔ اودا دعقیدہ خبرہ متفق علیہ

مسئلہ ۵۰۔ ہم ذاتی کتابوں درمیان اہم و انبیاؤ درمیان۔

(۲) عیسیٰؑ مژہ ژوندی کوئل۔ بہاران اے جوڑول۔ و خاورے مارنے کے کہے روح اچو۔ لہذا متصرف دو۔ جواب ایت ۴۹: چیداہر شہے یہ اذن واللہ کرے دی۔

(۳) زمونگ اکابر و مونگ تہ داسے نخے ریتخے دی جی عیسیٰؑ ویلے ووجہ ماتہ اواز کوے زہر ارسیدیشم۔ جواب ایت ۹۷ کے : ناکان البشر... کو نو اعدا بدی من دون اللہ۔

(۴) لی لی مریم سرہ نہ ہو وختے موسمہ میوے وے خیل اختیار۔ لہذا ہفتہ متصرف دہ۔ جواب ایت ۳۔ قالت ہو من عند اللہ (۵) دز کر یا زوے یہ بڑا والی کے اشواگر چلی لی نے ہم شندہ دہ۔

مذاہفہ متصرف دے۔ جو ایت ۳۸ کے سہارا لک دنا کر ماریہ... دغے نور اعترافونہ ہم ووجہ تفصیل اوشوہہ دویمہ حصہ کے۔ ادویہ امتیازاتو کے ۴ نمبر باندے۔

سورة نساء: (۱) مدنی سورة دے ترتیباً بعد از آل عمران او نزولاً ۹۲ بعد از مکتہ

(۲) ربط ماسبق سرہ: مولانا غلام اللہ خان اکی ربط داسے خانی چہ (فاتحہ) ایاک نعبد و ایاک نستعین (بقرہ) ولا نعبد ولا نستعین البقرہ کما فعلت البقرہ و المشرکون (آل عمران) و لآل عمران کما فعلت البقرہ (نساء) و تؤید ذی حقوق النساء (مائدہ) اللهم فازل علينا مائدة النعامک و رحمتک (باقی زمونگ دشیخ القرآن صاحب طرف ند دے ربط داسے دے)

شمار	سورة آل عمران	شمار	سورة نساء
۱۔	فاتحہ کے در یو لوبیان اجمالاً او شونو بقرہ کے مضبوط علیہم نہ خطاب و وادال عمران کے ضالین نہ	۱۔	نوسورة نساء کے ژوبے ڈے لے معنوم علیہم نہ خطاب دے
۲۔	سورة بقرہ او آل عمران اصلاح و عقیدے کوی	۲۔	نوسورة نساء اصلاح و معاشرے کوی۔ (عقیدہ نے مقدم کڑلہ بہ اصلاح و معاشرے)
۳۔	قوانین ذکر کوی دپارہ د تنظیم دجوڑولو	۳۔	قوانین ذکر کوی دپارہ د اصلاح و معاشرے
۴۔	د آئی د ژوبے بیان پیدو شرطونو سرہ ایت ۸۹	۴۔	د منافق د ژوبے بیان پہ خلورو شرطونو سرہ ایت ۱۳۶-۱۳۵
۵۔	دیشی دبرہ خیر و لوبیان پدایت ۵۵ کے (ورافک الی)	۵۔	تفصیل دبرہ خیر و لوبیہ ایت ۱۵۷-۱۵۸ کے او ردپہ هغو چدوہ کوی دقلو لوبیہ
۶۔	ذکر دصحابا کرامو ایت ۱۵۵ کے (عفا اللہ عنہم)	۶۔	ایت ۶۹ کے دوی بہ انبیائے کرامو سرہ دوی
۷۔	قول دمنافقانو ۱۵۶ کے: (لوکانواعدا ماماتوا و اقلوا)	۷۔	جواب: ۷۸ کے (این مانگو نواید رکم الموت و لو کتتم فی بدوج مشیدہ)
۸۔	ایت ۱۳۰ (لا تکلوا الریوا)	۸۔	ایت ۲۹ کے: هغه مال چہ باطلے طریقے سرہ گلے شوبہ بن ترے اوساتے
۹۔	ایت ۱۸ کے: واللہ او دفرشتو گواہی پد اثبات د توحید	۹۔	ایت ۱۶۶: واللہ گواہی پد صداقت دقرآن
۱۰۔	ایت ۳۱: فاتبعونی محسبکم اللہ (واللہ تقرب درسون پتہ تابد ارے کے دے)	۱۰۔	سورة نساء کے شرائط و اتباع درسون بیانگی
۱۱۔	بیان دقتال د کافرو سرہ	۱۱۔	ایت ۹۳: بیان د ۵ دفعا تو پد هغه چا چہ مومن قصد قتل کڑی
۱۲۔	بیان د مجاہدینو کوی	۱۲۔	بیان د فضیلت د مجاہدینو کوی
۱۳۔	ایت ۶۷: ابراہیم نہ یہودی دو او نہ نصرانی	۱۳۔	ایت ۱۶۵: اتباع ددے ابراہیم او کڑے
۱۴۔	سورة آل عمران بیان د مقاصد و اعتقائید و لوی	۱۴۔	سورة نساء بیان د اعمالو کوی
۱۵۔	ایت ۱۸۵: ٹوک چد جنم نہ بچ شو هغه کا میاب دے	۱۵۔	ایت ۱۳: دا کامیابی پد اتباع داللہ او د رسول کے سرہ ملاو گی
۱۶۔	ایت ۱۹۵: (مصلکم من بعض) دا مومنان سرہی او هغه چلو کے دپوئل نہ دی۔	۱۶۔	ایت ۱: (خلقکم من نفس واحدة) ٹول دیو بابا اولاد دیے
۱۷۔	خاتمہ پد بیان د تقوا او شوه	۱۷۔	شروع پد بیان د تقوا او شوه

(۳) مقصد یا دعوہ سورة: بیان د هغه امور چہ اصلاح پرے لگی د معاشرے۔

(۴) تقسیم او اجمالی خلاصہ سورة: (۱) ۵۷-۱ پورے: مقصد: بیان د ۱۶ هغه احکاماتو کوی چد هغه نفاذ سرہ اصلاح رازی بین الرعیت یعنی پد مابین دعوامو کے

(۲) ۱۳۴-۵۸ پورے: مقصد: بیان د ۸ هغه احکاماتو چد هغه نفاذ سرہ اصلاح رازی پد بین الرعی او رعیت یعنی دحاکم او دعوامو مابین کے

(۳) ۱۳۵-آخرہ پورے: مقصد: بیان د در یو ڈول و فرق تلاش کوی (۱) مومن (۲) منافق (۳) او کافریا اهل کتاب

(۵) تفصیلی خلاصہ سورة: ژوبے حصہ ایت ۱-۵۷ پورے: بیان د ۱۶ احکاماتو کوی چد اصلاح پرے رازی دعوامو مابین کے۔ دے تہ احکامات رعیت دانی۔

حکم نمبر ۱ ایت ۲	حفاظت او کڑہ د تقسیم د مال	حکم نمبر ۲ ایت ۳	حفاظت او کڑہ د بیہمانانو د جنگو
حکم نمبر ۳ ایت ۴	عامو بیہمانو تہ د حق مہر و کڑے شی	حکم نمبر ۴ ایت ۵	دیو تو فو د مال حفاظت او کڑے
حکم نمبر ۵ ایت ۷	عامو غفلتو سرہ احسان کوے	حکم نمبر ۶ ایت ۱۱	مال د قانون شرعی مطابق تقسیم کڑے
حکم نمبر ۷ ایت ۱۵	زان د فاشاؤ نہ بچ کڑے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۹	میراث کے مال او جائیداد ملاو گی مگر حصہ (عورت) نہ
حکم نمبر ۹ ایت ۲۲	د چلو مشرانو کڈو سرہ نکاح مکوے دیکے ادب دے	حکم نمبر ۱۰ ایت ۲۳	بیان د دغے ۱۳ محرماتو
حکم نمبر ۱۱ ایت ۲۹	نہی عن الاموال المحرمات (د حرام مال نہ زان اوساتے)	حکم نمبر ۱۲ ایت ۳۲	نہی عن العدوان (زیاتے مکوے پد چلہ حصہ صبر او کڑے)
حکم نمبر ۱۳ ایت ۳۳	ایفاء المیود (د وعدے پورہ کڑے)	حکم نمبر ۱۴ ایت ۳۴	امیر بیت الریتل (سربراہ پسرے وی)
حکم نمبر ۱۵ ایت ۳۵	د هغه او خاندان مابین کے صلحہ او کڑے	حکم نمبر ۱۶ ایت ۳۶	حکم التوحید و رد شرک

بیا ورپے نورو اتھو کے زواجر دی

دویمہ حصہ ایت ۵۸-۱۳۳ پورے بیان د اتھو (۸) ہفے اکا ماتو چدھفے نفاذ سرہ اصلاح رازی پہ۔ بین الراعی او رعیت یعنی دحاکم ادعوا موامین کے۔ جواہر القرآن درتہ احکامات سلطانیہ والی۔
اونم حکم تنویر دے پہ سابق دواژو حصو بانہ دے۔

حکم نمبر ۵۸ ایت	(حکم حاکم تہ) دعوام حق پہ بادشاہ بطور امانت دی۔ دادے ادا کرے شی۔	حکم نمبر ۶ ایت ۱۰۰	واللہ پہ لارہ کے ہجرت کول (وین بھاجر فی سبیل اللہ)
حکم نمبر ۵۹ ایت	(حکم رعیت تہ) چدقران، سنو او دچیل امیر تالعدا رشتے۔	حکم نمبر ۷ ایت ۱۰۱	صلوة قصر (مونز پہ کوے پہ ہر حال کے) (واذا ضربتم فی الارض...)
حکم نمبر ۶۰ ایت	حاکم ادعوا دواژو تہ (حکم القتال) واللہ پہ لارہ کے جہاد او کرے	حکم نمبر ۸ ایت ۱۰۵	حکم القرآن - چہ ملک فتح شی نو قانون بہ ستاسو قرآن وی۔
حکم نمبر ۶۱ ایت	اختیاط فی القتل (وماکان المؤمن...)		
حکم نمبر ۶۲ ایت	اصلاح نیت (اذا ضربتم فی الارض فتنبوا...)	حکم نمبر ۹ ایت ۱۱۷	داحکم تنویر (رزا اچو کے) دے پہ نکلے دواژو حصو۔

نورو آتیو نو کے تنبیہ اور دواژو دی

دریمہ حصہ: ایت ۱۳۵- آخرہ پورے بیان درو دیو لکوی (۱) مؤمنین (۲) منافقین (۳) کافرین/اہل کتاب۔

(۱) دستہ پہ وجہ یا دمل نہ لکویہ وجہ۔ مؤمنان تہ زواجر پہ ۳ آتیو نو کے ڈوبے حصہ (۱-۵۷) او پہ ۲ آتیو نو کے پھر کے۔ ٹول ۵ زواجر (رفہ) دی۔

(۲) منافق چوئی پوٹا او کوئی مل شہ۔ چدے پشان د لستو زدی دمار دے زواجر ذکر دی پہ ۶ آتیو نو کے ڈوبے او پہ ۱۷ آتیو نو کے درستو۔ ٹول ۲۳ زواجر ذکر دی۔ (ٹولون زیات زواجر منافق تہ درکڑے لگیں)

(۳) کافر/اہل کتاب۔ صریحہ صریحہ اعداد دی دے حکم کلاخ اژدی حق نہ دے۔ نہ زواجر ذکر دی پہ ۱۲ آتیو نو کے ڈوبے او پہ ۹ آتیو نو کے درستو۔ ٹول ۲۱ زواجر ذکر دی۔ (پہ دویم نمبر زیات زواجر پوہہ غلطو/اصل کتابو/عالمات دی)

(۲) امتیازات د صورتہ:

شمار	وجہ د امتیاز	شمار	وجہ د امتیاز
۱۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د اصولو د معاشرے	۲۔	سورۃ متاز دے پہ سربراہی د سڑی
۳۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د تقسیم د میراث د سڑی	۳۔	سورۃ متاز دے پہ حکم د حفاظت کولود مال د یتیم او دے دے وقوف
۵۔	سورۃ متاز دے پہ ورکولود مہر پہلو خصوصتہ	۶۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د ۱۴ محرماتو چدھفوی سرہ نکاح نہ لگی آیت ۲۳-۲۴
۷۔	سورۃ متاز دے خصوصتہ پہ ادب ورکولود سرہ پیر دیو طریقو آیت ۳۳	۸۔	سورۃ متاز دے پہ منع کولود نماز نہ پہ حالت دے ہوشی آیت ۴۳
۹۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل خطا او قتل عمد (قصدا) ۹۲-۹۳ او ۵ دفعات پہ قاتل	۱۰۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د صلوة سفر آیت ۱۰۱
۱۱۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د قتل پہ سابق آیات ۱۳۵-۱۳۶	۱۲۔	سورۃ متاز دے پہ بیج دوحی د محمد و نوح سرہ آیت ۱۶۳
۱۳۔	سورۃ متاز دے پہ جرمونمانا تہ پہ دے وارے چہ پکے نار نار نار ذکر دے آیت ۳۰/۱۳/۱۰	۱۳۔	سورۃ متاز دے پہ بیان چہ یوہ حصہ یوہ وخت کے یوہ نکاح کو لے شی۔
۱۵۔	سورۃ متاز دے د تہیر د کزور دے د شیطاں (پہ مقابلہ اللہ) ایت ۷۶	۱۶۔	سورۃ متاز دے پہ بیان د تعداد د نکاح سڑی د پارہ یعنی ۴ پہ یوہ وخت سرہ
۱۷۔	سورۃ متاز دے پہ رد دھغو چوئی چہ مونگ عیسیٰ قتل کرے دے آیات ۱۵۷-۱۵۸	۱۸۔	سورۃ متاز دے پہ خاص کولود ثلور قسمہ خلقو چہ اللہ بہترین کڑی دی۔ آیت ۶۹

نوم (نساء): اگر چہ سورۃ کے بیان د کزور د خلقو لکے یتیمان ناوا دے و قوفو ہم شہ مگر نوم نساء نے زک کہ کچھ دو چہ معاشرہ کے پہ ہفے دور کے زیات تر ظلم زنا ناوا سرہ کیدو۔ دبی دور نہ نکلے پہ ایران کے دودہ فلسفے تیرے وے۔ (۱) مژدک (۲) مانی: د مژدک د فلسفے مطابق دنیا کے فساد اتو جزا مال او حصہ دے نو دے فساد اتو کزوا کولود پارہ کیدو مگر طر حکومت نافذ کرے شو چدھفے مطابق پہ مال او حصہ کے ہر سڑے دے نہ مشترکہ فائدہ آہستہ آہستہ حصہ دچا ذاتی بی بی نشو گنر لے کیدی دے فلسفے سرہ انسانی رشتے ختم شوے۔ تقریباً ۳۰ سال بعد مژدک قتل کرے شو۔ او کیونرم ناکام شو۔ بیادویم فلسفی مانی راپاسیدو۔ دھفے فلسفے مطابق دنیا کے فساد اتو جزا مال او حصہ دے نو دے نہ نجات حاصلو د پارہ نے دہرہ بیت فلسفہ نافذ کرے شو۔ مگر ۳۰ یا ۴۰ سال بعد انسانی کے محسوس کرے شو۔ او دافلسفہ ہم ناکام شو۔

بل خواہر عریو کے داحال دو۔ چہ چانتہ بہ دلور زیرے ورکڑے شو۔ ۵۸-۵۹... ظلم و جبر، مشورۃ... علی ہون ائمہ یزید فی التراب... خ بہ تہ تو شو۔ ادوسوچ کے بہو چہ آیا ہم دغہ در سوائے ژوند تیر کڑی یا کدے جیسے لہرہ زکی کے ناباسی۔ سورۃ تکویر: واذا موءودۃ سبکت پایکی ذنب قتلعت: ترجمہ: او شو وخت چہ دژوندے فن کرے شوے جینی نہ چپوں اکڑی شہ چہ تہ کوہ گناہ قتل کرے شوے۔

حضرت ابوسفیانؓ تہ نبیؐ او فرما لیں چہ شہ واقعہ دچیل د جہالت د دور بیان کرے۔ نو فرما لیں چہ شہ کارپسے ڈیرہ مودہ د کور نہ باہر دوم۔ چہ کورتہ را غم نو یوہ خکے ماشومہ جینی مہ کور کے اولیدہ۔... یوخوا دے چلہ واقعہ بیانوی۔ او بل خواہر نبیؐ د سرگومبار کونہ او کھو دارے وگلے۔ ہم دغہ د جہالت د دور خبرہ دہ چہ یووارے صصح ابن ناجیہ پہ لار روان دو۔ یوسڑی چلہ لورژوندے ٹولہ۔ دہ ورتہ او دے چہ دا جینی بہ پہ ٹو را کرے۔ ہفے ورتہ والی چہ پہ دو او خانو۔ دہ ورتہ دوہ او خان وکرزل۔ بیابہ چہ دچا ہم لور او شوہ۔ نو دہ تہ تلل۔ او دچلہ لور پیکشک بہ لے کو۔ او دا خانو مطالبہ بہ لے تہ کے کو۔ چہ شو وخت دا صصح ابن ناجیہ وفات کیدو نو ۴۰ جینکئی نے پہ کور کے ژوندے ساتلے وے۔ یہود چہ عالمان د دین بہ گنر لے کیدل حیض والا زنا نہ دے خچلہ کورہ ویستے۔ عرض دا چہ معاشرہ کے دزنا ناوا د پارہ ہٹ زائے نہ وے۔ ددوی حقوق مکمل پامال دو۔ نو قرآن کے دزنا ناوا پوہ سورۃ نساء راغے۔ چہ زنا ناوتہ نے ددوی مناسب حقوق وکرزل۔ مگر زنا نہ چہ دقرآن نے خبرہ دی نو تیرے راغستے دی پہ چوک کے ولاڑے مطالبہ د مساوی حقوق کو۔ ددوی جیل حیثیت او مقام او نہ پہنڈو۔ نبیؐ تہ یوحنا بی راغے فرمائی چہ پہ مازیات حق دچا دے نبیؐ ورتہ دے وارے دمور حق یاد کر وپہ ظلم نمبرے ورتہ د پلار حق یاد کر و۔ مگر نور و اتو امونپہ نقش قدم مسلمان قوم بہ ہمیشہ ذلیلہ او خوار ہو۔

سورة مائدہ مدنی (ترتیباً ۵ بعد از نساء نزولاً ۱۱۲ بعد از الفتح)

رابطہ سابق سرہ

نمبر	نساء	نمبر	مائدہ
۱۔	سورة شروع شویں دو پہ خطاب عام (یا ایہا الناس) سرہ	۱۔	داسورة شروع شو پہ خطاب خاص (یا ایہا الذین یؤمنوا) سرہ او خاص روستو دعام نہ دی
۲۔	اصول داصلاح و معاشرے بیان شو	۲۔	دلنہ مسئلہ دحل و حرمت دہ (چٹوک دحرامو حلالو خیال نہ ساتی نومعاشرہ تباہ کیگی)
۳۔	چہرکلہ دعوامو او حکامو اصلاح اشوہ	۳۔	نودلتہ ردپہ شرک فعلی (نذر غیر اللہ) کوی چہ داسلام داصلاح دپارہ ڈیر ضروری دے
۴۔	ردد شرک فی التصرف اوشو پہ بارہ و عیسیٰ کے ایت ۱۷۱	۴۔	نودلتہ پہ شروع دسورة کے ردد شرک فعلی (نذر غیر اللہ پہ نوم) کوی
۵۔	ایت ۳۳۔ والذین عقدت ایمانکم (کہ چا چا سرہ وعدہ کڑے دی ہفہ دے برابر کڑی)	۵۔	پہ شروع دسورة کے اوٹو بالاعتقاد
۶۔	آخر دسورة کے۔ بین اللہ لکم ان تصلوا	۶۔	نودے سورة کے نور احکامات بیانوی چہ ہفہ حلال حرام دی
۷۔	زاد اجریم ہودوت و رکڑے شو	۷۔	ایت ۵۱ او ۵۷ کے دھغوی ددوستی نہ نئے منع او کڑہ
۸۔	طعام خبیثہ (مال دیتیم) بیان شو	۸۔	نودلتہ بل قسم طعام خبیثہ (نذر غیر اللہ) بیان کیگی
۹۔	۱۷۴ او ویل چہ قرآن نور دے	۹۔	۱۵-۱۶ کے فرمائی (دیسدی پہ اللہ) صرف رنوا نہ بلکہ۔۔۔
۱۰۔	ایت ۱۷۱ لا تقولوا ملامہ	۱۰۔	ایت ۷۳ فتوہ دکفر لگوی پہ ہفہ چہ دوائی چہ بل اللہ شتہ
۱۱۔	۱۱۶/۴۸ کے ان اللہ لا یغفر ان یشرک بہ۔۔۔	۱۱۔	۷۲ فقہ حرم اللہ علیہ الجنتہ (ترقی دہ پہ ماسابق)

امتيازات دسورة

۱۔	سورة متار دے پہ بیان دسا نکوار بو (حل/حرمت وغیرہ) چہ نور دسورة نہ زیات پرتے دے	۲۔	پہ ترک دموالات و اہل کتاب او ذکر و ملتونو دھغوسرہ ددوستے
۳۔	بیان دماوندے پہ نصرناؤ	۳۔	بیان دکفارے قسم ایت ۸۹
۵۔	حکم دذکاریانو لکہ ذکاری پہے مارنہ	۶۔	بیان دذبوحو دزانانو اونکاح اہل کتابوغزو سرہ
۷۔	بیان دھغے واقعے چہ محمد باندے حملہ شویں وہ (ایت ۱۱ کے) او اللہ بچ کڑے دو	۸۔	بیان ددوو زامنود آدم حاتیل اوقائیل
۹۔	بیان حکم دسارق اوسارنے ایت ۳۸ چہ لاس ترے کٹ کڑے	۱۰۔	ایت ۱۱۶ تفصیلی جواب دعیسی اللہ پہ قیامت کے
۱۱۔	نفی دعلم غیب دلو لوانہیا و نہ ایت ۱۰۹	۱۲۔	بیان دحکم پہ بارہ د ڈاکو ایت ۳۳
۱۳۔	بیان د تفصیل ددسیلے او پدے ردکوی		

تقسیم دسورة: سورة لس حصے دے

- ۱۔ ایت ۱-۵ : بیان دھغے مقصدی مسئلو کوی چہ دحل حرمت سرہ متعلق دی (تحریمات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)
- ۲۔ ایت ۶-۱۱ : بیان دامورو مصلحاؤ کوی (تکلیفات) (حکموالی دپارہ)
- ۳۔ ایت ۱۲-۱۹ : مثال دھغو چہ داللہ وعدہ نئے برابر نہ کڑہ (یعنی ہفوی بیان دحق ندے کڑے)
- ۴۔ ایت ۲۰-۲۶ : انجام اوحالات دمتکاسلیو (سستو) پہ دامورو داللہ کے (یعنی ہفوی کار دحق ندے کڑے)
- ۵۔ ایت ۲۷-۴۰ : دظالم سزاؤ کرکوی چہ ہفہ داللہ رحمت بندوالے دے پدہ باندے
- ۶۔ ایت ۴۱-۵۰ : تسلی محمد اوقباؤ/خباشتونہ بیانوی داهل کتابو
- ۷۔ ایت ۵۱-۵۸ : تہدید (زجر) و رکوی مومنانونہ پہ موالاتو (دوستے) داهل کتابو
- ۸۔ ایت ۵۹-۶۶ : تہدید (زجر) علمائے سوءتہ چہ خلیہ ہم مسئلہ نہ بیانوی اود بل مقابلہ ہم کوی
- ۹۔ ایت ۶۷-۸۶ : ترغیب فی التبلیغ او طریقہ تبلیغ خانی
- ۱۰۔ ایت ۸۷-آخر : اعادہ دثلو روستو مقصدی مسئلو (تحریمات اللہ/عباد، نذورات اللہ/عباد)

مقصد سورۃ

بیان دھنچے ٹلور و مسلوچہ متعلق دی دھرامو او حلالوسرہ (تحریمات اللہ/عباد نذر اللہ/عباد)

تحریمات اللہ: ہفتہ تیز ونہ چہ اللہ حرام کڑی دی دے حلالول گناہ دہ

تحریمات العباد: ہفتہ چہ اللہ حلال گرزولی دی مگر انسان پہ زان یا پہ بل حرام گرزولی دی دا گناہ دہ

نذر اللہ: ہفتہ نذر ونہ چہ انسان لے دا اللہ پہ نوم اکڑی دقربت الہی دپارہ یا شکا کو لو دپارہ۔ دا جائز دی۔ دے حرام گنزل گناہ دہ

نذر العباد: دغیر اللہ پہ نوم نذر/منختہ کول۔ دا گناہ او کفر دے دا کول او دے حلال گنزل گناہ دہ

نودا دودہ جائز او دودہ ناجائز دی

تائیداد پہ دے ٹلور و مسلوا و گورہ:

- (۱) تحریمات اللہ ۳ بار لکدایت ۱: غیر محل الصيد و اتم حرم ایت ۹۰ انما الخمر و المیسر ایت ۹۶ و حرم علیکم صید البر ما دمتم و ما لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرۃ الانعام ایت ۸۷ لا تحرّموا ایت ۹۶ اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷ و الھدیہ و قتلانہ ایت ۱۰۰ غیبیث (نذر و عباد) طیب (نذر اللہ)
- (۲) رد و تحریمات العباد ۴ بار لکدایت ۱: احلت لکم من بحیرۃ الانعام ایت ۸۷ لا تحرّموا ایت ۹۶ اهلکم صید البر ایت ۱۰۳ ما جعل اللہ لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷ و الھدیہ و قتلانہ ایت ۱۰۰ غیبیث (نذر و عباد) طیب (نذر اللہ)
- (۳) نذر اللہ ۳ بار لکدایت ۲: الا الھدیہ ایت ۹۷ و الھدیہ و قتلانہ ایت ۱۰۰ غیبیث (نذر و عباد) طیب (نذر اللہ)
- (۴) رد و نذر العباد ۴ بار لکدایت ۳: و ما اھل لغیر اللہ بہ ایت ۱۰۳ و ما ذبح علی النصب ایت ۹۰ و لا انصاب ایت ۱۰۰ غیبیث (نذر و غیر اللہ)

نوٹ:

- (۱) تحریمات العباد کے عقیدہ غلط دی مگر شے نہ حرامیگی او نذر العباد کے عقیدہ ہم غلط دی او شے ہم حرام شو۔
- (۲) بعضے شیان ذاتی طور حرام دی لکد ہے، گیدڑ وغیرہ
- (۳) بعضے شیان حلال دی مگر دیوصفت دوجے حرام شی۔ لکد چیلے بغیر حلالید و مڑ شو یا دغیر اللہ پہ نوم ذبح کڑے شو۔
- (۴) بعض اوقات دوجے دیوکار د تعظیم دواجے حلال حرام شی لکد روڑے پہ وجہ حلال خوراک حرام شو۔ یا لکد موز کے وغیرہ
- (۵) لکد لکد دوجے د عزت دانسان نہ پوشے حرام شی لکد انسان اشرف المخلوقات دے نو دے بہ پہ ناستہ خواک کوئی پہ ولاڑہ خوراک زنا در کوئی
- (۶) بعض اوقات یو حلال کار حرام شی د تعظیم دزائے مقام دوجے لکد بیت اللہ شریف کے شے وٹل یا شاخ ما تو ل

سورة النعام (مکی ۶ بعد از ماندہ ۵۵ بعد از حجر)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة ماندہ	شمار	سورة النعام
۱۔	رد و شرک فعلی	۱۔	رد و شرک فعلی او اعتقادی کیلگی پہ دے وجہ سے متصل راؤ و
۲۔	نفی علم غیب اوشوہ د انبیاء نہ پرایت ۱۰۹ کے	۲۔	ایت ۵۰ کے دینی نہ خصوصاً نفی علم غیب کوئی چاہے پیغمبرہ چلہ ورتا واپہ چہرہ عالم الغیب نہ ہم
۳۔	ایضاً	۳۔	ایت ۵۹ کے خلاصہ راہی (وعندہ مفاتیح الغیب)
۴۔	آخر سورة کے دعویٰ و حید (وللہ ملک السموات والارض۔۔)	۴۔	نوپہ دے سورة کے پہ دفعہ دعویٰ دلائل عقلیہ او نقلیہ ذکر کوئی
۵۔	وللہ ملک السموات والارض ہر شہ واللہ دی بل شک متصرف ختہ	۵۔	نودلہ سر کے الحمد للہ
۶۔	د خواہی ذکر اوشوہ د نصاراء د پارہ	۶۔	نودلہ خلاصہ ذکر کوئی پرایت ۱۴ کے چہرہ لولہ خوراک و کوئی صرف نصاراء نہ
۷۔	ایت ۱۰۳ کے رد اوشوہ النعام محرماؤ چہ خلقو پہ زان حرام کڑے و۔	۷۔	ایت ۱۴۳ کے بیان کوئی د النعام محللاؤ
۸۔	عاجزی بیان شوہ وہ دیکھی پہ آخر سورة کے (ایت ۱۱ کے)	۸۔	نودلہ دنور و مقربینو انبیاء عاجزی بیان کیلگی
۹۔	رد و تحریمات العباد اوشوہ چہ مشرکانو پہ زان بند کو۔	۹۔	ایت ۱۴۰ کے دیوبل قسم تحریمات العباد ذکر کیلگی چہ ہمد زنا و دخیلہ دنہ بچے دے
۱۰۔	ایت ۱۱۰ کے عیسیٰ تہ جادوگر و پیلے و	۱۰۔	ایت ۷ کے قرآن تہ جادو و آئی نوپہ دے وجہ سے متصل راؤ و

امتیازات سورة

- ۱۔ سورة ممتاز وے پہ تفصیلی رد و شرک
- ۲۔ پہ کثرت د دلائل عقلیہ (تقریباً ۲۵ دلائل دی)
- ۳۔ پہ بیان و عقبات ستہ
- ۴۔ پہ لثرت داعتر آصوہ و جوابو (۲۳ اعتراضات پتال قالوا او یقولون سرہ ذکر کوئی او جوابوہ قل سرہ مطلب دا چہ دینی د نبوت عمر ۲۳ سال و داؤل عمر ۶۳ سال دو یعنی تول عمر پہ پتا اعتراضو نہ کیلگی اوتہ پہ جوابوہ کوے
- ۵۔ د ثلورو واؤ اقسامو مشرکانو رد دے کپے (۱۔ مشرکین بالعباد الصالحین ۲۔ بالکواکب ۳۔ بالملک ۴۔ بالجن)
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ نزول د ثل سورہ پہ یوزلے چہ دومرہ لوے سورة بل پہ یوارے نہ دے نازل شوے
- ۷۔ نزول د کثرت د ملک دوے سورة پہ تعظیم کے چہ ۷۰ ہزار فرشتے دے سرہ نازل شوے وے
- ۸۔ بیان د تقریر دا براہی چہ ڈیر سخت تقریر یے کڑے و دخیل قوم او خاندان تہ چہ ۷ زلہ یے ہنوی تہ گمراہ ویلے دی ایت نمبر ۷۴ نہ.....
- ۹۔ بیان د مثالو د مشرکانو لکھ ایت ۷۱ او گورہ
- ۱۰۔ زیات زواج مشرکانو تہ

مقصد سورة رد و شرک مکمل (۱) اعتقادی (۲) فعلی شرک شدے۔ (۱) واللہ صفت مخلوق نہ و رکول (۲) یا مخلوق صفت اللہ نہ و رکول

تقسیم سورة پہ اعتبار د مضامینو پہ دو حصو کے دے

- (۱) ایت ۱۱۷ پورے ڈوبے حصہ چہ رد و شرک اعتقادہ مکمل کوئی (۱۔ شرک فی العلم ۲۔ شرک فی التصرف ۳۔ شرک فی الدعا ۴۔ شرک فی العبادت)
- (۲) ایت ۱۱۸ نہ آخر سورة پورے رد و شرک فعلی (تحریمات اللہ تحریمات العباد نذور اللہ نذور العباد)

نفی شرک فی العلم او گورے پہ آیت ۳، ۵۰، ۵۹، ۷۳ آخری سر، ۸۰،

نفی شرک فی التصرف او گورہ پہ آیت ۳ کے (وہو اللہ فی السموات والارض) ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۴۶، ۵۸، ۶۲

نفی شرک فی الدعا او گورہ پہ آیت ۴۰-۴۱ کے ۶۳، ۷۱

نفی شرک فی العبادت او گورہ پہ آیت ۵۶، ۱۰۲، ۱۶۲، ۱۶۳

الحمد لله - وإيسر الله بضر فلما كشف له الله - قل انما هو واحد - والحمد لله رب العالمين - سجد وتلقى عما يصفون - لا اله الا هو - لا اله الا هو - ان لا تشركوا به شيئا
قل ان صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين - لا اشرك له - وبذلك امرت وانا اول المسلمين

داسے نے واپس تھیں اور تیرے جوڑ کرٹھ اوچے کلمہ تکلیف، بیماری، پرہ وغیرہ رہا نہ رازی نو دوا دے داکمل علان دے۔

پہلے مسئلہ دو حیدر لائیکل ہم ذکر کوئی پہ کثرت سرہ لکہ آیت نمبر اکے خلق السموات والارض آیت ۲ کے ہوالذی خلقکم من طین، ۳ کے فی السموات والارض، ۱۲، ۱۳ (فاطر السموات والارض....)، ۱۸، ۳۸، ۴۰، ۴۶، ۴۷، ۵۹، ۶۰، ۶۳، ۶۵، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳،

دارنگے پدے دعویٰ توحید دشمرکانوا اعتراضونہ ہم یہ کثرت سرہ دی چتقریباً ۲۳ دی او ۶۳ جوابونہ لکہ اوگورہ آیت ۷، ۸، ۲۳ (قالوا) ۲۵ (یقول الذین) ۲۹ (وقالوا) ۳۷ (دوہ وارے) ۵۳، ۲۳ اعتراضات دی دے سورۃ کے ۶۳ جوابونہ مطلب داجڑول عمر یہ تہا اعتراضونہ کیگی او جوابونہ نہ ورکے۔

عاقبات سئہ: پدے سورۃ النعام کے عقبات سئہ (شپگ غنڈے/ڈیرے) دی چہ بیان داستان تا کوئی چہ حق پرست مبلغ باندے اوداھرہ عقبہ پہ لفظ کذا لک سرہ شروع کیگی ددے بیان پہ اصولو کے یہ نیم نمبر د عنوان - رموز دقرآن - لاندے شوع دود۔ دلته نو نظر پرے بہا د اچوے

عقبہ ۱: انعام ۵۳ والی پہ چوہا لے دے اقران یوازے تالہ درزی دانور ملیان نہ پوھگی.... جواب ایس اللہ با علم الشکرین: زوہ اللہ شکر گزار یہ چرہ مائے بیانونی...

عقبہ ۲: بیابان منافقان راشی تاتہ بدوائی چہ داو لیا ئے کراموعا جز ی بار بار مہ پیا نوہ دوسے نہ داوڑہ نو انعام ۵۵: کو کذا لک تفصل الایات و التستین سبیل الحرمین، دوی بہ خاموشی

عقبہ ۳: شوخت پس بجیرا راشی تانبہ تپوس کوئی چہ: انعام ۱۰۵ دامسلکہ تادوکم استادنہ زدہ کڑے دہ نوپ دے مقام بہ ورتہ سہرتی دخیل استادنوم نہ اخلہ ورنہ کنزل بہ ورتہ اکثری۔ ورتہ وانیہ۔ چہ قرانہ

مذہبہ کٹرے دہ دزان نہ تھے و ایم او تھے ما استاد دزانہ مسئلہ کوئی جواب انعام ۱۰۶ کے او گورہ اتیج ما و ای یک من ربک لا الہ الا اللہ...

عقبہ ۴: محکمے عقبے اسانے دے اوس گز زیاتہ مشککہ شوے اوس بہ غلط راجع کوی ستا خلاف بہ مشورے کوی چہ قتل یے جا زدے۔ چہ دلارے نہ پوا اڑخ تیشی۔ اودر دہیر مرگ کے دسلو شہیدانہ ثواب دے۔

نوا انعام ۱۱۲ اللہ بہت ساساتی... فذر ہم... تہ خیل بیان جاری ساتہ۔

عقبہ: ۵: انعام ۱۲۳ (چنچلہ ہٹ اومہ کڑے شی نور پور ٹونہ بہ کوی) نو اللہ فرمائی چه
و کذا لک جعلنا فی کل قریۃ لکم مخرجاً لکم و انما....

عقبہ ۶: انعام ۱۲۹: دہلی کی بد معاشرتوں سے بے یار و مددگار اتحادی لیگ بہ جوڑ کرٹی لکہ امریکہ مگر درودی و اتحاد ستاد پارہ و ایمان مضبوط و سبب بدوی کہ منہ اللہ کرہ قرآن بیانوے

شیخ صاحب فرمائی کہ چنانچہ استاد داسوڑہ انعام چہ کلہ و نیلو نو چٹا لبان بہ کلہ ستوے شول نوھفہ بہ پوھشو نو موگت تہ بہ یے اوے چہ لاڑ شے چکراو لگوے پیارا زے۔ ہفہ بہ ڈچل زایے نہ نہ پاسیدو بلکہ ناست بہ دو کلہ کلہ بہ یے یہ ناستہ ستر گے ورغلے۔ یو وارے زہ ڈٹو لو طالبا نو ژو مے راوا پس شوم گورم چہ استاد ستر گے ہندی چہ ستر گے اوغرولے نو ماتہ وائی چہ ورشاد بہ راوڑہ چہ وضو اکرم۔ ما اوہ راوڑے ماتہ فرمائی چہ خوب مدالیدہ چہ قیامت دے ٹول خلق ہیبت کے دی زہ ہم ہیبت کے یم۔ نو ماتا او از او شو چہ حسین علی تہ ولے یہ ہیبت کے یے۔ تاخو سورۃ انعام صحیح طریقے او معنورہ ویلے دے اوچا چہ صحیح معنورہ داسوڑہ اووے نوھفہ باندے یہ قیامت کے ہیبت بہ نہ دی۔

شیخ صاحب بہو نیل چہدا دلا کڑے کا تڑے سورہ دے یا بہد شرک نہکمل پاکوی او یا بہدے درس نہ تھنوی (دو ملیزی ۱۲ بچی دو چا ترے تپوں اکڑو چہ سوزا من دوی....)

دے زائے نہ دقرآن دویمہ حصہ شروع وہ محلے دے تفصیل شوے دے مگر ہیا

کہ تانہ ٹوک تپس اکڑی چتر ان ثمرہ دخت کے ویٹلے شے وایہ چر یومنت کے۔ داغتنہ ممکن دی۔ واسے ممکن دی۔۔۔ قرآن یہ اعتبار فہمیرہ ثلور وحصو کے تقسیم دے.....

سورة انفال (مدنی نزولاً ۸۸ بعد از بقرہ ترتیباً ۸ بعد از اعراف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة اعراف	شمار	سورة انفال
۱۔	سورة انعام کے مسئلہ کو حید ثابت شوہ پہلا کیلو عقلیاً و سرہ اوپہ اعراف کے نقلیاً و سرہ	۱۔	نودلنہ حکم دقتال دے مطلب داچہ پہلا کیلو سرہ اونہ شوہ نو اوس و سرہ جہاد اوکڑہ و سرہ ورپے راواخلہ زکہ چہ بغیر جہاد نہ کیگی نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	مخکے سورتو نوکے مقابلہ جہودہ	۲۔	نودے سورة کے مقابلہ و سرہ دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۷۲ کے ذکر و سرہ و سرہ انوکفار و سرہ م اووہستو	۳۔	ایت ۷ کے دے امت و کفار و سرہ م اووہستو حکم دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۹۵ کے دیکھو انو متونو دھلاکت بیان دو و سرہ مالدبارے نہ	۴۔	نوپہ دے سورة ایت ۲۸ کے زبرد کوئی مومنانو نہ پہ بیند مال باندے
۵۔	ایت ۲۰۵ کے ذکر و سرہ چہ اللہ پہ عاجزے سرہ یاد کرے۔	۵۔	ایت ۲ کے دمو مونا نوکھ خانی چہ کلہ اللہ یاد کرے شی نوڈہ باندے یہ راشی او عاجزی کوئی اللہ نہ
۶۔	بیان داند اووہستو سرہ و سرہ د اللہ نہ و سرہ پخت و سرہ (پہ ۵ مرحلو کے دھنے ذکر اووہ)	۶۔	ایت ۹ کے نبی سرہ داند اووہستو دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۷۔	ایت ۱۹۹ کے دو چہ وائر بالعرف	۷۔	ہغہ درے اوامر دے سورة کے ایت نمبر ۱ کے ذکر دے نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	واقعات و دیکھو انو متونو او انبیاء	۸۔	نوپہ دے سورة کے دینی واقعات بیان نوئی نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۱۶۸ کے افتراق دینی اسرا کیلو بیان شو چہ جہاد اشوے دو۔	۹۔	نوپہ شروع دے سورة کے واصلو ذات بینکم (یوبل سرہ یوزائے شے)
۱۰۔	ایت ۲۰۴ کے حکم پہ اوریدو وقران دو	۱۰۔	نودلنہ ایت ۲ کے ایمان والا و بیان دے چہ کلہ قران اوری نویریگی او ایمان یے نکار کیگی

انتیازات دسورة

۱۔	سورة ممتاز دے پہ اوامر و سرہ و سرہ باندے پہ اول دسورة کے ایت ۱	۲۔	سورة ممتاز دے پہ اووصاف خمسہ دمو مونا نو باندے ایت ۲-۳
۳۔	سورة ممتاز دے پہ ہفے وعدے چہ اللہ لڑے وہ ایت ۷ کے اخذی المبتدین....	۴۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دعواعد و میدان د جہاد ۶ قاعدے میدان د جہاد او اوومہ قاعدہ و سرہ جہاد نہ
۵۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دفریب/چل و سرہ دینی ایت ۳۰	۶۔	سورة ممتاز دے پہ دوو امنو دینی زمانے ایت ۳۳ (ذات درسلو+استغفار)
۷۔	سورة ممتاز دے پہ بیان دمو مونا و سرہ د مشرکانو ایت ۳۵	۸۔	سورة ممتاز دے پہ تقسیم دیکھو متونو ایت ۴۱
۹۔	سورة ممتاز دے پہ خوب دینی چہ اللہ و سرہ کافران کم نکارہ کرل ایت ۴۳	۱۰۔	سورة ممتاز دے پہ بیان و سرہ دینی ایت ۳۰

مقصد دسورة: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ (دے سورة بل نو م سورة القتال ہم دے) یعنی دیکے جہاد نہ علاوہ بلہ خبرہ نہ

مختصر خلاصہ دسورة

- (۱) پہ اول کے درے اوامر ذکر کوئی ایت ۱ کے (۱) اتقوا اللہ جہاد کے پہ صرف اللہ نہ یہ کوئے بل چانہ نہ۔ (۲) واصلو ذات بینکم یعنی چل ملگری نہ وجہ۔ (۳) واصلو اللہ و الرسول (۲) بیان دینو اووصاف دمو مونا نو ذکر کوئی ایت ۳+۲ کے انما المؤمنون الذین.... (۱) وملت قلوبهم (۲) زاتم ایمانا (نکارہ کوئی اثر ایمان) (۳) وعلی رھم یتکون (۴) یتقون الصلوۃ (۵) اتفاق فی سبیل اللہ تعالیٰ
- (۳) درے نہ و سرہ واقعہ جنگ بدر ذکر کوئی بطور تمہید یعنی جہاد تہلی و سرہ کوئی چہ کہ لگ ہم یے نو مقابل نہ یہ کیگی اوگورہ جنگ بدر کے لگ وے مایح در کرہ ایت ۵ نہ تر ۱۴ پورے دا بیان دے (۴) ایت ۱۵ نہ شگ قاعدے میدان جہاد ذکر کوئی اوہرہ یوہ قاعدہ پہ یا لھذا الذین امنوا سرہ ذکر کوئی لشی۔
- قاعدہ نمبر ۱: ایت ۱۵ فلا تو لھم الا دبار قاعدہ یے لگو لے دہ دمو مونا نو ہفے پزو صفاتو کے نووسی صفت سرہ چہ اللہ نہ یہ کیگی نو وخلق نہ نہ یہ کیگی جہاد کے بہ کافر نہ شا کوئے نہ۔
- قاعدہ نمبر ۲: ایت ۲۰: میدان د جہاد کے دقران او سرہ تالیج پہیے۔ دایے تفرق کرلے پہ دویم صفت دمو مونا نو چہ ہغہ دو زاتم ایمانا (تفرق مطلب نتیجہ دیکھو یا عقیدے دہ)
- قاعدہ نمبر ۳: ایت ۲۴: اتقوا اللہ و الرسول.... دایے تفرق کیگی پہ دویم صفت دمو مونا نو۔ وعلی رھم یتکون۔ چہ امیر درتہ حکم اوکڑی چہ ہفے محاذت و سرہ نو دامہ دایے چہ مونگ کم یو یا اسلحہ نہ
- قاعدہ نمبر ۴: ایت ۲۷: لا تتخونوا اللہ و الرسول.... دایے تفرق دہ پہ شورہ صفت دمو مونا نو اقیم الصلوۃ چہ مونز کوئے۔ صحیح نوحیانت نہ نہ کوئے او صحیح مونز کوئے قران خالی۔

قاعدہ نمبر ۵: ایت ۲۹: اِن تَتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ... کہ اللہ نہ پرہیز کرے تو اللہ نہ پرہیز کرے۔ دے تفریح کرو۔ پھر صفت دمو منانو چہ انفاق و دہ کہ انفاق کوئے نو اللہ نہ پرہیز کرے۔

قاعدہ نمبر ۶: ایت ۴۵: اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاَشْكُمُ قَاعِدَةً يَوْمَ يَنْفَعُ الْفِتْنَةُ قَاعِدَةً... چہ پیدنے قاعدو کلک شہ ہرے قاعدے سرہ فاثبتوا اولگوہ داسے حکمت والا کتاب بہ بل چرتہ وی۔

قاعدہ نمبر ۷: ایت ۷۰: دَقِیْرًا یُّوَفِّیْهِمْ بِلَاوِیْ چہ ترغیب دایمان و رکڑہ۔ داسے پیدنے ویلے چہ عرب دباؤ پرے واپوہ او سخت سخت جیونو کے واپوہ۔ داسے بل دین بہ چرتہ وی۔ چہ کافر دپارہ کے ہم امن دے۔

دشروع نہ ربط

(۱) سورۃ بقرہ کے ہم دجہاد بیان و۔ ایت ۱۷۷ کے دجہاد بڑینگ و ۵ عقیدے سرہ او ۵ عمل سرہ متعلق۔ بیادجہاد دملک داصلاح دپارہ ۴ قوانین ذکر کرل (۱) قصاص من الظالم (۲) تقسیم الاموال بالقانون شرعی (۳) حکم الصوم لارتجاع انفس (۴) نہی عن الرقشی اودعے دجہاد دکر دپارہ ۱۸ قوانین ذکر کرل۔

بقرہ ۲۴۷ کے دامیر شرائط ہم ذکر و (۱) اَصْطَفٰہ رِبہ (غورہ کڑے شوے) (۲) علم زمینان جنگ او علم دقاعدو جنگ (۳) لُجْم حوصلہ

(۲) نو ال عمران کے تنظیم جوڑو دپارہ ۵ قوانین ذکر کرل زکہ چہ جہاد ہلہ کیدیشی چہ تنظیم وی دمسلمانانو قاعدہ (۱) ایت ۱۰۲ کے چہ عقیدہ ڈولو بہ یوہ وی (۲) ایت ۱۰۳ قانون بہ موقران و سنت

وی (۳) ایت ۱۰۴ و لکن منکم ائمۃ یدعون الی الخیر (۴) ایت ۱۱۵ خیل مال بگلوے (۵) ایت ۱۱۸ غیر رازدار سرہ بہ راز نہ ساتے او پدے پڑے قاعدے باندے دوا

واقعات ذکر کوی دجنگ بدر اودجنگ احد..... دامدوایہ چہ مسئلہ نرمہ کوہ چہ خلق ڈیرشی۔ نہ فتح بہ کثرت دہ او نہ شکست بہ قلت دے۔

(۳) نو سورۃ نساء کے معاشرے داصلاح دپارہ قوانین و۔ دعوامو نہ ۱۸ قوانین اودامیر او معمر و میز کے ۸ یا ۹ قوانین و۔ اوبیان د دریو ڈولوو مطلب دا چہ دمو منو ڈلے سرہ ملگرے شہ او زان

اُسامہ دمنافقو او کفارو دواڑو نہ۔

(۴) سورۃ مائدہ کے دل و حرمت مسئلہ و۔ مطلب دا چہ جہاد ہفہ ٹوک کوئے شہ چہ بہ مسئلہ دل حرمت یے ایمان او عمل دواڑو نہ۔

(۵) سورۃ انعام کے دشرک اقسام و دواو د میدان د تبلیغ ۶ قاعدے/غٹڈے ذکر وے دپارہ دوحید

(۶) سورۃ اعراف کے پیدنے مسئلہ دوحید دلائل تھلیہ و

(۷) سورۃ انفال: اوس میدان جہاد بہ راشہ۔ جہاد او کڑہ ہفسو سرہ چہ دجنگے مسئلہ نہ رخ اڑوی۔

سورة توبہ (مدنی نزولاً ۱۱۳ بعد از مائدہ ترتیباً ۹ بعد از انفال)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة انفال	شمار	سورة توبہ
۱۔	قاعدے ذکر و میدان جہاد	۱۔	نودلہ اعلان د جہاد دے نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۲۔	آیت ۶۰ کے لاء علم و حکم (رسول اور اصحاب بول داد شہان نہ پڑنی)	۲۔	آیت ۱۰۱ کے لاء علم و حکم (اے رسول تے نہ پڑنے) مفر دینہ
۳۔	قاعدے میدان جہاد ذکر و	۳۔	نودلہ ہفتہ فرقی بیانوی چہ ہفتوی سرہ بہ جہاد کوے۔
۴۔	آیت ۴۱ کے تقسیم دین و مینو نوو	۴۔	نودلہ آیت ۶۰ کے تقسیم دفرضی صدقا تو دے یعنی ۸ مصارف خالی
۵۔	آیت ۵۸ کے وائی چہ کہ دے کافر و بے لوطو نہیریگے نہ معاہدہ واپس کڑے۔ او جہاد و سرہ او کڑے۔	۵۔	آیت ۷ کے وائی چہ دشمرکانو بہ شلو طوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۶۔	پہر دسورہ کے او دے چہ فاصلکو ذات بینکم (چلو کے یوزائے شے)	۶۔	نو بدے سر دے سورہ کے وائی چہ برآت من اللہ (غیر دوسرہ بائی کاٹ او کڑے)
۷۔	آیت ۶۰ کے او دے واعدو لہم ما نعطکم تیارے او کڑے۔	۷۔	آیت ۴۶ کے زجر ہفتو چہ تیارے نہ کوئی۔
۸۔	اوصاف د مومنانو ذکر و پشروع دسورہ کے ہم او پشروع دسورہ کے ہم	۸۔	اوصاف د منافقانو بیانوی۔ نو بدے وجہے متصل راوڑو۔
۹۔	واقعہ د جنگ بدر ذکر و	۹۔	نودلہ واقعہ د جنگ حنین او جنگ تبوک ذکر و
۱۰۔	آیت ۳۵ کے دشمرکانو موز بے فائدے دے۔	۱۰۔	آیت ۱۸ کے وائی چہ عبادات یے بے فائدے دی نو مسجد شہرہ جوڑوی۔
۱۱۔	قاعدے میدان جہاد ذکر و شپک	۱۱۔	صفات د منافقانو چہ دیو چہ ہم پدے قاعدو عمل نہ کوئی

نومونہ دسورہ: دسورہ لکڑ نو ہوندی: لکھ (۱) سورہ توبہ: دس مسلمانانو نہ غلطی شوے وہ نو دھتوی دتو بے ذکر دے چکے۔

(۲) سورہ برآءت: چہ اعلان د بائی کاٹ دے دشمرکانو سرہ

(۳) سورہ مہاجرہ: اوچتو کئے: دشمرکانو نہی و دوڑے اوچتے کڑے دے

(۴) مشرکہ: سرول: منافقان او دشمرکانے سرولے دی

(۵) خاثرہ: کستو کئے: د منافقانو ۶۳ گندونے راکستے دی۔ (داسے نورے ہم ڈیر نومونہ دے سورہ دی۔)

امتیازات دسورہ:

۱۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان دفرق اربعو (چہ کوموسرہ بہ جہاد کوے)	۲۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د تقسیم دشمرکان چہ کوم تاسرہ جنگ کوئی
۳۔	سورہ ممتاز دے پہ تفصیلی بیان دا وصال نو منافقینو چہ ۶۳ صفات دی	۴۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د حکم دشمرکانو د مسجد جوڑو لوچہ نہ دے جوڑوی۔ آیت ۱۸
۵۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان دغزوہ حنین او تبوک	۶۔	سورہ ممتاز دے پہ آیت ۳۱ چہ خیل بجران او مولیان بہ پہ خدائے توب سرہ نہ بیئے
۷۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان دغار ثور آیت ۴۰	۸۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د مصارف دفرضی صدقا تو آیت ۶۰
۹۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان مسجد ضرار	۱۰۔	سورہ ممتاز دے پہ دے چہ سر کے بسم اللہ خستہ
۱۱۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د خیراتو نو دشمرکانو آیت ۱۹	۱۲۔	سورہ ممتاز دے پہ بیان د جنازے نہ کو لو د منافقو آیت ۸۴

مقصد دسورہ: القتال فی سبیل اللہ تعالیٰ او بیان دفرق اربعو

(۱) دشمرکان (دووی بیادے اقسام دی: یو معاہدین: چہ تاسرہ معاہدہ شوے دہ۔ بل مخالفین: چہ تاسرہ جنگ کوئی دریم: مخالفین چہ تاسرہ امن خواہی)

(۲) اہل کتاب (دا دوہ قسمہ دی یو یہودیان بل نصرانی/عیسایان)

(۳) منافقان (دا ٹول یو قسم دی) (۴) مومنان (دووی درے اقسام دی دتو بہ بیان شی)

تقسیم دسورہ:

سورہ ثلور حصہ کے تقسیم دے:

- (۱) ایت ۱-۲۸ پورے: پدیکے بیان دشترکانو دے او ددوی درے واڑہ اقسام ذکر کو لے شی۔ اودوی سرہ دجہاد کو لو وجوہات خالی۔
- (۲) ایت ۲۹-۳۷ پورے: پدے حصہ کے بیان داہل کتابو دے۔ یعنی یہود او نظری دھغوی پلینے ذکر کوئی اودھغوی سرہ دجہاد وجوہات ذکر کوئی۔
- (۳) ایت ۳۸-۹۰ پورے: پدے حصہ کے منافقان بیانوی۔ پدوی کے اقسام شتہ بلکہ ٹول یو قسم دی۔ نو ددوی ۶۳ صفات دلتہ بیانوی۔ (دنبی عمر ہم ۶۳ سال ووا اشارہ دہ یکے دیتہ چہ ٹول عمر بہ دے منافقانو باندے رد کوے۔)
- (۴) ایت ۹۱-آخر دسورہ پورے: پدے حصہ کے مومنان بیانوی۔ او ددوی درے اقسام: (۱) مجاہدین: چہ روخت جہاد لرہ تیار وی
- (۲) مہکاسلین داہم مجاہدین: دی مگر کلہ کلدہ سستے نہ کاراخی۔ لکدلتہ چہ زنی ملگری لیٹ رازی۔
- (۳) مغدورین: کلک دی مگر کلہ کلدہ دشتہ عذر دوجے عمل او نہ کڑے شی۔

وجہ چہ یہ شروع دسورہ کے بسم اللہ ولے نشتہ:

- (۱) حضرت عثمانؓ نہ حضرت ابن عباسؓ چوس اکڑو چتا ددے سورہ سر کے بسم اللہ ولے زندہ لیکے۔ جواب ور کوئی چہ وجہ دا وہ چہ نبی باندے بہ چہ کلہ ایتونہ نازلیدل۔ نو ماہ دغا ایتونہ لیکل۔ اوماتہ بہ ئے ویل چہ دا ایت دے دے سورہ کے دلتہ دلتہ اولگوہ۔ اودا سورہ دے سورہ پے اولگوہ۔ نو کلہ بہ چہ نوے سورہ راغے نو نبی بہ دھغے سورہ یہ شروع کے بسم اللہ ویکلہ۔ مگر دلتہ ئے زندہ ویلے نو ماہم او نہ لیکو۔
- (۲) بلہ وجہ چہ حضرت علیؓ خالی فرمائی چہ بسم اللہ چونکہ امان دے او پدے سورہ کے خوا مان نشتہ کافر ورہ (را دینہ ویتزہ سٹ ترے او نہ قتل یے کڑہ)
- (۳) بعض صحابا و دے وجہ داخولے دہ چہ سورہ انفال او توبہ یو سورہ دے۔ پدے وجہ بسم اللہ نشتہ دے شروع کے۔
- ☆ آیا بسم اللہ دقران ایت دے یا نہ دے۔ نو سورہ نمٹل کے بہ راشی چہ دا قران ایت دے۔
- ☆ آیا دا بسم اللہ دھر سورہ جز دے نو امام ابوحنیفہؒ فرمائی چہ نہ دے نو داخے تہ ولے راوڑے دے۔ داد پارہ دبرکت۔ اود پارہ دجدائے دیو سورہ دہل سورہ نہ۔

سورة یونس کی (نزد اللہ تعالیٰ بعد از بنی اسرائیل ترتیباً ۱۰ بعد از توبہ)

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة توبہ	شمار	سورة یونس
۱۔	ہر کلمہ چہ پآخرد سورة کے ایت ۱۲۸ کے صداقت در رسول اوشو۔	۱۔	نوپدے سورة کے دغا اثبات در رسول بار بار (تقریباً وارے) کیگی
۲۔	پہ آخرد سورة کے مسئلہ توحید ذکر شہدہ یہ لا الہ الا هو سرہ	۲۔	نودلتہ انجام ذکر کوی دنگرینو/مناہینو ددغے مسئلہ توحید۔
۳۔	ہر کلمہ چہ نکلے سورة کے بیان اوشو جہاد بالسیف (تورے سرہ جہاد کول)	۳۔	نودے سورة کے بیان کیگی دجہاد بالسان چہ ہفہ بیان داصول اربعاودے۔
۴۔	نکلے سورة کے مسئلہ قتال ذکر شہدہ۔	۴۔	نودلتہ ہفہ مسئلہ ذکر کوی چہ کولے لہ بہ جہاد کولے (یعنی توحید)
۵۔	ہر کلمہ چہ پآخرد سورة کے ذکر شہدہ توحید مگر بغیر دلائلو	۵۔	نوپدے سورة کے پدغے مسئلہ دلائل پیش کوی نوپدے وجہ نکلے متصل راوڑو۔
۶۔	دعویہ توحید ذکر کولے پآخرد سورة کے	۶۔	نوپدے سورة کے پدغے دعویہ توحید شہدہ د مشرکانو ذکر کوی بہ ایت ۱۸ کے
۷۔	آخری ایت کے (قل حبس اللہ) زما دپارہ اللہ کافی دے	۷۔	نودلتہ مثالات ددغے چہ او گورہ نوح، موسیٰ او نورول پیغمبرانورہ اللہ کافی دو۔ ۱۰۳
۸۔	ایت ۲۲ کے اووے چہ منافقان درویش دی۔	۸۔	نودلتہ ایت ۲ کے ذکر رختن خلق کوی اودھغوی درجہ ذکر کوی۔
۹۔	دلتہ بیان در فرق اربعاو وو چہ درے ڈلے یکے مخالفین دقران وے۔	۹۔	نودلتہ ترغیب الی القرآن کوی اوز جرور کوی منکرینو دقران تہ۔
۱۰۔	دلتہ دآخری رسول دامت دتوبے بیان وو۔	۱۰۔	نودلتہ دیونس دوم دتوبے بیان دے۔
۱۱۔	بیان دبرآعت دشرکانو نذاشو	۱۱۔	نودلتہ ایت ۱۳+۱۴ کے پوروالفاظو سرہ بیان دباکی کاٹ کوی۔
۱۲۔	ایت ۱۹۹ کے اووے کوکومع الصادقین۔	۱۲۔	نودلتہ ایت ۲ کے وائی چہ رختن سرہ ملگرے شولے نو (ان لھم قذم صدق) دنیا او آخرت بہ دے داوڑہ خدشی۔

امتیازات دسورة:

۱۔	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے مشہورے شہدے دشرکانو چہ دابا باکان اللہ مقرر کڑے دی۔ ۱۸	۲۔	پہ بیان ددلائل عقلیاد مع تفریجات (نکلے دلائل ذکر کوی نوپارے مسئلہ توحید تفریع کوی)
۳۔	ممتاز دے بہ بیان دتوبے دوم یونس	۳۔	پہ بیان دمقاصد اربعاو (نورو کے ہم شہدہ گوردے سورة کے پہیل شان دی)
۵۔	ممتاز دے۔ پتوبے دفرعون چہ کولہ نشوہ پدوخت دعذاب کے ایت ۹۰	۶۔	پہ بیان دبددعائے چہ موسیٰ فرعون اودھغے قوم تہ کڑے وہ ایت ۸۸
۷۔	سورة ممتاز دے بہ بیان داوایاو دتریف اودھغود درجو اوکراماتو ایت ۶۲-۶۳	۸۔	سورة ممتاز دے بہ چیلچ دحضرت نوح چہیل قوم تہے در کڑے دو۔ چہ داوڑے میدان تہ۔
۹۔	سورة ممتاز دے بہ بیان دھغے خلق چہ وائی چہ قران پریدے اوبل کتاب را داغلے ایت ۱۵	۱۰۔	سورة ممتاز دے بہ ۵ ہانے بی صفاہد دسنت

دشرکانو دسبیلوی

مقصد دسورة: اثبات دمقاصد اربعاو مراراً (یعنی بار بار) اوانجام دمنکرینو دے مسئلہ

تقسیم دسورة: (دو حصے دے: ۱) ایت ۱-۷ پورے: اثبات دمقاصد اربعاو کوی بار بار پدلائلو سرہ اودفع دشہدے کوی دشرکانو

(۲) ایت ۷-۱۷ آخرد سورة پورے: درے واقعات بیانوی بطور تفریع/نتیجہ پانکار ددغے نکلے مسئلہ چہ کومدوہ حصے کے تیرہ شہدے۔ چہاودنہ مسئلہ اوانجام بہے پے

شان دوم نوح اودوم فرعون شی اوکے چا اومتلہ اوانجام بہے دوم یونس شی۔ چہ اللہ ترے عذاب دفع کڑو۔

پہ مقاصد اربعاو کے ژوبے اگر چہ ژوے مقصد توحید دے مگر دلتہ قران نکلے کڑے دے۔ داوے؟ زکہ چہ قران تہ نہ یہ راغلے نو توحید پدندے شے نہ رسول نہ قران او نہ آخرت۔

چہ قران تہ ناست نہ تہ نوہیت باندے بہ نہ پوہگے۔

سورة هود کی (ترتیباً ۱۱ بعد از یونس او نزولاً ۵۲ بعد از یونس - دواڑوں کا طوسرہ سورة یونس نہ بعد دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	یونس	بشار	هود
۱۔	اثبات دتو حید او شوپہ دلا کیلو عقلیا و سرہ	۱۔	نودلنہ اثبات دتو حید کیگی پہ دلا کیلو عقلیا و عقلیا و دواڑ و سرہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	اثبات دتو حید او شوپہ دلا کیلو عقلیا و سرہ او دفع دشبہ دشرا کا نو او شوہ۔	۲۔	نودلنہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاپہ بدغم مسئلہ او سرہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	واقعہ دنوح اجمالاً وہ	۳۔	نودلنہ تفصیلاً ذکر کو لے شی۔
۴۔	آخر کے افرامائل اتبع ما یوحی الیک	۴۔	نودلنہ ایت ۱۲ کے تسلی دہ پہ اتباع دما انزل چہ تکالیف بہ راڑی مگر زورہ نہ تنگوئے
۵۔	ایت ۴ کے الیہ مریم حکم جعیا	۵۔	ایت ۴ کے الی اللہ مریم حکم
۶۔	ایت ۴ کے: افاکت شمع الصم	۶۔	ایت ۲۰: ماکان یسطیعون لسمع
۷۔	انکار دشرا کی نو ذکر دے۔	۷۔	حالت دشرا کی نو ذکر کیگی۔
۸۔	ایت ۲ کے نبی تہ ساحرا و جادوگر و یکلے دی۔	۸۔	ایت ۷ کے قرآن تہ سحر و یکلے دے۔
۹۔	ایت ۳ کے ددنیابہر اکید و بیان شوے دو۔	۹۔	ایت ۷ کے زیادت کوئی یعنی دنیابہر اکید و بیان علّت خالی لیلو کم اکیم احسن عملا
۱۰۔	شروع پہ ترغیب الی القرآن او شوہ۔	۱۰۔	نودا سورۃ ہم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شو۔ (داسے سورۃ نہ چہ پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی ہفتے تہ ذوات الراء و یکلے کیگی) نودا دواڑہ سورۃ نہ ذوات الراء نہ دی)
۱۱۔	ایت ۳۸ کے دشرا کی نو نہ مطالبہ دے دیو سورۃ راوڑو۔	۱۱۔	ایت ۱۳ کے دلنہ دوئی نہ مطالبہ کیگی دسو سورۃ نو نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔

اقتیاض سورۃ ۱۰: متنازدے چہ بیان و حساب کیو اور بھاؤ ۱۔ تونید ۲۔ نفی دشرا فی العلم (دادوہ دمقا سعد علما و نہ دی) ۳۔ ترغیب فی التبلیغ ۴۔ تسلی (دا آخرہ وہہ سدا / خمننا ذکر کو لے شی)

- (۲) سورۃ متنازدے پہ مطالبہ دسو سورۃ نو ایت ۱۳ (اگر چہ نور سورۃ نو کے ہم مطالبہ جے مگر دسو سورۃ نو مطالبہ صرف دے سورۃ کے دہ)
 (۳) سورۃ متنازدے پہ تفصیلی واقعے دنوح باندے اگر چہ سورۃ نوح کے صرف دنوح بیان دے مگر ہلہ ہم دومرہ تفصیل دے ختہ۔
 (۴) متنازدے پہ طلب داستغفار او توبہ دواڑ ایت ۳
 (۵) متنازدے پہ ہفتے ایت چہ انیس من اھلک
 (۶) متنازدے پہ ایت کان عرش علی الماء
 (۸) نوح تہ بن نو من من قومک
 (۹) نوح جیل زوی تہ: لاعاصم الیوم (نن در زو بچا و زائے ختہ
 (۱۰) متنازدے پہ آخری ایت چہ سورۃ ثلور واڑہ مسئلے یے پکے راٹو لے کرے دی۔ کوں چہ سورۃ مقصد دے۔ روستو پرے بیان کیگی۔

مقصد سورۃ: بیان و ثلور و مسئلو: (۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) (۲) نفی دشرا فی العلم (۳) ترغیب فی التبلیغ (۴) تسلی مبلغ
 اوس لگ شان تفصیل دے ثلور و مسئلو:

- (۱) العباد للہ وحدہ (عبادت بدیو اللہ کوے) دامسلہ تقریباً ادوہ زلہ ذکر کو لے شی: ایت ۲ کے: الاتعبدوا الا اللہ ایت ۱۳ کے: وَاَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
 ایت ۲۶ کے: (نوح وائی) الاتعبدوا الا اللہ ایت ۵۰ کے (ہوہ فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۶۱ کے (صالح فرمائی) یقوم عبد اللہ
 ایت ۸۴ کے (شعیب فرمائی) یقوم عبد اللہ ایت ۱۲۳ کے چہ آخری ایت کے فاعبدوہ
 (ادو گورہ ژوبے دعوہ بیان شوہ بیا پرے دلائل نقلیہ بیان شول اخر کے ثمرہ فیصلہ دے درتہ وادوڑو چہ فاعبدوہ)

(۲) دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: دہم یا بیاذکر کو لے شی: ایت ۵ کے یلعلم مایرون..... ایت ۶ کے: ویلعلم مستقر ہاؤ مستودعھا کل فی کتاب مبین
 ایت ۴۶ کے فلا تعلمن مالیس لک پہ علم ایت ۴۷ ان اعمو ذبک ان الشک مالیس پہ علم ایت ۵۷: ان ربی علی کل شیء حفیظ (بل ٹوک داسے نشہ)
 ایت ۱۶: ان ربی قریب الحیب (بل ٹوک داسے نشہ)

بیا پرے واقعہ راوی دابرہیم چاؤ گورہ دفرشتہ پہ حال خبر نہ دو۔ ایت ۶۹: جاء یحییٰ بن حنید (دریت کڑے سنے رادو) او ایت ۷۷ کے واقعہ دلوٹ چاؤ گورہ
 عالم الغیب نہ دو دابرہیم پشان دے ہم دفرشتہ پہ حال خبر نہ دو۔

ایت ۹۲ کے: ان ربی بما تعلمون محیط (ہرشہ زما درب پہ علم کے دی) او آخر کے بیا واللہ غیب السملات والارض (اؤ گورہ نوم واللہ نے مقدم کڑے دے پہ علم غیب باندے
 اشارہ دے کہے دیشہ چہ ایا ٹوک بل ہم شہتہ چہ علم غیب ورسرہ وی)

(۳) دیریہ مسئلہ ترغیب فی التلیخ: ہم بار بار: ایت ۱۲ انما انت نذیر ایت ۱۷: ان کان علی پیتہ... شاہد منہ (نو چہ ستاد اشان دے نو اوس بہ قلا رنہ کیئے تلیخ اؤ کڑہ)
 ایت ۲۸: ماسرہ واللہ کتاب دے چہ دار حمت دے نو دے تلیخ تاسو لے بدگنوںے)

ایت ۵۲ (ہو) ویلقوم اعبدوا اللہ (دابراہ راست تلیخ دے موگ نہ ترغیب تلیخ راوی) ایت ۶۳ کے (صالح) ویلقوم اعبدوا اللہ

ایت ۸۴ کے (شعیب) ویلقوم اعبدوا اللہ..... ایت ۸۵ کے: یلقوم اذ نو لکلیل ولیزان بالقسط نہ ہم داسے تلیخ اؤ کڑہ

ایت ۱۱۰ کے ولقد اتینا الکتاب... نہ ہم دکتا بہ دغے تلیخ اؤ کڑہ کنہ نکڑہ شہ ایت ۱۱۲ کے: محمد نہ او امتی نہ: فاستقم کما امرت ومن تاب معک...

داؤل پہ آخری ایت کے راٹولوی و توکل علی اللہ سرہ چہ نہ دے تلیخ کے زما ملگری نشہ نو اللہ فرمائی چہ پہ بازان او پارہ

(۴) تسلی: ایت ۱۲ کے تسلی محمد نہ - چہ سینہ مننگوہ ایت ۲۷: قالت... ایت ۳۲ کے قالوا... دغے بہ تاتہ ہم وائی۔

دغے ہوڈ سرہ نے ہم جگولے کڑی دی ایت ۵۲ اؤ گورہ: ما شکتا بہیتہ... تاتہ بہ ہم وائی چہ نہ خوٹلا نہ یہ نو لے وزان خبرے کو بہ ورنہ او وایہ چہ ستاد مٹلا پہ شان دے ماللہ نہ کڑی۔
 نو تہ بہ دحضرت ہوڈ پشان مطمئن اوسے او ہمت بہ نہ نیلے۔

ایت ۶۲ حضرت صالح نہ: تانہ خوڑ موگ دا امید نہ دو زموگ خود اخیال دو چہ نہ موگ نہ خوگے خوگے خبرے کوے قسے بہ کوے۔

ایت ۸۷: شعیب نہ: اصلو تک تا مرک... ایا تاتہ ستادین داخولے وی چہ نہ موگ دخیل زوڈ دین نہ واڈوے۔ تاتہ بہ ہم وائی چہ لے زموگ دا مشران او ملیان نہ پوہگی

ایت ۱۱۵ کے واصبر (براہ راست تسلی دہ) ایت ۱۱۸ کے: (ستازہ بہ جنگ شی چہ دا خلق ایمان ولے نہ راڈوی) نو جواب: ولو شاء ربک... اللہ بہ خیل زور چلوے دو

پہ آخری ایت دے داؤل لے تسلی راغڈے کڑے پہ الیہ رجع الامر کلہ سرہ چہ نہ دے پہ انجام نہ پوہگی اللہ پرے پوہگی نہ چلہ مسئلہ جاری سراتہ۔

نوسورہ کے خلوز مسئلے وی او پہ آخری ایت کے خلوز واڈہ مسئلہ راٹولے کڑے: لکھ:

ڈوبے مسئلہ العباد واللہ وحدہ: نو دلنہ آخری ایت کے فاعبدوہ یے اودے۔ دومیہ مسئلہ نفی دشرک فی العلم: نو دلنہ واللہ غیب السملات والارض

دیریہ مسئلہ: ترغیب فی التلیخ (تلیخ کوہ اود بل چاؤ رواہ مساتہ نو دلنہ توکل علی اللہ) انجام بہ دے خدی: والیہ رجع الامر کلہ (اللہ نہ واپس کیگی ٹولے فیصلے)

دے آخری ایت مثال پہ مثال دھنے جال دے چہ کہا نو دپارہ ہے پہ سند کے واچوی یا مژان نو دپارہ ہے پہ غنموٹی کے واچوی او پورو روے راٹولوی آخر کے دغدہ خکار میان

یا مژان جال کے یوزانے تہ راٹول شی نو دلنہ ہم آخری ایت کے خلوز واڈہ مسئلے یے یوزانے تہ راٹولے کڑے۔

نو مقصد سورہ بیان دخلوزو مسلووے او پدے مسلوواقات دہنجہیرانو ہم ہیانوی

پہ توحید باندے واقعات د نوح، ہوڈ، شعیب او آخری ایت کے: فاعبدوہ

پہ نفی دعلم غیب باندے واقعات د ابراہیم او لوط راڈوی پہ تفصیل سرہ

پہ ترغیب فی التلیخ او تسلی داؤد باندے واقعہ موسیٰ راڈوی

اودا سورہ ذوات الرء نہ دے اوداوات الرء ہغہ سورہ توندنی چہ پہ شروع دھنے کے ترغیب الی القرآن بیانوی

یوسف (کی)

(نزل ۵۳ بعد از ہود ترتیباً ۱۲ بعد از ہود - دواڑوں کا طور سے سورۃ یوسف دوسرے ہود نہ درستو دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورۃ ہود	شمار	سورۃ یوسف
۱۔	نفی د علم غیب اوشوہ پہ بیان دواتے دابر اہم اودلوٹ چہ پہ ظاہرہ فرشتے اوندہ پندہ	۱۔	نود نفی د علم غیب دہ پہ واقعہ یعقوب چہ اود گورہ چہ حال دخیل زوی خبر نشو تر ۴۰ سال پورے اود نہ یوسف خبر و د حال دخیل پلارہ چہ حیات دے یادفات۔
۲۔	دعوہ دتو حید غائبہ کڑہ پہ واقعہ اود انبیا و سرہ بطور دلیل نقلی	۲۔	نود لہم دعوہ دتو حید غائبہ تو کی پہ واقعہ یوسف چہ پہ جیل کے فرما کی..... ایت ۳۹-۴۰
۳۔	آخر سورۃ کے افرما کی 'و توکل علیہ'	۳۔	نوموند توکل چہ اود گورہ یعقوب او یوسف شنگہ زان سپار لے دے اللہ ایت ۸۶: انما اشکو..
۴۔	آخر کے ایت ۱۲۰ کے اودے چہ (وکل نقص علیک من انباء الرسل ما نثبت بہ فوادک)	۴۔	نودے سورۃ کے واقعہ یوسف دپارہ دثابت قدے راوڑی۔
۵۔	ایت ۷۱ کے: فبشر نھا باخبر... ومن وراء الحق یعقوب	۵۔	نود لہ واقعہ حضرت یعقوب پہ تفصیل سرہ ذکر کوہ۔
۶۔	ایت ۶۹ او ۷۳ کے اودے چہ اللہ سلامتیا رستوند اوبرکتوند دے دی اے کور و اود ابراہیم	۶۔	نودے سورۃ کے نموند برکت خانی چہ کڑی ورتید دپلوسی نہ اللہ یو درجن و رکڑل۔
۷۔	دقوم لوط دبد عملے نموند بیان شوہ	۷۔	نودے سورۃ کے دیوے خزے دے حیاے بیان دے۔
۸۔	اللہ دہر شہ خبر دار دے - وللہ ما فی السموات والارض	۸۔	ایت ۳: (وان کنک من قبلہ لمن الغفلین) اے پیغمبرہ نہ دے دواتے نہ خبر نہ دے۔
۹۔	ایت ۱۱۳ لا تزکوا الی الذین ظلموا میلان اوندہ کڑے مستو اوطالمانو تہ۔	۹۔	د یوسف نموند چہ اود گورہ گناہ نہ یہ میلان نہ دے کڑے اگر چہ دعوت و رکڑے شوے دے دگناہ
۱۰۔	افتتاح دسورۃ اوشوہ پہ صداقت دقران	۱۰۔	دے سورۃ ہم افتتاح کو لے شی پہ صداقت دقران
۱۱۔	سورۃ پہ نوم دپیغمبر حضرت ہود	۱۱۔	نود سورۃ ہم پہ نوم دپیغمبر حضرت یوسف دے۔

ابتیازات دسورۃ:

- ۱۔ سورۃ ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ حضرت یوسف
- ۲۔ سورۃ ممتاز دے پہ گنزو خوبو لکھ خوب دیوسف، خوب دجلیانو، خوب دباشاہ دمر (دے خوبو نو بیان دے پکے)
- ۳۔ سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۲۸: ان کید کن عظیم
- ۴۔ سورۃ ممتاز دے پہ بیان ددوہ قسمہ محبت باندے۔ یو جائز لکھ دپلار چیل زوی سرہ بل ناجائز لکھ دپرد کی خزے پردی سڑی سرہ وغیرہ۔
- ۵۔ سورۃ ممتاز دے پہ تدبیر دروز و خلاف دخیل یو رور۔
- ۶۔ سورۃ ممتاز دے پہ تقریر دیوسف پہ جیل کے۔
- ۷۔ سورۃ ممتاز دے پہ سیاسی سوچ بوجھ دیوسف باندے لکھ جیل یہ بہتر اود گنزو دود گناہ نہ۔ بل داچہ جیل کے زان سرہ ملگری جوڑ کر ل۔ بل د مخلوق بچاؤ د راروان یو آفت نہ۔
- دائل کاروند سیاسی بصیرت نو نہ دی۔ دینہ اسلامی سیاست وائی۔ لفظ سیاست دسوس نہ دے معنی یہ قوم خیر خواہی دہ۔

مقصد دسورۃ: تسلی نبی تہ پہ واقعہ دیوسف (حاکم کمال یوسف)

- واقعہ دیوسف پہ شکوہ مرحلو کے بیانیگی: مرحلہ ۱: یوسف تہ روز و چیل جوڑ کڑو زک چہ دپلار محبت دسرہ ڈیو۔ نو کنوی تہ یہ ورو زو زو۔
- مرحلہ ۲: قافلے والاؤ اوچت کڑو اومر کے خرث کڑو۔ مرحلہ ۳: جیل تہ اودریدو۔ مرحلہ ۴: وزارت ورتہ ملوشو
- مرحلہ ۵: چہ روزہ کے راغلل اود پلارے خبر شو۔ مرحلہ ۶: چہ خاندان دیوسف کمصرتہ را منتقل شو۔

مماثلت دواقعہ تہ مابین ددواڑ و پیغمبرانو:

- (۱) لکھ شنگہ چہ یوسف تہ دخیل روز و دلاسہ چیل جوڑ شو۔ نو اے پیغمبرہ تانہ بہ ہم دخیل قوم دلاسہ بہ چیل جوڑی اودخیل وطنہ بہ روک کڑے شے۔ سورۃ انفال ایت ۳۰ واز میکر بک الذین کفرو..... او یقتلواک او یخزجوک۔ نو حاکم کمال یوسف
- (۲) لکھ شنگہ چہ یوسف پہ کنوی کے درے درے تیرے کڑے دی۔ نو اے پیغمبرہ تہ بہ ہم پہ غار ثور کے درے درے تیرے دیوے۔ نو حاکم کمال یوسف

- (۳) لکہ شنگہ چہ یوسف پاند بخو کے مصر تہ روان کڑے شوے دے چہ پتہ نگی چہ مصر کے بہ زماشہ حال دی۔ نو دغے تہ بہ ہم دغا رثور نہ پاند بخو کے روان ے مدینے تہ پتہ بہ در تہ نہ وی چہ صلیب بہ ستاشہ حال دی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۴) لکہ شنگہ چہ یوسف عزتمند شو بہ ژومینے درز پہ مصر کے چہ وزیر و اوستو او چلے خزے تہ یے او دے چہ دودہ استو گنہ خہ کڑہ فوتہ بہ ہم پڑمے درز مدینہ کے عزتمند کیگے۔ دنی استقبال تہ غلق ولاژوو۔ یو ویل چہ زما میلہ بہ وی۔ بل ویل زما میلہ بہ وی آخر دچہ نبی اوفر بائیل چہ زما اوخہ دچا کور تہ کیناستہ۔ زہ یہ ہفتہ سرہ پاتے کیگم۔ نو حالک کمال یوسف
- (۵) لکہ شنگہ چہ یوسف باندے ہفتے کور والا بدنامہ او گولہ نوتا باندے اوستا بی بی باندے بہ ہم مدینے تہ غلق بدنامہ لگوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۶) لکہ شنگہ چہ یوسف تہ اللہ چیل روزہ پتہ چو کے اوفر زول دفعہ شان ستا قوم بہ ہم اللہ ستا پتہ چو کے نور زوی۔ نو حالک کمال یوسف
- (۷) لکہ شنگہ چہ یوسف چلور دنزوتہ او دے چہ لاتسریب علیکم ایوم نو تہ بہ ہم دفع کے پورزا دوائے چہ لاتسریب علیکم ایوم

سورة رعد (ترتیباً ۱۳ بعد از یوسف نزولاً ۹۶ بعد از محمد)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة یوسف	شمار	سورة رعد
۱۔	مسئلہ غائبہ کڑلہ پہ دلا کیلوسرہ	۱۔	نودائے وضاحت دمسئلے کوئی پہ مثالیوسرہ
۲۔	ایت ۱۰۵ کے اووے آیادی برہ اوخلتہ نہ گوری چہ داللد وحدانیت پرے اوگوری	۲۔	نودے سورة کے داللد کائینا تو، هغه چہ کوم برہ دی اوکوم خلتہ، دھنے تفصیلی ذکر کو لے شی۔
۳۔	دسورة یوسف اختتام او شوپہ ترغیب الی القرآن سرہ	۳۔	نودے سورة افتتاح کیگی پترغیب الی القرآن سرہ
۴۔	نفی دشرک فی العلم دانیا نہ او شو۔	۴۔	نودائے نفی دشرک فی الدعاء کیگی (چہ عالم الغیب نہ دی نوہلم تدعوہم) دے لے راند کوے
۵۔	ایت ۴۰ کے اووے چہ انے مشرکانو تاسوسرہ پہ دے شرک شد دلیل شدہ	۵۔	نودے سورة کے پتوحید گنزدلائیل ذکر کوئی۔
۶۔	دصبر دنیا دی مثال دو چہ یحقوق او یوسف صبر او کڑو انجام بے بہتر شو۔	۶۔	ایت ۲۰ کے دصبر دآخرت بیان کوئی۔
۷۔	ایت ۴۰ کے بیان دمسئلے پہ چیل کے دو چہ یوسف کڑے وو۔	۷۔	ایت ۳۶ کے اعلان دمسئلے کیگی پہ میدان کے دطرفہ نبی نہ۔
۸۔	ایت ۱۰۳ کے اووے (وما اکثر الناس بموءینین)	۸۔	ایت ۱ کے (ولکن اکثر الناس لا یؤمنون)
۹۔	ایت ۳۹ کے مسئلہ توحید ذکر شوہ۔	۹۔	نوایت ۱۶ کے تشریح او وضاحت کوئی۔ پہ من رب السملوت والارض سرہ
۱۰۔	ایت ۱۰۹ کے (وما ارسلنا من قبلك من الرسول الا رجلاً)	۱۰۔	ایت ۳۸ کے فرمائی چہ دے غے پیغمبرانو خزے او پچی صم وو۔

اختیارات و سورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے بہ کثرت دتنبیہا تو باندے۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ مثال دشرکانو چہ شنگہ مشرکان بابائے اواز کوئی لکہ چہ یوسرے او بوتا اواز کوئی ایت ۱۴۔
- ۳۔ ممتاز دے پہ بیان دمثال دمسئلے چہ کلتہ مسئلہ بیان کڑے نو لکہ چہ باران او شی۔ او دھنے باران سرہ خوڑو نہ ڈکشی۔ گندو نہ رابا ہرشی۔ ایت ۱۶
- ۴۔ ممتاز دے پہ علاج داطمینان قلب پہ ایت ۲۸ کے
- ۵۔ ممتاز دے پہ بیان دتنبیج درعدو نوے فرشتے۔
- ۶۔ ممتاز دے پہ بیان دمطالبے دشرکان نہ چہ دچلو الہانو نوموند واغلے۔

دعوہ دسورة: لدعوة الحق (ایت ۱۴)

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعاء بالا دلیۃ المتکوفا

تقسیم دسورة: سورة ۴ بابوندے۔

- باب ۱: ایت ۱-۱۴ پورے: پدے باب کے ۵ قسم دلائیل ذکر کوئی۔ او آخر کے پرے مسئلہ توحید تفریع کوئی۔ شروع کے ترغیب الی القرآن دے بیاییت ۲ کے ڈوبے قسم دلیل ذکر کوئی۔
- (۱) ڈوبے قسم دلیل پہ توحید: (الحاق کل شیء ہوا للہ) ڈوبے دلیل پہ تخلیق ایت ۲ کے آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے۔
- دویم دلیل پہ تخلیق ایت ۳ کے زمکہ چادہ غوڑو لے او چادہ پیدا کڑے۔ مادہ پیدا کڑے۔
- دریم دلیل پہ تخلیق ایت ۴ کے زمکہ کے چداٹو لے دی جتنے جتنے دا چادی پیدا کڑے۔ او داسوے دانے غلے چادی پیدا کڑے۔ مادی پیدا کڑے
- نوپتہ اولکیدہ چہ الحاق کل شیء ہوا للہ ہر شہ اللہ دی پیدا کڑے۔
- (۲) دویم قسم دلیل ذکر دے ایت ۸ کے (العالم کل شیء ہوا للہ) دریم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۱ کے (الحاق کل شیء ہوا للہ)
- (۳) ثلوم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۲ (متصرف فی کل شیء ہوا للہ) (۵) پنزم قسم دلیل ذکر دے ایت ۱۳ کے تسبیح درعدو نوے فرشتے نوپتہ اولکیدہ چہ ٹول مابتہ داحتاج۔
- نوایت ۱۴ کے دعوہ پرے تفریع کوئی (لدعوة الحق) خاص دے اللہ رہہ چہ دہ لایق۔
- نو او گورہ دا قرآن چہ دے رالیگے۔ اللہ دے رالیگے نو لدعوة الحق۔ آسانو نہ چادی پیدا کڑے۔ اللہ فرمائی مادی پیدا کڑے نو لدعوة الحق زمکہ چادہ غوڑو لے۔ خاص اللہ دہ غوڑو لے۔ نو لدعوة الحق (دعے یو یو نعمت داللد ذکر کڑہ او دعوہ (لدعوة الحق) پرے تفریع کڑہ چہ ملگر و توضحا دوشی۔)
- نو لکہ چہ دعوہ پرے تفریع کڑی نو بیا یو مثال پیش کوئی۔ چہ اوس ہم ٹوک داللد نہ بغیر بل چاہتہ اواز کوئی نو دھنے مثال ایت ۱۴ کے: والذین یدعون من دونہ... شنگہ چہ او بہ ددہ پہ اواز دے غلے نہشی رارسیدے دھنے غیر اللہ دے تاءاد دپارہ نہشی رارسیدے۔ شنگہ چہ داو بو غوگونہ ستر گے چہ لاسونہ شہ دھنے مژدی ہم ہشتہ۔ اعراف ۱۹۵... او گورہ۔

باب ۲: ایت ۱۵ - ۲۵ پورے : دیکھے فرمائی چٹول اللہ دی ساجد۔ اور صرف اللہ دے مجھ کو نو لدعوۃ الحق (مخلک ۵ دلا کیلوسرہ دا دلیل شکم شو پیدوہ و توحید)

نوایت ۱۶ کے پرے بل قسم دلیل دے چہ زہ یہ رب اوٹول ماتہ دی مربوب نو لدعوۃ الحق

ایت ۱۷ کے یو مثال بیان کوی چہ کلمہ مسئلہ لدعوۃ الحق یہ صحیح طریقہ سرہ بیان کڑے نوڈوڑے نہ اوخیوی دھنے زائے نہ کدہ چہ باران اوٹی نوہرہ کندہ کے دھنے کندے مناسب سیلاب راشی
وڑو کے ملا بہ نچل وں مطابق ستا خلاف کوی اوغٹ ملا بہ نچل وں مطابق ستا خلاف کوی۔ دے بیان سرہ بہ گندونہ ٹول را باہرشی کدہ دغوڑ پشان مگردا بہ لگ وخت پورے دی بیابہ

سپنے پاکے او بہ اوویئے یعنی ستا حق بیان بہ پاتے شے او دے باطل پرستو پر دیکھنڈے بہ ختم شی۔

ایت ۱۸: مستحیمن ددے مسئلے او غیر مستحیمن ددے مسئلے او دواڑوا نجا خائی۔ ایت ۱۹ کے فرمائی چہ دواڑہ برابر نہ دی۔

ایت ۲۲ پورے ددے مستحیمن ۸ صفات بیانوی او دوی بدلہ خائی۔

باب ۳ ایت ۲۶ - ۳۲ بل قسم دلیل ایت ۲۶ کے فرمائی چہ زہ یہ رازق ٹول ماتہ دی مرزوق - نو لدعوۃ الحق ایت ۲۷ کے غیر مستحیمن او ۲۹ کے مستحیمن او دھغوی بدلہ ذکر کیگی۔

ایت ۳۰ کے ترغیب الی القرآن ایت ۳۱ کے حال دضدیا نوعنادیا نو او انجام دھغوی ایت ۳۲ کے تسلی مبلغ تہ چہ زڑہ متنگوہ۔

باب ۴ ایت ۳۳ آخر دسورہ پورے ایت ۳۳ کے زجر مشرکیونہ ۳۵ کے بشارت مومنینوہ ۳۶ او ۳۷ کے ترغیب الی القرآن ایت ۴۰ کے تخویف ۱۴ - ۳۴ کے بیاتلی۔

سورة ابراهيم (کی نزول ۲۷ بعد از لوح ترتیباً ۱۴)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة رعد	شمار	سورة ابراهيم
۱۔	اہم مسئلہ بیان شوہ (لہدعوة الحق - لا الہ الاہو)	۱۔	نودلتہ ترغیب فی التبلیغ و رکوی چہ شاہد مسئلہ بہ اوس رسوے خلقتو تہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۲۔	ردد شرک فی الدعا و شوہ۔	۲۔	ایت ۱۸ کے مثال پیش کوی دشکر دمل چہ لکھ ہواراشی ادا پرے الوزوی۔
۳۔	مثال دسبلے بیان شواہت ۷۱ کچہ کلہ مسئلہ بیان کڑے نو لکھ چہ باران ادشی اوخوڑاشی...	۳۔	مثال بیانوی دکلے دتو حید پر ایت ۲۳-۲۵ کے نوپدے وجہے متصل راوڑو
۴۔	ایت ۱۱ کے ان اللہ لا یغیر بالقوم حتی یغیر ما بانفسہم	۴۔	ایت ۲۸ کے دھنے مثال ذکر کوی چہ اوگورہ اللہ نعمت کڑے دوپہ فرعون مگر انکار یے اوکڑو...
۵۔	ایت ۳۸ کے اعتراض دشکر کا نو چہ دانشگہ پیغمبر دے چہ خزہ او بچی ۷۱ دی	۵۔	ایت ۳۵ کے مثال داہر اہم پیش کوی چہ اولاد او بی بی یے وہ۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۶۔	مسئلہ ذکر شوہ دتو حید	۶۔	ایت ۶ او نورو ایتونو کے تذکیر بایم اللہ دے (یعنی دمنوگو انجام اونہ منوگو انجام شہ شوہ۔)
۷۔	ایت ۲۳ کے فرشتے بہ دہنلگی پدے جنیا نو باندے او سلامونہ بہ وائی۔	۷۔	ترقی دہ۔ چہ داسے بٹول عمر کیگی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو
۸۔	ایت ۳۲ کے حالات ذکر شول و پیغمبرانو چہ ہغو پورے ٹوٹے کڑے شوے دے	۸۔	نودے سورة کے دھنے تفصیل و چہ چاٹوٹے کڑے دے دھغوی انجام شہ شوہ۔
۹۔	ایت ۳ کے او دے چہ ہرش زہ پیدا کوم	۹۔	ایت ۳۲ کے تفصیل دد غے خلقت چہ باران راوڑو دھنے سرہ ہرش راوڑو بام۔
۱۰۔	ایت ۲ کے فرمائی چہ ہرشے چلے نیٹے تہ روان دی۔	۱۰۔	ایت ۳۳ کے فرمائی چہ ہمیشہ بہ داہر شروان وی ترٹو چہ نیا ابادہ دی۔
۱۱۔	ایت ۱۴ کے دشکر چھنے تے گراہی او ویلہ	۱۱۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ دووی گراہان دی۔ نوپدے وجہے متصل راوڑو

امتیازات دسورة:

- ۱۔ سورة ممتاز دے بیان دمثال و کلہ توحید ایت ۲۳۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے بیان دد۔ چہ ہاہر قوم تہ دھغوی اپہ پیغمبر لگے دے۔ ایت ۴
- ۳۔ سورة ممتاز دے پدایت ۳۵-۳۶ چہ ابراہیم چلے بچے او بی بی بہ بیان کے پریدی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پدایت ۳۵-۳۶ چہ ابراہیم چلے بچے او بی بی بہ بیان کے پریدی۔
- ۵۔ سورة ممتاز دے ایت ۴۰ باندے چہ اللہ فرمائی چہ پیغمبر تکلیف رائے دے داسے چہ ہر سرہ غروندہ او جزو لے شوگر دایمیر ان ورسرہ اونہ جزو قیدل۔
- ۶۔ سورة ممتاز دے پتقریر دشطان چہ جہنم کے ایت ۲۳
- ۷۔ سورة ممتاز دے پتقریر دشطان چہ جہنم کے ایت ۲۳

مقصد دسورة: ترغیب فی التبلیغ او تذکیر پائام اللہ (فند و رکول پتعمتو نو داللہ او عذابو نو داللہ)

خلاصہ مختصر: (۱) ڈوبے ترغیب و رکوی قرآن تہ او بیا ترغیب فی التبلیغ

- (۲) بیاییت ۹ نہ لفظ اَلَمْ سرہ دا بیانوی چہ مسئلہ بیان کڑہ نو ہغہ سرہ بہ خلق جگہ کوی۔ ایت ۱۸ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۳) ایت ۱۹ نہ لفظ اَلَمْ سرہ دا ذکر کوی چہ دشکر کیں بہ قیامت کے چہو کے جگہو دی۔ ایت ۲۳ پورے دا بیان جاری دے۔
- (۴) ایت ۲۴ نہ لفظ اَلَمْ سرہ مثالو نہ دد و فرقہ دشکر کا نو دشکر مثال او دموحدینو دکلے دتو حید مثال پیش کوی۔ ترایت ۲۷ پورے
- (۵) ایت ۲۸ کے لفظ اَلَمْ سرہ زجر، تخویف او دلائل او واقعہ ذکر کوی داہر اہم دپارہ ترغیب فی التبلیغ

سورة الحجر

(کی ترتیب ۱۵ بعد اربعی ابراہیم نزولاً ۵۴ بعد از یوسف)

رابط ماسبق سرہ

شمار	سورة ابراہیم	شمار	سورة الحجر
۱۔	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ دقران وو۔	۱۔	نودلتہ انجاء دھغو خلقو خانی چوریتہ تبلیغ اوشو مگر مسئلہ اوندہ منلہ۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔
۲۔	حالت دشرکانو پیروانو اودھغوی دمریدانو چہ قیامت کے بہ جگہ لے کوئی ایت ۲۱-۲۲	۲۔	افسوسند دشرکانو چہ ہائے چہ مونگ قران نہ ناست وے۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔
۳۔	دسورة خاتمہ پدے اوشوہ چہ یہ درکڑہ پتر آں سرہ	۳۔	ایت ۹۶ چہ پدے قران یہ درکڑے شوہ مگر ہدایت نے چیل نہ کڑونو انجام ے نہ شو۔
۴۔	بیان ددو فر تو اوشو۔ منوکی او منکرین	۴۔	نودلتہ انجام ددو راوڑو لو خانی۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۴۶ وندکر وکرہم	۵۔	نمونے دھغے مکرو نو اوانجام دھغے مکارو خانی چہ رنگ سزا درکڑے شوہ۔
۶۔	دسورة افتتاح اوشوہ چہ حکمت دزول دقران سرہ	۶۔	نودا سورة ہم شروع لگیں پصدافت دقران سرہ۔ نوپہ دے وجہیے متصل راوڑو۔

امتیازات دسورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پآرزدگانو دمج مانو پہ مختلفو اوقاتو کے ایت ۲ لوکانو مسلمین (درگ پوخت کے، پہ قبر کے اویہ قیامت کے)
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دحفاظت دقران کریم ایت ۹
- ۳۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دابوالحسن اوالوالانس دپیدا کیدو چہ شہید اکڑے شوے دی۔
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ بابونو دجنم ایت ۴۴ لھاسبہ ابواب
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ امر/ حکم داللہ نبی تہ چہ ترمرگ پورے عبادت کوہ آخری ایت
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ بیان دھغے فتوے چہ ٹوک داللہ درحمت نہ ناامیدش۔ ایت ۵۶

مقصد دسورة: بیان داحوالو دمنکرینو او انجام دمنکرینو

تقسیم دسورة: درے حصے دے: (۱) ایت ۱-۱۵ پورے: اول ترغیب الی القرآن، زجر دمنکرینو دقران، تخویف اوصداقت دقران کریم

(۲) ایت ۱۶-۲۵ پورے: عقلی دلائل دی

(۳) ایت ۲۶-آخر دسورة پورے: حالات داقوام دھلکاؤ

خلاصہ دسورة: داسورة بطور تنہہ دھغے سورة ابراہیم دہ۔ ہغے کے دودھ ڈلے ذکر شوے وے نو دے سورة کے دھغوی انجام ذکر کوئی۔

سورة النحل (مکی ترتیباً ۱۶ بعد از الحجر نزولاً ۷۰ بعد از کهف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الحجر	شمار	سورة النحل
۱۔	ہر کلمہ چہ سورة الحجر کے عذاب د سابقینو ذکر شو۔	۱۔	نودع سورة النحل کے عذاب د موجودہ خلقو (مکے والو) بیانیگی پہ شروع ددع سورة کے
۲۔	سورة ابراہیم کے ترغیب فی التبلیغ وو نو حجر کے نمونے د عذاب و۔	۲۔	نودع سورة کے ہنہ اصل مسئلہ د توحید بیانیوی چہ د ہنہ نہ پہ انکار عذاب رازی۔
۳۔	ایت ۲۸ کے د انسانانو د نیکنہ د پیدائش ذکر او شو چہ د خٹے نہ پیدا وو۔	۳۔	ایت ۴ کے د عامو انسانانو د پیدائش ذکر کیگی چہ د نطفے نہ پیدا دی۔
۴۔	اللہ بیان او کزو چہ ٹول ما دی پیدا کڑے۔	۴۔	ایت ۲۱ کے د مخلوقاتو د عجز ذکر کوی چہ ٹول مائے دی محتاج
۵۔	ایت ۴۶ کے بشارت وو د جنت جنتیانو تہ	۵۔	ایت ۳۲ کے ترقی دہ پہ ما سبق باندے۔
۶۔	حالات بیانیدو د مفسدینو او مٹو حدینو	۶۔	نو ایت ۳۶ کے د ہنہ خلاصہ راو باسی۔ چہ د چا تہ انجام شو۔
۷۔	د انسان پیدائش ذکر وو۔	۷۔	ایت ۷۰ کے انقلاب د انسان ذکر کوی۔ چہ دد تہ پہ ژوند کے ٹنگہ انقلاب رازی۔ بُدّاشی...
۸۔	ایت ۵۰-۴۹ کے (يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اِنَّا الْغَفُوْرُ الْكَرِيْمُ وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْا اِلٰى عَذَابِ الْاَلٰلِمِ)	۸۔	۱۱۲ کے ددغے عذاب مثال بیانیوی چہ اللہ پرے قحط مسلط کزو پہ مکے والو باندے
۹۔	آخر کے اووے چہ تہ تر مرگہ پورے عبادت کوہ	۹۔	خپل احسانات ذکر کوی چہ تر مرگہ پورے زما احسانات دی نوز کہ تر مرگہ پورے بہ عبادت کوہ۔

امتیازات د سورة

- ۱) سورة ممتاز دے پہ بیان درانگا رنگ دلائیلو عقلیاتو پہ توحید باندے۔
- ۲) سورة ممتاز دے پہ تفصیلی فائدو د چار پیا نو باندے
- ۳) سورة ممتاز دے پہ بیان د بعضو قواعدو د دریاب باندے
- ۴) سورة ممتاز دے پہ بیان د ہنہ کلمے د کفر چہ پہ وخت د اکراہ کے ویلے کیگی ایت ۱۰۶
- ۵) سورة ممتاز دے پہ حکم د مجے د طرفہ د اللہ نہ ایت ۶۸
- ۶) سورة ممتاز دے پہ فائدو د شاتو باندے فی شفاء للناس
- ۷) پہ بیان د ہنہ خزع چہ خپل طاقت بہ تے خپلہ تباہ کوو۔
- ۸) پہ بیان د اجماع ایت باندے ایت ۹۰ چہ ٹول اوامر و نواہی پکے راجع دی۔
- ۹) پہ بیان د ہنہ قحط چہ پہ مکہ باندے راغلے ووچہ دے کافرو بہ خپل بول خوژل ایت ۱۱۲

مقصد د سورة: اثبات د توحید بالادلة المتشوّع (رنگا رنگ عقلی دلائیلو سرہ)

تقسیم د سورة: شپک بابونہ دی : (۱) ایت ۱-۲۳: دیکے توحید باندے دلائیل دی متنوعہ (رنگا رنگ)

- (۲) ایت ۲۴-۳۵: زجر ہغو تہ چہ آوڑی د توحید نہ نو ہغوی تہ د ہغوی پہ قول او فعل دواژو زجر ورکوی۔
 - (۳) ایت ۳۶-۴۷: دلیل نقلی او نفی د تصرف د غیر اللہ نہ
 - (۴) ایت ۴۸-۶۴: دلائیل عقلیہ پہ دے باندے چہ ٹول مخلوق اللہ تہ دی محتاج او تابعدار۔
 - (۵) ایت ۶۵-۸۱: دیکے دلائیل عقلیہ بہ دے چہ نعمتونہ ٹول ما دی پیدا کڑے
 - (۶) ایت ۸۲-آخر: تسلی محمد تہ او ہر مبلغ تہ، تخویف منکرینو تہ او احوال د مشرکانو پہ قیامت کے او ترغیب ورکوی
- قرآن تہ او واقعہ د ابراہیم

سورۃ بنی اسرائیل (ترتیباً ۱۷ بعد از سورۃ النحل - نزولاً ۵۰ بعد از سورۃ القصص)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورۃ النحل	شمار	سورۃ بنی اسرائیل
۱-	ایت ۱۲۵ کے (ادخ الی سبیل ربک....) نوچکے تیرا بے نو تکلیف بہ ضرور در کو لے شی	۱-	بچہ تکلیف و برداشت کرو۔ نوراشہ چہ اوس در باندے دے پانعام کے سبیل داسمانو نو او کرم نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۲-	ہر کلمہ چوے سورۃ النحل کے اعلان و عذاب دو (ای امر اللہ۔۔۔)	۲-	نودے سورۃ کے وجوہات و عذاب ذکر کوئی ثلور۔ نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۳-	ترغیب الی اللہ ت و دے کہ مسئلے تہ دے نہ پریدی نو ملک پریدہ۔	۳-	حالات دانیاؤ ذکر کوئی چہ مسئلے دپارہ نے ہجرت کڑے دو۔
۴-	ایت ۹۹ کے اوے چہ دشیمان زور بہ ہغو چلیگی چہ ہغو ددہ دوستان وی یا مشرکان وی۔	۴-	ایت ۶۴ کے دشیمان ہتکنڈے / طریقے دگمراہ کو نو ذکر کوئی۔ نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۵-	ایت ۱۲۴ کے اوے چہ یوم السبت پہ چامقرر شوے دو۔	۵-	نودے سورۃ کے تفصیلی بیان داہل السبت کوئی۔ نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۶-	ایت ۱۲۷ کے اوے چہ زورہ مرتگہ۔ صبر اجر بہ ضرور در کو دم۔	۶-	ایت ۱۰۳ کے دے صبر مثال ذکر کوئی۔
۷-	مسئلہ و حیدے ثابتہ کڑلہ پہ دلائلو عقلیاؤ سرہ۔	۷-	نودے سورۃ کے حالات دہغو ذکر کوئی چہ مسئلے نے اونہ منلہ او شرک پے کڑے دے۔
۸-	حالت دھارو بیان شول پہ ایت ۴۰ کے او ۱۱۰ کے۔	۸-	ایت ۷۶ کے انجام دہغو بیانوی چہ مہاجر نے پہ ہجرت مجبور کڑے دو۔
۹-	ایت ۸۸ کے اوے چہ زیات بہ کڑو ددوی دا عذاب	۹-	ایت ۹۷ کے داخانی چہ شگہ بہ درلہ دا عذاب زیاتو۔
۱۰-	ایت ۳۲ کے اوے چہ مسئلہ بیان کڑہ نو فرشتے بہ درتہ زیری در کوئی۔	۱۰-	چہ چاقق پرستو پورے تو قے او کڑے نو دہغو ی انجام بہ بشوی۔

اختیارات و سورۃ:

- ۱- سورۃ ممتاز دے پہ بیان و علت دعدا بولو باندے یعنی وجوہات و عذاب بیانوی۔
- ۲- سورۃ ممتاز دے پہ بیان و اسرا باندے۔ چہ نئی نے بیت المقدس تہ دے شے بولے دو۔ او بیان نے برہ آسمانو نو تہ او جت کڑے دو۔
- ۳- سورۃ ممتاز دے پہ بیان د ۲۵ اوامرو او نواہی باندے۔
- ۴- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۷۰ باندے چہ کرامت د بنی آدم بیانوی۔ ولقد کرمنا بنی آدم۔۔۔
- ۵- سورۃ ممتاز دے پہ بیان و تہجد باندے۔
- ۶- سورۃ ممتاز دے پہ ہغو ایت ۸۸ باندے چہ اللہ فرمائی چاہے انسانانو او جنا تو، چہ تاسو منکر و قرآن نے۔ راجع شے او دے قرآن پہ شان یو قرآن راوڑے۔
- ۷- سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۹۵ چہ علت خانی چہ انسانان و لے پیغمبران را لیکے دی او فرشتے م و لے ندی را لیکے دے انسانانو بہ بطور پیغمبر۔

مقصود سورۃ: بیان دہغو ثلور و اعمالو چہ دہغو پہ کولوسرہ عامل د عذاب مستحق کیگی۔

- ۱- شرک مستنصرہ (چہ پہ شرک باندے ہمیشہ گری او کڑی او تو بہ او نہ باسی نو اللہ نے معذب کوئی۔)
- ۲- ہنگ دشعائر اللہ سبب لکڑل عذاب (بے عزتی دشعائر اللہ سبب د عذاب گری)
- ۳- اخراج الرسل سبب لکڑل عذاب (دانیاؤ اذحق پرستو و تل د عذاب سبب گری)
- ۴- استھزا الرسل سبب لکڑل عذاب (در سولانو پورے ٹو قے سبب د عذاب گری۔)

تقسیم و سورۃ: سورۃ تقسیم دے پہ ثلور و حصو باندے۔

(۱) ایت ۱-۵۸ پورے: پدے کیکے دے سبب د عذاب (شرک مستنصرہ) تفصیل سرہ ذکر کوئی۔ او پدے واقعہ بنی اسرائیل نو ذکر کوئی چہ ہمیشہ یے شرک کو نو اللہ پرے دہغو وارے عذابونہ

راو لیکل یو دارے د جنت نصر اہل دارے در دنیا نو طرف نہ۔ او دریمہ و دریمہ معنی لکڑل کڑلوسرہ مترعیا مہ پورے

(۲) ایت ۵۹-۷۵ پورے: ہنگ دشعائر اللہ او پدے واقعہ قوم صالح ذکر کوئی۔ چہ داو نے بے عزتی یے او کڑہ نو د عذاب مستحق شول۔

(۳) ایت ۷۶-۱۰۰ پورے: اخراج الرسل سبب لکڑل عذاب پدے واقعہ بنی ذکر کوئی چہ ہر کلمہ کے دالو رسول گرہ دے نہ او ویستونو دا کسے والا معذب شول۔ اللہ پرے عذاب راو ستو۔

(۴) ایت ۱۰۱-۱۰۸ پورے: استھزا الرسل سبب لکڑل عذاب پدے واقعہ فرعون او دہغو قوم پہ کلمہ یے مٹی پورے ٹو قے او کڑے نو اللہ دوی لہ نہاہ لکڑل۔

واقعہ د معراج مختصر

ایت ۱ : پہ دے ایت کے اشارہ دے د نیی معراج تہ۔ معراج سرہ دوه سفرونہ د نیی متعلق دی یو د بیت اللہ شریف نہ تر بیت المقدس پورے داچ ژومے سفر ددے سورة ایت نمبر ۱ نہ ثابت دے۔ ددے سفر منکر د قران منکر دے۔ دا سفر تے کئے دے پہ براق۔ براق د خر نہ لے او اس نہ رکوئے وی۔ بعضو کمبختو دے براق لره تصویر کے سر د خرے جوڑ کئے وی۔ دا د نیی بے عزتی دے۔

ددے بیت المقدس نہ برہ بیا اللہ خپل رسول لره پہ خپل خاص لفت ذریعے سرہ خپڑولے دے۔ چہ د دے سفر ذکر بیا احادیثو کے دے۔ او سورة نجم کے ورته ہم اشارہ شوع دے۔

آیا دا سفر پہ یوہ شبہ کے بدنی وو۔ یا روحانی نو د قران ددے ایت نہ دا ثابتگی چہ بدنی وو۔ ز کہ چہ عبده تے ویلے دی او روح عبده تے نہ دے ویلے۔

جبرائیل ورسره پہ براق وو۔ تر بیت المقدس پورے۔ بیا اسمانونو کے ہم ورسره وو۔ چہ ژومبی آسمان تہ اوختلو نو د نیی ملاقات آدم سرہ اوشو۔ فرمائی چہ آدم برہ اوکتل نو خوش تالہ شواز کہ چہ د خپل اولاد روحونہ تے پہ علیین کے اولیدل۔ او کله چہ تے لاندے اوکتل نو خپہ شو۔ او پہ زڑہ شو۔ ز کہ چہ د خپل تہ اولاد روحونہ بے پہ سجن کے الیدل۔

پہ دویم آسمان کے ملاقات د یوسف سرہ اوشو۔ پہ سلام اچولو سرہ او پہ جواب د سلام۔

پہ دریم آسمان کے ملاقات د یحیٰ او عیسیٰ سرہ اوشو۔ پہ ثلورم آسمان کے ادریس سرہ پترم آسمان کے ہارون سرہ شیگم آسمان کے ملاقات د موسیٰ سرہ اوشو۔ او اووم آسمان کے ملاقات د ابراہیم سرہ اوشو بیت المعمور سرہ۔ او خپل امت بے ہم اولیدل چہ تہ بہترین درجے والا وو۔ او تہ کمے درجے والا وو۔

دے پیغمبرانوسرہ د نیی ملاقات تنگہ اوشوز کہ چہ ددوی بدنونہ خوزمکہ کے قبرونو کے پراتہ دے ؟ جواب اللہ ورته ددوی ہغہ روحونہ متشکل کڑی وو۔

دا واقعہ معراج کله شوع وہ۔ ددے د تاریخ ہتہ نشته۔ دومرہ دے چہ د ہجرت نہ مخکے وہ۔ او ددے واقعہ تصدیق د زڑہ نہ کول نخہ د ایمان دے۔ پہ دے اتفاق دے چہ اللہ نیی سرہ اسمانونو کے خپے کئے دی۔ مگر ددے تصدیق نشته چہ آیا نیی اللہ تے لیدلے دے یا نہ۔ دیکے اختلاف دے۔

نیی ہم دے شبہ کے واپس راغے دے خپلے بسترے تہ۔ نو پہ صبا چہ نیی دا واقعہ د معراج خلقت بیانولہ نو تہ کافران پکے ہم ناست وو۔ مگر ابو بکر نہ وو۔ یو کافر منڈہ کئے دی او ابو بکر تہ وائی چہ ستا ہغہ یار خون بل بل تہ وائی۔ ہغہ ترے تپوس کوی چہ آیا تہ خپلہ د ہغہ د خلے نہ اوریدلی دی۔ ہغہ وائی چہ او۔ نو دا کافر ابو بکر تہ وائی چہ آیا تہ دا خبرہ منے۔ ہغہ ورته وائی چہ بالکل زچہ دے خپرہ ایمان دے۔ ککھ تنگہ چہ زما ایمان د ہغہ پہ دے خبرو دے چہ وائی چہ جبرائیل راغے او دا دا وحی تے رلوڑلہ۔ ددے واقعہ د تصدیق نہ پس د ابو بکر لقب صدیق شو۔

سورة الکھف (کی نزولاً ۶۹ بعد از غاشیہ ترتیباً ۱۸ بعد از بنی اسرائیل)

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة بنی اسرائیل	شمار	سورة الکھف
۱۔	افتتاح سورۃ شوعہ پہ سبحان الذی سرہ	۱۔	نودا سورۃ شروع کیگی یہ الحمد للہ سرہ (چڑھہ و پاک شونو اوس حمد و نودا یہ اللہ)
۲۔	سورۃ ختم شویہ الحمد للہ سرہ (حمد و نہ زک و ایہ چہ اللہ بفرمانا بنو دے)	۲۔	شروع شویہ الحمد للہ سرہ (حمد و نہ زک و ایہ چہ قرآن کے رالیگلے دے)
۳۔	ایت ۷۶ او دے چکھ صفا بیان دین کو دے غلطی بہ ۷ پھر ت مجبور اکوی۔	۳۔	نودے سورۃ کے دھنے جو انو نو ذکر دے چہ چلہ دے دین د پارہ ہجرت کڑے دو۔ زکہ چہ درد مکرے نشو کو لے۔ نو پدے وجہ متصل راؤ ژو۔
۴۔	ایت ۱۴ کے او دے چہ غل و خچلہ اولولہ۔ اقراء کتبک	۴۔	ایت ۴۹ کے وائی چہ افسوس نہ بہ کوی۔ ی ویلنا مالی ہذا کلب لا یغادر صغیرۃ ولا کبیرۃ۔۔۔
۵۔	ایت ۴۶ کے او دے چہ قرآن او توحید نہ مکر بہ یہ شا اوڑی یہ نفرت سرہ۔	۵۔	ایت ۵۷ کے ترقی دہ پہ مابین باندے چہ داغٹ ظالمان دی۔
۶۔	معجزہ و معراج ذکر وہ۔	۶۔	نودے سورۃ کے نور شہادت دشترکانو ذکر کوی۔ نو پدے وجہ متصل راؤ ژو۔
۷۔	آخر سورۃ کے کلم متخذ و ولد راؤ ژو یعنی رد دشترکے او کڑو۔	۷۔	ایت ۴ کے یہ در کوی ہجو نہ چہ اللہ سرہ نانبان گرزوی۔
۸۔	بیان دھنے ثلور و امور و خباثتو نو او شوچہ دھنے یہ کولوسرہ کو نکدے دھنے مستحق د عذاب گرزوی۔	۸۔	دو غنے ثلور و نہ در و می عمل یوشاخ / خباثت ذکر کوی چہ ہجو دشترک فی العلم دے۔ یعنی ٹوک چہ بل لرہ علم غیب ثابوتی نو معذب کیگی۔ نو پدے وجہ متصل راؤ ژو۔
۹۔	قرآن پہ اعتبار نہ ہم ثلور حصے دے۔ (۱) فاتحہ نہ ماندے آخر پورے۔ الخالق لکل شیء ہوا للہ (۲) انعام نہ بنی اسرائیل پورے۔ الربی لکل شیء ہوا للہ	۹۔	نودے سورۃ نہ در یمہ حصہ شروع دے تر سورۃ احزاب پورے او در یمہ مسئلہ بیانوی۔ المبارک فی کل شیء ہوا للہ۔ نو پدے وجہ متصل راؤ ژو۔
۱۰۔	مالدار ہمیشہ اتھڑاے کوی دحق پرستو پورے۔	۱۰۔	خباثت یعنی سپک والے دنیا بیانوی بالوجہ الثلاشہ یہ در یو اسبابوسرہ۔

اختیارات سورۃ

- ۲۔ سورۃ ممتاز دے یہ بیان دھنے دو روز و چہ یہ بہ مال فخر کو دا بل پہ ایمان
۴۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ حضرت حضر اوسوی

- ۱۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ اصحاب کھف
۳۔ سورۃ ممتاز دے یہ بیان خباثت یعنی سپک والی دنیا بالوجہ الثلاشہ
۵۔ سورۃ ممتاز دے یہ تفصیلی واقعہ ذوققرنین

مقصد سورۃ: (۱) نفی د علم غیب بالواقعة اربعہ۔

(۲) خباثت دنیا بالوجہ الثلاشہ (اشارہ دہ کپے دینیہ چہ ٹوک علم غیب بل لرہ ثابوتی نودہ کے دنیاوی محبت را غلے دے۔ نودے پہ

وجہ دنیا سپک والے بیانوی یہ درے اسبابوسرہ۔

خلاصہ سورۃ: سورۃ کے ثلور واقعات بیانوی یہ مسئلہ علم غیب باندے۔

(۱) اول واقعہ اصحاب کھف بیانوی چہ او گورہ دے اولیاء دی مگر خیل زانہ خبر نہ دی۔ ۳۰۹ کالہ تے تیر کڑل پہ غار کے ایت ۱۹ کے فرمائی چہ قال قائل منکم کم لیستم قالوا لیسنا یوماً او بعض یوم او گورہ او دے دی۔ مڑہ نہ دی مگر یہاں خبر نہ دی بقرہ ۲۵۹ کے حضرت عزیز واقعہ چہ پیغمبرو۔ سل کالہ مڑہ پروت دو۔ ثلور سوہ موسونہ پرے راغلل لاؤل مگردان د حالہ خبر نہ دو۔ حلتہ ہم دو۔ قال کم لیستم قال لیستم یوماً او بعض یوم حاصل داشوچہ نہ پیغمبر خردے نہ اولیا کرام خبر دی۔ صرف یو اللہ خبر دے۔

(۲) دوم واقعہ نبی پنی د علم غیب چہ ڈولوا انبیاء سردار دے مگر پنے ورتختہ چہ صابہ کیگی۔ ایت ۲۳ او گورہ: ولا تقولن لشیء انی فاعل ذالک غداً نوچہ پیغمبر تے پنے تختہ نوبل بہ ٹوک وی چہ عالم الغیب ہشی۔

(۳) در یمہ واقعہ موسیٰ او حضرت حضر چہ او گورہ دواڑہ یوزائے رواں دی مگر موسیٰ تے حضرت حضر او دھند در یو کار و نو حقیقت پنے تختہ یو کشتی ماتول بل ہلک و ذل بل دیوال جوڑ دل۔ او سرہ دے چہ حضرت حضر موسیٰ نہ وعدہ ہم آستے وہ۔ چہ اعتراض بہ نہ کوے۔ مگر چلہ وعدہ تے حیرگی ادا کر کے ورتہ حقیقت خانی چہ ایت ۸۲ و ما فعلت عن امری (داکار و نہ مادزانہ نہ و کڑے بلکہ اللہ ماتہ حکم کڑے دو۔ نودا وڑہ دیوبل حقیقت نہ خبر نہ دی۔

(۴) ثلورمه واقعہ پیشی دلم غیب ذکر کوئی حضرت ذوالقرنین۔ دیکے اختلاف دے چہ ایادے پیغمبر و۔ یادی مگر ولی خضر ورو۔ نو او گورہ دیو قوم پہ ژہ نہ پوھیگی۔ نو چہ پہ ظاہر و خبر و یوبل نہ پوھیگی
نو عالم الغیب بہشتی۔ عالم الغیب خوہندہ وی چہ پہ زڑہ دانسان خبر وی۔ او داصفت صرف داللدہ دے۔

نو دا ثلور واقعہ دے دپارہ ذکر کوئی۔ چہ عالم الغیب صرف یو اللہ دے اولیاء نہ دہ پیغمبران نہ دی نو دعا ہم صرف دیو اللہ نہ خواڑہ۔

کلمہ چڑو مہ دودہ واقعہ ذکر شی۔ نو بیا حثا ثت د دنیا ذکر کوئی۔ د دو روز و واقعہ سر پہ دیو و جو ہوسرہ:

(۱) کہ تہ علم غیب زان لہ یا پیر لہ ثابتوے نو شہ مقصد لہ داسے کوے دنیا لہ نو دے واقعہ کے فرمائی دنیا بہ در نہ و احسنہ شی لکہ شنگہ چہ ہفتے باغ والا نہ و احسنہ شوہ۔ ایت ۴۲ او گورہ

(۲) دریمہ وجہ (و قمتک قلیل) وخت دے لگ دے لکہ فصل چہ برابری نا گہانہ پر ہے آفت راشی او فصل تباہشی ایت ۴۵-۴۶ او گورہ۔

(۳) دریمہ وجہ (لہ دنیا تگوت و بال علیک) داد دنیا بہ پتا و بال شی ایت ۴۹ آخر کے بہ بیا وائے چہ یو یلتنا مال طہال کتب۔۔۔

نو دا دسورہ حاصل دو۔

سورة مريم کی (نزول ۴۴ بعد از فاطر ترتیباً ۱۹ بعد از کھف)

رابط ماستبق سرہ

شمار	سورة کھف	شمار	سورة مريم
۱۔	نفی علم غیب اوشوہ پیداقعا تو از بعاو سرہ۔ (اصحاب کھف، نبی، موسیٰ + حضر او ذوقرین)	۱۔	نفی وتصرف کیگی دینیمبر انواو ملائیکو نہ۔
۲۔	ایت ۴ کے اووے چہ دوی اویوہ ددے نہ چہ وائی چہ اللہ نامہاں دی۔	۲۔	ایت ۸۸-۸۹ کے وائی چہ داڈیرہ سخہ خبرہ کوی۔
۳۔	ایت ۱۳ کے اووے چہ اصحاب کھف چکوش اوکڑو نو توفیق م درتہ درکڑو۔	۳۔	ایت ۷۶ کے وائی چہ صرف اصحاب کھف نہ ہر چا چکوش اوکڑو دسکے دیانولو نو توفیق درکوم
۴۔	ایت ۳۴ کے بیان دھنے باغ والا وو چہ دھنے مالک وکیل چہ زہ ستانہ پہ مال او اولاد سرہ زیات یم	۴۔	ایت ۷۷ کے دبل ظالم خبرہ بیانوی چہ ماتہ بہ اللہ قیامت کے ڈیر مال او اولاد را کڑی۔
۵۔	آخر سورة کے اووے چہ انما الہکم اللہ واحد	۵۔	نودے سورة کے رد بہ ہودے چہ غوی وائی چہ عیسیٰ اوی بی مریم حاجت روادی۔
۶۔	عجز اولیاء او انبیاء ذکر شو چہ انسانانو کے دا اوچت مخلوق دو۔	۶۔	ایت ۶۳ کے عجز ملائیکو ہم ذکر کوی۔ چہ جبرائیل ہم عاجز دے۔ چہل اختیار نشی چلو لے۔
۷۔	عجز موسیٰ او حضر بیان شو۔	۷۔	نودتہ نور و انبیاء عجز بیانیگی لکہ زکریا سکلی وغیرہ۔
۸۔	ایت ۱۵ کے اصحاب کھف رد دو پہ چہل قوم باندے	۸۔	ایت ۴۲ کے ترقی دہ۔ چہ ابراہیم پہ چہل پلار رد کوی۔
۹۔	ایت ۱۶ کے بانی کاٹ داصحاب کھف و دخیل قوم نہ	۹۔	ایت ۴۸ کے دابراہیم دہائی کاٹ اعلان دے۔
۱۰۔	ایت ۴۸ کے اووے (لقد جئتمونا کما خلقکم اول مرة - بر بند او ناسنتہ بہ ماتہ راشے)	۱۰۔	ایت ۸۰ کے ترقی پہ ماستبق باندے چہ ہر شبہ ترے داخلم او راشی مونگ تیش تور۔

مقصود سورة: عجز المصطفین (عاجزی و مجتہد کڑے شوے مخلوق تو چہ دا ٹول عاجزہ دی او تصرف نہ دی)

تقسیم سورة: دہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۶۳ پورے: پہ دیکے عجز د انبیاء او اولیاء بیانوی چہ دا ٹول زینی مخلوق دے عاجزہ دی اللہ تہ
(۲) ایت ۶۳ - آخر پورے: پہ دیکے عجز ملائیکو بیانوی چہ دا اسمانی مخلوق دے او خاص طور د جبرائیل چہ ملائیکو سر دار دے۔
او خلاصہ راو باسی پہ ایت ۶۵ کے چہ: رب اسملوت ولا رض و ما یتھمنا فاعبدوہ واصطبر لعبادتہ۔۔۔۔۔

امتیازات سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پہ راتکو حضرت جبرائیل پہ شکل دسری بی بی مریم تہ ایت ۱۷
- (۲) سورة ممتاز دے پہ فکر د انبیاء چہ زان نہ دوستوئے فکر کڑے دے دسکے، بیانولو چہ خلقوا اصلا ح اوشی ہر دور کے ایت ۵
- (۳) سورة ممتاز دے پہ کرامت د بی بی مریم چہ کھورے ورتہ را غور زیدے او چینہ ورتہ جاری شوہ۔ ایت ۲۵
- (۴) سورة ممتاز دے پہ خبر د عیسیٰ بہ ماشوم والی کے ایت ۳۰
- (۵) سورة ممتاز دے پہ حالت د یحییٰ ایت ۱۲
- (۶) سورة ممتاز دے پہ بیان د ادور لیس چہ پدر جو سرہ اللہ اوچت کڑو۔ ایت ۵۷ (ورفعہ مکانا علیا)

سورة طہ (کی)

(نزل ۴۵ بعد از مریم ترتیباً ۲۰ بعد از مریم دواڑوں کا طوسرہ مریم نہ روستودے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة مریم	شمار	سورة طہ
۱۔	سورة الکہف کے نفی علم غیب اوشوہ۔ پسریم کے پواقعات اور بعاو سرہ عجز المصطفین بیان شو دزمینی اواسانی دواڑوں مخلوقاتو۔	۱۔	نودے سورة کے ترقی دہ چہ عالم الغیب اومتصرف یے شکوے چہ ابتلو بالمصائب دو۔ یعنی تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ او زان نہ تکلیفونہ نشورے کو لے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نودے سورة کے تشبیح فی التبلیغ چہ شاہدہ مسئلہ بیان کڑہ چہ بہادرے سرہ۔
۳۔	حالات دموئی بیان دو اجمالاً	۳۔	نودے سورة کے تفصیل دے۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۴۳ کے دابر اہم بیان کے رد الہان باطلہ پی نفی دصفا تو دالوہیت سرہ اوشو۔	۴۔	نودلہ ایت ۸۹ کے یومثال ددغے الہان باطلہ پیش کوئی چہ ہفتہ دسامری جوڑ کڑے شوے یو شے دے چہ نہ اداری اونہ دینی۔ نوپدے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۵۱ کے دموئی صفت بیان شوے دو مخلصاً	۵۔	ایت ۱۳ کے انا البخر تک مانے غورہ کڑے۔ مطلب ست داصفت (مخلصاً) زماہربانی دہ۔
۶۔	ایت ۵۳ کے اووے چہ رد ہارون م درلہ پیغمبر کڑو۔	۶۔	ایت ۳۱ کے دا ذکر کوئی چہ موئی دخیل رد پیغمبرے دپارہ دعاغوتے دہ۔
۷۔	آخر سورة کے اووے چہ کوئی خلق ہلاک شول دھغوی شکش نہ اورے۔ اونہ دے دینے	۷۔	نودے سورة کے ددغے ہلاک شو یومثال ذکر کوئی چہ یوترے فرعونیان دو۔
۸۔	ایت ۹۷ کے ترغیب و کڑو قرآن نہ	۸۔	ایت ۱۲۴ کے زجرا توخو یف دنیاوی / اخروی و رکوی ہفتو نہ چہ قرآن سرہ تعلق نہ ساقی۔
۹۔	ایت ۹۷ کے ترغیب الی القرآن دوچہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۹۔	ایت ۲ کے تسلی دہ چہ بیان کڑہ دقرآن مگر کہ ٹوک نہ منی نو نہ زڑہ متنگوہ۔
۱۰۔	ایت ۲ کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۰۔	ایت ۱۱۴ کے اداب دقرآن دی۔ چہ بیانیگی نو خاموش ورتہ کینہ اوتہ ورسرہ مدواہیہ۔
۱۱۔	ایت ۹۷ کے اووے چہ قرآن م اسان کڑے دے۔	۱۱۔	ایت ۱۱۴ کے فرمائی چہ اللہ نہ ورسرہ ورسرہ سوال ہم کوہ وقل رب زدنی علما
۱۲۔	ایت ۶۵ کے اووے چہ اللہ پی عبادت کلک شہ	۱۲۔	ایت ۱۳۲ کے وائی چہ خیل اہل وعیال تہ ہم دے حکم وکڑہ۔
۱۳۔	ایت ۸۷ کے اووے چہ دموئی نہ بغیر بہ دچا شفاعت نفی کیدے۔	۱۳۔	ایت ۱۰۹ کے فرمائی چہ چا نہ اللہ راضی شو۔ نو دھغہ شفاعت بہ کیگی۔

مقصد سورة (۱) ابتلاء علی الانبیاء بالمصائب (دیکھئے سورتو نو نہ پتر قے دے چہ علم غیب اومتصرف یے شکوے چہ مشکلات پرے راغلے دو۔)

پدے حقلہ واقعہ دموئی پی تفصیل سرہ ذکر کوئی۔

(۲) تشبیح فی التبلیغ چہ شاہدہ دیکھئے مسئلہ بیان کڑہ خاموش مہ کینہ۔

امتیازات سورة:

(۱) سورة ممتاز دے پی واقعہ دموئی چہ اللہ ورتہ او فرمائیل چہ اخی انا اللہ لا الہ الا انفا عبدنی ایت ۱۳

(۲) سورة ممتاز دے پی دعا دموئی رب اشرح لی صدری... ایت ۲۵-۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پی ہفتہ وعدے دمنظرے دموئی چہ کڑے دہ د یوم الزیمہ متعلق۔ ایت ۵۹

(۴) سورة ممتاز دے پی بیان د سوز و دھغی تخی چہ جوڑ کڑے دو سامری ایت ۹۷

(۵) سورة ممتاز دے پدے چہ اللہ ویلے وادتم نہ چہ نہ بہ بہ جنت کے نہ اوگے کیگے او نہ برہنڈ کیگے۔ ایت ۱۱۸

(۶) سورة ممتاز دے پی بیان دسامری چہ وکیل بہئے لاماس لاماس پکن شوے دو۔ ایت ۹۷

(۷) سورة ممتاز دے پی لفظ طہ سرہ۔

سورة الانبياء کی (ترتیباً ۲۱ بعد از طہ نزولاً ۳ بعد از ابراہیم)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة طہ	شمار	سورة الانبياء
۱۔	آیت ۱۳۵ کے اوپر سے کل متر بس ہر پوائنٹ پر کوئی دے چیل انجام۔	۱۔	نوپہ شروع دے سورة کے اقتراب للناس حساسیم یعنی دغا انتظار ڈیر لوے ندے۔
۲۔	آیت ۱۲۴ کے اوپر سے چٹوک قرآن نہ رخ داڑوی نوژند بہ درلہ نگ کرم	۲۔	آیت ۲ کے اوپر سے چرخ شگہ اڑوی الا استمعوه و ہم یلعون اوری مگر عمل نہ کوی۔
۳۔	رد شرک اعتقادی فی العلم اونی التصرف اوشو۔	۳۔	آیت ۹۰ کے دو غے خلاصہ را دہا سی چہ ۱۷ پیغمبران ذکر کزی انہم یلعون فی الخیرات ویدعوننا رغبا ورہبا چہ او گورہ ٹول انبیاء ہم عاجزہ وواللہ۔
۴۔	عجز دموئی بیان شو۔	۴۔	نودلہ عجز دنورہ ۱۷ انبیاء بیانگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راڈو۔
۵۔	آیت ۱۳۲ کے اوپر سے نحن نرہم	۵۔	نودلہ پرے یو مثال بیانگی چہ او گورہ یونس دے دمی پہ خبیہ کے ژوندے ساتلے وو۔
۶۔	آیت ۱۲۸ کے اوپر سے چہ یاد دوی نہ گوری چہ ثمرہ ڈیرا توام م تباہ کڑے دی۔	۶۔	آیت ۱۱ کے علت دو غے تباہے خانی چہ زکرم تباہ کزل چہ ظالمان وو۔
۷۔	کھف کے نفی شرک فی العلم، مریم کے تصرف طہ کے عجز او ابتلاء علی الانبیاء بیان شو۔	۷۔	نودے سورة کے نفی شرک فی الدعادہ چہ ہر کلمہ عالم الغیب نہ دی۔ متصرف نہ دی او چیل زانہ مصیبت ہم نشی لرے کولے نودے درتہ ولے اواز کولے۔
۸۔	ابتلاء دانیاء بیان شو۔	۸۔	نودلہ اکرام دانیاء بعد البتلاء بیانگی۔ چہ دا انبیاء م عزت مند کزل۔
۹۔	آیت ۱۳۲ کے حکمت ارسال الرسل بیان شو۔	۹۔	نودلہ آیت ۲۵ کے دانی چہ ہمیشہ بدے مسئلہ و تو حیدم پیغمبران را یگلے دی۔
۱۰۔	آیت ۹۷ کے اوپر سے چہ موسیٰ سخے اوسوزو اود شرک اڈہ پیہ ختم کزل۔	۱۰۔	آیت ۵۸ کے فرمائی چہ ابراہیم ذیل قوم بتان مات کزل اود شرک اڈہ پیہ ختم کزل۔
۱۱۔	آیت ۱۲۴ کے اوپر سے ومن اعرض عن ذکری.....	۱۱۔	ذکر شدے دے۔ آیت ۵۰ کے فرمائی ہذا ذکر مبرک انزلہ

نقصہ دسورة انبی در شرک فی الدعاء باحوال الانبیاء (انبی در شرک فی الدعاء دسورة رعد ہم مقصد وو۔ مگر ہلہ پیدلایا مستوعا باندے وو۔ نودلہ پہ حالہ انبیاء سرہ انبی در شرک فی الدعاء کوی۔ چہ او گورہ پہ ہفوی باندے نکالیف راغلی دی نو صرف یواللہ تے اواز کڑے دے بل چاہتہ۔)

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ ہفہ واقعہ ابراہیم چہ بتان یے مات کڑے وو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ آیت ۱۰۷ واما الرسلک الارحمت للعالمین (۳) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ قلنا یا ناز کوئی بردا و سلام علی ابراہیم (۴) سورة ممتاز دے پہ دعادہ یوٹ باندے آیت ۸۳ (۵) سورة ممتاز دے پہ عجز پیغمبران نوپہ یو زل آیت ۹۰ (۶) سورة ممتاز دے پہ دعادہ یونس باندے آیت ۸۷ (۷) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ و ما جعلنا من قبلک الخلد آیت ۳۳ (۸) سورة ممتاز دے پہ ہفہ آیت چہ زکرمہ ادا سامان تحت وو۔ نو جداجہام کزل۔ آیت ۳۰ (۹) سورة ممتاز دے پہ واقعہ فیصلہ حضرت داؤد او سلیمان چہ متعلق وہ دیو گڈ بہ او یوزمینداسرہ آیت ۷۸

تقسیم دسورة: سورة شپک بابونہ دے:

- ۱۔ آیت ۱-۱۵: اثبات دقیامت، رسالت کوی او زبرد کوی منکرینو دقیامت تہ اور رسالت او قرآن تہ
۲۔ ۱۶-۲۹: دلائل عقلیہ، نقلیہ پدعوہ و توحید باندے۔
۳۔ ۳۰-۴۷: دلائل عقلیہ او مقاصد اربعہ عابہ، تسلی او تخویف
۴۔ ۴۸-۹۵: تنویر پہ ماسبق پہ واقعات و انبیاء سرہ (دسورة مقصد باندے رزوا اپوی پہ ذریعہ دواقات و دے ۱۷ انبیاء۔)
۵۔ ۹۶-۱۰۴: زبرد و تخویف مشرکانو تہ او بشارت مومنانو تہ۔
۶۔ ۱۰۵-آخر: بشارت دنیاوی او اصل مقصد سورة بیانگی۔

سورة الحج مدنی (ترتیباً ۲۲ بعد از انبیاء - نزولاً ۱۰۳ بعد از سورة النور)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الانبیاء	شمار	سورة الحج
۱۔	پہ شروع کے اووے چہ اقتراب للناس حسہم (قیامت راز دے شو)	۱۔	پہ شروع ددے سورة کے نشانی ددے قیامت خانی ان نزلتہ الساعۃ شیء عظیم
۲۔	رد د شرک اعتقادی او شو۔	۲۔	نودے سورة کے رد د شرک فعلی لگی۔ نوپہ دے وجہیے متصل رادو۔
۳۔	ایت ۲ کے اووے دوی رخ اڑوی دقران نہ۔	۳۔	ایت ۷۲ کے ترقی دہ۔ چہ صرف رخ نہ بلکہ تندے تریو شی پیمان دقران سرہ۔
۴۔	ایت ۳۳ کے اووے چہ دوی دا مددگار ان امدادی کو لے دوی۔	۴۔	ایت ۱۳ کے وائی چہ امداد شرکوے چہ دوی دا اواز نقصان باعث دے
۵۔	ایت ۳۵ کے اووے عباد مکر مون	۵۔	ایت ۷۳ کے وائی چہ دومرہ عاجزہ دی چہ یوچ ہم نشی جوڑولے
۶۔	ایت ۲۹ کے مقربینو تابعداری نئے ذکر کڑے وہ۔	۶۔	ایت ۱۸ کے ذکر کوئی چٹول م تابعداری کہ مقرب دی او کہ غیر مقرب پزبان حال سرہ۔
۷۔	ایت ۳۰ کے اووے آسمان او زمکہ بندو۔ ماکو کو کڑل۔	۷۔	ایت ۵ کے داخانی چہ شنگہ م کو کو کڑل۔
۸۔	نفی د شرک اعتقادی او شوہ	۸۔	اعلان د جہاد دے چہ دے مسئلہ د پارہ بہ جہاد ہم کو لخواڑی۔
۹۔	ایت ۲۵ کے اووے چہ پیغمبر تو حید بیان کڑے دے	۹۔	ایت ۵۲ کے وائی چہ پیغمبر سرہ مقابلہ ہم شوے دہ د شیطان طرف نہ۔ او خلق نئے لمسو لے دی
۱۰۔	ایت ۱۱۰ کے اووے چہ اللہ ستا سو پھر حال باندے پوھ دے۔	۱۰۔	نو شروع ددے سورة کے وائی چہ ددے اللہ نہ ادیریکہ خلاف نئے مکہ کوہ۔
۱۱۔	ایت ۵۱ ولقد اتینا ابراہیم رشدہ	۱۱۔	ایت ۲۶ ولقد یوآ نالا براہیم مکان البیت
۱۲۔	ایت ۲۲ کم قصصنا من قریہ ثومرہ ذیکلی م تباہ کڑل	۱۲۔	ذکر ددے تباہ شوو خلقو قوم نورج، هوو، ہاد، مدین
۱۳۔	دقیامت نہ انکار باندے د شرک انو جگواہ ایت ۱ کے	۱۳۔	دو حید نہ پانکار باندے د شرک انو جگوا

مقصود سورة: رد د شرک فعلی او وضاحت ددے ثنورو مسئلو چہ دے شرک فعلی سرہ متعلق دی۔ (۱) ترمیمات اللہ (۲) ترمیمات العباد (۳) نذورات اللہ (۴) نذورات العباد۔

امتیازات د سورة: (۱) سورة ممتاز دے پہ اعلان دج دطر فدا براہیم ایت ۲۷ (۲) سورة ممتاز دے پہ ہفتے اوامرو چہ حاجیانو نہ ورکڑے شوے دی۔ ایت ۲۹

(۳) سورة ممتاز دے پہ مثال د شرک چہ لکھ دمر دارے او غور زگی ایت ۳۱

(۴) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ شیطان دانیاو بیان کے دوسوے غور زو لے خلقوتہ ایت ۵۲

(۵) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ قران بیانو لے شی نو ددے منکرینو تندے تریو شی۔ ایت ۷۲

(۶) سورة ممتاز دے پہ ہفتے ایت چہ قران بیانو لے شی نو ددے منکرینو تندے تریو شی۔ ایت ۷۲

(۷) سورة ممتاز دے پہ دلیل عقلی دانسان د پیدا آس اوپہ ہفتے ۵ تفریعات

(۸) سورة ممتاز دے پہ علاج د شرک باندے ایت ۱۵

(۹) سورة ممتاز دے پہ علت د جہاد باندے ایت ۳۰

تقسیم د سورة: سورة ۵ بابوندے: (۱) ایت ۱-۱۰ تخویف اخروی، زجر شرکانو، تہاد قیامت

(۲) ۱۱-۲۵ بیان د شرک، تخویف اخروی، دلائل عقلیہ او ذکر ددے دلو لھذا ان خصمان او بشارت

(۳) ۲۶-۳۸ بیان د شرک کیا تو اربعاؤ

(۴) ۳۹-۶۶ حکم القتال، او امور مصلحہ او بیان د در یو ڈلو

(۵) ۶۷-آخر دیکے دعوہ د سورة، زجر بالشرک، ترغیب فی التبلیغ او مثال د شرکانو ذکر کو لے شی۔

سورة المومنون کی (ترتیباً ۲۳ بعد از حج نزولاً ۷ بعد از الانبیاء)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الحج	شمار	سورة المومنون
۱۔	تخلی ذکرشہ یعنی زان نہ بد صفات لرے کول / زان خالی کول دبدو صفاتونہ	۱۔	نودے سورة کے تخلی ذکر کیگی چیزان متخلل / حلال کرہ پہ دے خصفا تو سرہ۔
۲۔	رد و شرک فعلی اوشو۔	۲۔	بیان توحید بالاولیہ (دلیل عقلی، نقلی، وحی) کیگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۷۲ کے اووے۔ چہ اللہ کتاب سرہ ددہ بخ روانیگی۔	۳۔	ایت ۱۰۴ کے وائی چہ آخرت کے بدورلہ پادردہ جنم کے داخ روان کرم۔
۴۔	ایت ۲۸ کے دیکھو انوتاہ شے کلو بیان اکڑو۔	۴۔	ایت ۵۵ کے دے امت بیان دے چہ کہ مہلت مدور کرے دے نودا مہلت شد و خیر باعث ندے۔ دوی بہ ہم تباہ کرم۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۵ انسان دپیدائش تفصیل بیان کرڈو۔	۵۔	نودلہ ایت ۱۲-۱۳ کے پرے ترقی دہ۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۶۔	آخر سورة کے دیکھو کار و تزیب در کرڈو۔ چتا سو کامیاب شے۔	۶۔	نوپہ سر دے سورة کے دیکھو نور کار و نہ بیانوی۔
۷۔	ایت ۷۲ کے بیان دھنے سڑی اوشو چہ قران سرہ دھنے رخ روانیدو۔	۷۔	نوپہ سر دے سورة کے اوصاف دھنے غلتو چہ قران پرے نہ کیگی۔
۸۔	تخلی سورقونو کے بیان دعتقاد و اوشو۔	۸۔	نودے سورة کے بیان داعمالو کیگی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۱۹ کے بیان دمثالونو د جنگونو اوشو۔ طہران خصمان	۹۔	نودلہ ایت ۲۳ نہ روستو نور مثالونو د جنگونو بیان کیگی۔ دو مونو چو بیخیر انوسرہ۔
۱۰۔	ایت ۷۳ کے اووے چہ ٹوک غیر اللہ تہ ادا کوئی نو دوی خوچ مٹھنم نشی پیدا کولے۔	۱۰۔	ایت ۱۱ دغیر اللہ نہ پہ غوستو باندے دوی سرہ شدہ دلیل ہم نشی۔
۱۱۔	تخلی فی التبلیغ چہ شایہ رد و شرک اوکرہ چہ کامیاب شے۔	۱۱۔	قدال المومنون دغے سڑے کامیاب شے۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۱۲۔	چاچہ دوحید نہ رخ واڑو اوپہ توحید سرہ غصہ شے۔	۱۲۔	ایت ۱۱ اندلا تلح الکافرون دغہ کافر نشی کامیابیدے۔

مقصد و سورۃ: اثبات توحید بالاولیہ (عقلی، نقلی، وحی) اور رد شرک اعتقادی و فعلی دواڑو۔

- انتیازات و سورۃ: (۱) سورة متازدے پہ اول کے پادصاف و مومنانو باندے پہ کثرت کے۔ (۲) سورة متازدے پہ بیان دجنت فردوس ایت ۱۱
- (۳) سورة متازدے پہ بیان دفاکدو دزیون باندے ایت ۲۰
- (۴) سورة متازدے پہ بیان دھکے شرک تباہی نو الحمد للہ ادوایہ ایت ۲۸
- (۵) سورة متازدے پہ تخلیق انسان باندے مفصل ایت ۱۲-۱۳
- (۶) سورة متازدے پہ بیان دھنے زائے چکوم زائے کیسی پیداو۔ ایت ۵۰
- (۷) سورة متازدے پہ تلح الوجہ باندے چہ تونہ بدورہ او پر سوم ایت ۱۰۴
- (۸) سورة متازدے پہ بیان دھنے اوے چہ دطور سینا پر کیگی۔
- (۹) سورة متازدے پہ ہدایت باندے چہ کہ حق پرست تابع دباطل پرستوشہ یعنی رد و منکر پریدی نو اللہ بہ دنیا تباہ کڑی۔ ایت ۷
- (۱۰) سورة متازدے پہ اٹھو فیہا چہ جنم کے کورے شے سپو۔

خلاصہ و سورۃ: سورة ۵ حصے: (۱) ۱۱-۱۱ اوصاف د مومنانو

(۲) ۱۲-۲۲ دلائل عقلیہ پہ توحید باندے

(۳) ۲۳-۴۹ اولہ نقلیہ د طرفہ بیخیر انونہ پہ مسئلہ توحید او در سرہ تخیفات ذکر کولے شی

(۴) ۵۰-۷۷ زواجر او تخیفات او ترغیب الی القرآن

(۵) ۷۸-آخر دلائل عقلیہ، اثبات د قیامت او زجر منکرینوتہ۔

سورة النور کی (ترتیباً ۲۴) بعد از مومنون - نزولاً ۱۰۲ بعد از حشر

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورة مومنون	شمار	سورة النور
۱۔	دلہ ہفتہ صفات بیان شول چہ ہفتے سرہ انسان خائستہ کیگی۔ (تخلی وہ)	۱۔	نودے سورة کے دھتے اعمالو ذکر دے چہ انسان سرہ بدگی۔ چہ ہر کلہ زان دے مزین کڑو پخو صفاتو نودا بدوصفا تو نہ زان آساتہ۔ نوپے دے وجہے متصل راوڑو۔ (تخلی وہ)
۲۔	مسئلہ دو حید ثابت شوہ بالادہ ثلاثہ (عقلی نقلی وحی)	۲۔	نودے سورة کے پدغہ مسئلہ وضاحت کوئی پویشال سرہ (اللہ نور السموات والارض۔۔۔)
۳۔	پیرسولانواعتراضونہ دو چدے خوزموگ ٹوندے بندہ دے۔۔۔۔۔	۳۔	نودے سورة کے دنی پے بی بی بدنامہ او دھتے صفائی کیگی۔
۴۔	ایت ۱۱۰ کے دباطل پرستو خنداگانے دحق پرستو پورے۔	۴۔	نودے سورة کے الزامونہ اودبنا مے دی۔ ددے امت وخلقو پیردو خلقو۔
۵۔	دوئو بی بی دتا ہے بیان اوئو۔ (چہ ہفتہ تاغفرمانہ دخیل خاوندوہ)	۵۔	نودے سورة کے دنی دبی بی دصفائے بیان دے (چہ ہفتہ تا بعدارہ دخیل خاوندوہ)
۶۔	ایت ۵ کے دموئو صفات لغزوہم بیما فطون	۶۔	ایت ۲۷ او نورو ابتونو کے دحفاظت طریقے خائی۔
۷۔	ایت ۱۱۵ کے فرمائی چیتہ مبعث نہ پیداکڑے۔	۷۔	پیردے سورة کے فرمائی چہ پیرتام شہ احکامات فرض کڑے دی۔ سورة انزلہ و فرضہ۔۔۔
۸۔	ایت ۵۱ کے فرمائی چہ حلال خورے اے تا بعدادو د رسولانو	۸۔	ایت ۶۱ کے اداب د طعام خائی۔
۹۔	مومن ہفتہ دے چہ زنا نذرانہ کوی۔	۹۔	ظالم زنا کوی۔
۱۰۔	مشک سرہ پیرشک ہٹ دلیل نہ دی۔ ایت ۱۱۷ لا برهانہ	۱۰۔	مشکوئو دشرکانو لکھ ایت ۳۹ ۴۰

(۲) سورة ممتاز دے پے بیان دمرتے اوصفائے حضرت عائشہ ام المومنین

انتیازات دسورة: (۱) سورة ممتاز دے پے بیان د دفع فحشاؤ/بے حیائے

(۳) سورة ممتاز دے پے سزا دتہمت پے باکد امنو باندے۔ چہ ۸۰ کوڑے دی۔

(۵) سورة ممتاز دے پے سزا گونود بدلو باندے

(۷) سورة ممتاز دے پے بیان د درے اوقا تو د پردے۔

(۹) سورة ممتاز دے پے تعلیم دسلام ددند کیدو کورتہ۔

(۱۰) سورة ممتاز دے پے بیان د ۲۵ قسمہ ہفتہ چلو انو چد زنا نہ ترے پردہ خستہ۔

مقصد دسورة: دفع فحشاؤ/بے حیائے اودے مقصد دپارہ ۴ اصول او ۷ آداب

فلور اصول دادی: (۱) ایت ۲ لاتاخذکم بھمارافہ چہ پے مجرم جرم ثابت شی نو بیارے رحم مکہ پے مجرم رحم کول پے مارا لزم رحم کول دی۔ اگر کدو یروے خاندانہ ولے نہ دی۔

(۲) ایت ۳ الزانی لا ینکح الا زانیہ دبدکارو دمحلس نہ رہے شے۔ ورنہ داخوتہ دھتوے صفائی کوے۔ ورنہ دماعشر لے رے ناصورہ پشی۔

(۳) ایت ۴ ولذین یرمون الحصنت چاچہ نیک خلق بدنام کڑل نو ۸۰ دے اودے۔ ذکرہ چدحق پرستو بدنامی دحق بدنامی دہ۔

(۴) ایت ۶-۹ الذین یرمون ازواجہم۔۔۔ دلعان مسئلہ چہ سڑے اوزہ دیوہل نہ جدا کڑے۔ مطلب داکہ یوغلط جماعت کے شامل یے نو اوس ترے جدہا۔

اووہ اداب دپارہ رد د فحشاؤ دادی:

(۱) ایت ۲۷ پردی کورتہ بغیر اجازت نہ زہ۔

(۳) ایت ۳۱ خزہ د پردی سڑی نہ نہ گوری۔

(۵) ایت ۳۲ چلوئو انو (ھلکانو/جینکو) نہ وادہ اوکڑے۔

(۷) جینکی پے حیائے مہ مجبورے۔ ایت ۳۳

واقعہ داک پے بی بی عائشہ اودھتے صفائی: دنی طریقہ دادہ۔ چہ کلہ پے پویم تو نوھس/قرعہ بے واجو یوہ بی بی بے ضرور زان سرہ بوتلہ۔ چہ کلہ غزوہ بنومضرب بی بی عائشہ نے زان سرہ

بوتلہ پے پے پے کہ پے یوم مقام باندے پڑاؤ داچو د شے تیریدود پارہ۔ نبی د معمول مطابق دفعہ سحر ہم دختی پاسیدو اولمگری نے ہم دختی پاسول چہ موزا کڑی او روان شے۔ بی بی عائشہ خچل حاجت دپارہ

لے تے وہ۔ چہ واپس رات لہ نو دغاڑے ہائے او شاید وہ۔ ہفتہ دھتے د مشکو و/امرو راٹو لو باندے شود۔ پندابس راغلہ دہ نو قافلہ تے۔ دہ او اسوال پیداکرگی چہ قافلہ بغیر دے نہ شنگہ لاڑہ۔ نو حقیقت

دادے چہ بی بی عائشہ جسم لحاظ سرہ ڈیرہ پکے وہ۔ اودھے ورزو کے پردے حکم ہم راغلہ وہ۔ نو بی بی عائشہ داوخ دپاسہ پے کجادہ/ڈو لے کے بسورہ تہ۔ نوچہ صحابادو کجادہ اوچو تہ نو دوی تہ دومرہ پتہ نہ دہ

لکھ دے چہ کیے بی بی عائشہؓ موجودہ یا نہ۔ اوگورہ نہ نبی عالم الغیب دے نہ صحابہؓ چہ دنیا غٹ اولیاء دی۔ چہ نبی پہ پل پڑاؤ ارام تہ قافلہ کیٹولہ نوچہ اوئے کتل نوکجاوہ کے بی بی عائشہؓ تختہ۔ پریشان خوشو مگر مطمئن ہم دوہ زکہ چہ دنی طریقہ بد اوہ چہ قافلہ پے بہے روستو یوحابی رارادان کڑے دو۔ اوہغہ نہ دقاقلے پاتے شوے سامانوںہ رادوڑل۔ پدغے موقع یے حضرت صفوان ابن معطلؓ پوے ہم لگو لے دو۔ نو نبی مطمئن زکہ وچہ حضرت صفوانؓ صحابی ادا متی دے رسول دے ادا متی در رسول ہم وی نو نبی خبر بی بی دے ادا متی مورہم وی نو مورہم زوی سرہ کہ پہ سفر زی نوذ کی نہ حرج دے۔ نوچہ بی بی عائشہؓ چیل مقام دارام تہ راغلے دہ نوگوری چہ قافلہ تلے دہ۔ مگر ڈیرہ ہوشیارہ ورتہ پتہ وچہ زمونگ دقاقلے یوتن روستورادان دے ہغہ سرہ بہ لاڑہ شہہ مخکے قافلے پے بہم اورسوی۔ ثاور نے اوٹسے دے اولاستہ وچہ حضرت صفوان ابن معطلؓ راورسید نوچہ شنگہ پے بی بی عائشہؓ نظر پر یوتنوا نالہ وانا الیہ راجعون نے اووکیل۔ اوچیل اوخے بی بی عائشہؓ سرہ نزدے کیناؤ داسورہ شوہ او دہ داوخ رسے مخکے نیو لے دہ اوقاقلے پے روان شو۔

دلہ منافقا نوچہ نبی گویا نے شروع کڑے۔ چا اوئے کتل چہ بی بی عائشہؓ حضرت صفوانؓ پہ اوخ سورہ راغلہ نوذوی اووے چہ اوگورہ دا خبرہ دہ۔ زکہ چہ منافق خود موقع تلاش کے دی۔ منافق ہمیشہ پہ چیلہ مورہم بدنامہ لگوی۔ نو دے منافقا اووے چہ اوگورہ کہہ دابی بی عائشہؓ دے صحابی تہ لارہ کے لیٹ وہ کہہ۔ بعضے خدہ صحابہ ہم پدے معاملہ کے دمنافق خبرے تسلیم کڑے۔ زکہ چہ پردیکندہ چیل یواثر لری۔ لکہ حضرت مسدح او حضرت حذہ۔ نبی یومیاشت پریشانہ وویا دے سورۃ دا الیونہ ۱۱، ۱۲، وغیرہ چہ راغلل نو حقیقت ورتہ اللہ کو کو کڑو۔ صفائی اللہ دام المؤمنین چیل کتاب کے اوکڑہ۔

سورة الفرقان

کئی (ترتیباً ۲۵ بعد از نور - نزولاً ۴۲ بعد از یس)

رابطہ ماسبق سرہ:

شمار	سورة النور	شمار	سورة الفرقان
۱۔	چہر کلہ سورة النور کے اصلاح دعمل اوشوہ	۱۔	نو سورة الفرقان کے اصلاح و عقیدے کی گئی یہ ایت ۵/۲ وغیرہ کے (یعنی عمل بدے ہلہ پکار شہی چہ عقیدہ دے درست دی۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۲۔	احوال دمنافقینو بیان شول۔ چہ دعوہ کوئی دقران اوستو مگر عمل نہ کوئی۔	۲۔	نودے سورة کے احوال دشرکیونو بیانیگی۔ نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۳۔	آخر سورة کے ادوے الا ان لہ ما فی السموات ولا رض... (بیان د توحید دو)	۳۔	نودلہ ایت ۲ کے ترقی دہ پہ ماسبق۔ (رد دشرک دے) نو پدے وجہ نے متصل راوڑو۔
۴۔	فشاء دعمل بیان شول۔	۴۔	فشاء دعقیدے بیانیگی۔ چہ ہخہ یہ قران اوستو باندے اعتراضونہ دمنکرینودی۔
۵۔	اول کے ادوے مادا سورة راہیگے دے اوفرض کڑے م دے۔	۵۔	ایت ۳۰ کے دہی شکایت چہ مادے امت دا فرض قران پر تنخے دو۔
۶۔	دمومناتوصفات نے بیان کڑل پہ ایت ۶۲ وغیرہ کے۔	۶۔	ایت ۶۳ کے نور اوصاف دمومناتو بیانیگی۔
۷۔	اول او میزد سورة کے ترغیب الی القران و رکڑو۔ بار بار	۷۔	ایت ۵۲ کے فرمائی و جادہم بہ جہاد کیہرا (یعنی دقران بیانولوتے لہوے جہادو نیلے دے۔
۸۔	ادوہ آداب بیان شول۔	۸۔	ادوہ وارے لفظ ضلال نے راوڑو چہ دے یو یوسکے نہ ٹوک رخ اڑوی نو گراہ دے۔
۹۔	ایت ۴۰/۳۹ کے ادوے چہ کفار اوستو منافقین تباہ دی۔	۹۔	نویت ۲۷ کے فرمائی چہ پہ لاسونو بہ چکونہ لگوئی۔
۱۰۔	ایت ۵۴ کے ادوے الطیو اللہ و الطیو العوا الرسول۔۔۔	۱۰۔	نویت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے پہ لاسونو چکونہ لگوئی۔
۱۱۔	ایت ۳۹ کے ادوے چہ دے مشرک اعمال کسر اپ (پہ شان د نظر دھو کے دی)	۱۱۔	نودلہ ایت ۲۳ کے فرمائی چہ اعمال بہ نے گردوغبار کڑو۔ فجعلنہ ہباء منثورا
۱۲۔	لفی دعلم غیب اوشوہ مخلوق نہ چہ نبی دخیلے بی بی پہ حال خبر نہ دو۔	۱۲۔	لفی دشرک فی البرکات کیگی۔ یہ ایت ۱ کے پہ تبارک الذی نزل الفرقان علی عبدہ سرہ۔
۱۳۔	ایت ۱ (سورة انزلکما...) ایت ۴۶ (لقد انزلنا ایت مہینت...) مطلب دا چہ قران ما دے نازل کڑے	۱۳۔	ایت ۳۰ و قال الرسول یرب...

مقصد سورة: اثبات دمقاصدے اربعو او دفع دشہاتو دشرکیونو۔

امتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ اعتراضو دشرکانو اوجوابونو پہ نوے انداز کے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان دا و صاف و عباد الرحمن باندے ایت ۶۳ نہ روستو۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۲ چہ دقران بیان تہ نے جہاد کیہر و نیلے دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۳ باندے چہ دشرکانو اعمال تہ نے (ہباء منثورا) و نیلے دی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۰ و قال الرسول یرب...
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۷ کے فرمائی چہ چاد رسول اطاعت اونہ کڑو نو قیامت کے پہ لاسونو چکونہ لگوئی۔
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۳ کے نور اوصاف دمومناتو بیانیگی۔
- (۸) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۲ کے فرمائی و جادہم بہ جہاد کیہرا (یعنی دقران بیانولوتے لہوے جہادو نیلے دے۔
- (۹) سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۰/۳۹ کے ادوے چہ کفار اوستو منافقین تباہ دی۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۴ کے ادوے الطیو اللہ و الطیو العوا الرسول۔۔۔
- (۱۱) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۹ کے ادوے مشرک اعمال کسر اپ (پہ شان د نظر دھو کے دی)
- (۱۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱ (سورة انزلکما...) ایت ۴۶ (لقد انزلنا ایت مہینت...) مطلب دا چہ قران ما دے نازل کڑے

سورة الشعراء کی (ترتیباً) بعد از فرقان - نزولاً ۴۷ بعد از واقعه

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الفرقان	شمار	سورة الشعراء
۱۔	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۱۔	نودلنہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲۔	ایت ۸ الزام پہ نبیؐ چہ جادو گردے۔	۲۔	ایت ۳۴ الزام پہ موسیٰؑ چہ جادو گردے۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۵۷ نبیؐ تہ حکم دو۔ چہ قل لا اسئکم علیہ من اجر	۳۔	نودے سورة کے ۵ بار نور رسولان فرمائی چہ نہ خواڑو پدے مسئلہ شیکس/مزدوری
۴۔	ایت ۷۷ مشرکینو کے تہ: فقد کذبتم	۴۔	اودہ واقعات دہخو انوا قوامو پہ فقد کذبتم باندے بیانیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۶۸ مسئلہ ذکرشود چہ فلان دعویٰ اللہ! اخر (یعنی شرک مکوے۔)	۵۔	نودے سورة کے دھغے خلقو حال ذکرکوی چہ شرک نے کڑے دو۔
۶۔	نفی دشرک فی البرکات اشود درے وارے۔	۶۔	ایت ۲۱۳ کے نفی دشرک فی الدعا کیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۷۔	ایت ۱۷ کے خطاب ذکرکے حق پرستو اولیاء/بیرانو تہ ائتم ائتم عبادی	۷۔	ایت ۹۷: چہ بہ بحرمان پہ چہل زان دکنر فتوہ اولگوی۔
۸۔	اودہ وارے نے لفظ ضلال راوڑو۔	۸۔	اودہ واقعات دہخو انوا دھغوی دشمنانو ذکرکولے شی۔
۹۔	ایت ۴: اعتراض دو۔ چہ داتران د چہلہ زانہ جوڑوی دا رسول۔	۹۔	ایت ۱۹۳ کے فرمائی چہ داتران روح الامین راوڑی۔
۱۰۔	اخر دشرکانو نبیؐ پورے	۱۰۔	نودلنہ تسلی دہ۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۱۱۔	اخر دسورة کے: فسوف یملؤنہ لزاما (دعذاب بہ دوی پورے پیوستہ شی۔	۱۱۔	اودہ مثالون ددغے عذاب ذکرکوی۔ چہ منکرینو پورے پیوستہ شو۔
۱۲۔	ایت ۷۰ کے اودے چہ چا توبہ او دینے او ایمان نے راوڑو۔ نو تو فیک بہ دیکو کولو درکرم۔	۱۲۔	ایت ۴۶ مثال چہ ساروتوبہ او دینے نو او گورہ شکہ پہ نیکو ملک شو۔ چہ درمگ نہ ہم نہ یرگی۔
۱۳۔	ایت ۷۱ کے مکالمہ دیکو نو پیرانو او مشرکانو ذکرکودہ	۱۳۔	ایت ۹۶-۹۷ کے مکالمہ دشرکانو پیرانو او مشرکانو مریدا نو ذکرکودہ۔
۱۴۔	ایت ۳ کے رد دو۔ ددے امت پہ مشرکانو باندے۔	۱۴۔	ایت ۶۹ کے رد دیے دابر اہیم پہ چہل پلار او قوم باندے
۱۵۔	ایت ۱ کے اودے چہشی داتران/رسول مخلوقا تو لہرہ یرہ و رکوکے۔	۱۵۔	ایت ۲۱۳ کے درتہ چہل خانی چہ دایرہ درکودل ژوبے ڈپل کور نہ شروع اکڑہ۔

مقصد دسورة: تسلی نبیؐ تہ او ہر مبلغ تہ پہ واقعاتو داقواموسہ یقینو اودھغوی دانہیاؤ

خلاصہ دسورة: وضاحت دو مسئلو (۱) نجات لموء منین (۲) ہلاکت الظالمین اوپدے اودہ واقعات ذکرکوی۔ او گورہ چہ چا دمسئلہ منلے دھغوی تہ نجات ملو شو لکہ ملگری دنوٹ، دھوڑ دضعیب دصالح وغیرہ۔ اونحالفین نے تباہ شول۔

پدے سورة کے یو دودہ الفاظ بار بار راوڑی و ان ربک لھو العزیز الرحیم چہ کلہ یو واقعہ خلاصہ کڑی نو دا دودہ الفاظ آخر کے بیانیوی۔ مطلب دا چہ او گورہ ستار پہ دشمنانو غالب دے اوبل خواہ مومنانو رحم کوئے دے۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متنازدے پہ بیان او اقسام دشرعاؤ چہ شہودی اوشہ بد۔ خہ غدی چہ دین خدمت کوی۔ بدھغدی چہ دروغ دانی۔

(۲) سورة متنازدے پہ مناظرے دفرعون او موسیٰ باندے پہ جدانشان سرہ یعنی فرعون اعتراضونہ کوی او موسیٰ جوابونہ درکوی۔

(۳) سورة متنازدے پہ دعا دابر اہیم و اذ امرضت فھو یشفین

(۴) سورة متنازدے پہ بیان دشرعاؤ باندے۔ اوپہ بیان ددے چہ شعراء ہرہ کندہ کے پرانتہ وی۔ ایت ۲۲۵

(۵) سورة متنازدے پہ بیان ددے چہ بیان شروع کڑہ د چہلہ کورہ۔ ایت ۲۱۴

سورة النمل کی (ترتیباً ۲۷ بعد از شعراء - نزولاً ۳۸ بعد از شعراء - دواؤ لقاوسرہ شعراء نہ رستودے)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة اشعراء	شمار	سورة النمل
۱۔	افتتاح پر ترغیب الی القرآن سرہ اوشوہ۔	۱۔	نودہ سورۃ افتتاح ہم پر ترغیب الی القرآن سرہ کیگی۔
۲۔	ایت ۲۱۴ وانذر عشیرتک القربین	۲۔	نوپدے دودہ مثالونہ دجوانا تو میگی او ہدہد چہ ذیل قوم خیرے غوستے دو۔
۳۔	آخر سورۃ کے ایت ۲۱۳ کے نفی دشرک فی الدعا اوشوہ۔	۳۔	نفی دلم غیب او نفی دتصرف کیگی (یعنی پدے لقاوسرہ دا سورۃ پر ترقے دے)
۴۔	آخر کے اودے چہ ظالمان بہ پوہشی پچیل انجام۔	۴۔	انجام دظالمانو ذکر کوئی پدے سورۃ کے۔
۵۔	د اود پیغمبرانو واقعات نے ذکر کول پدے سورۃ کے	۵۔	نودلند دودہ نور پیغمبران ذکر کوئی۔ داؤد او سلیمان
۶۔	تسلی ددے سورۃ کے نبی تہ اوہر ملن تہ۔	۶۔	زہ عالم الغیب یم او منصرم ہم (زہ تہ تنکوہ زہ پدے بچ کووم)
۷۔	زہ نجات و رکوم اوزہ ہلاک کووم۔	۷۔	زکہ چہ زہ خبر یم پہ ہرچا او پہ ہر شہ۔
۸۔	فرعون ساحران مقابلے دموئی تہ راجع کزل	۸۔	ملکہ بلقیس خیل وزیران خط دسلیمان تہ راجع کزل۔
۹۔	داللہ حکم موسیٰ او ہارون تہ ایت ۱۵ کے فاؤہا الی فرعون لاؤشی دواؤ فرعون تہ	۹۔	دسلیمان حکم ہدہد تہ ایت ۲۸ کے اذہب بکتابی
۱۰۔	ایت ۱۹۳ دا قرآن جبرائیل راؤڑے دی	۱۰۔	ایت ۹۲ کے ان تلو القرآن
۱۱۔	کفار م تہا کزل او مومنان م بچ کزل۔	۱۱۔	ایت ۵۹ قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی

انتیازات دسورۃ: (۱) سورۃ متنازدے پہ بیان دیگی چہ ذیل قوم خیر غوازی ایت ۱۸ دغیرہ کے۔ (۲) سورۃ متنازدے پہ واقعہ دہد ہد باندے ایت ۲۲ دغیرہ کے۔

(۳) سورۃ متنازدے پہ تفصیلی واقعہ دملکت دملکہ بلقیس باندے۔ (۴) سورۃ متنازدے پہ ایت ۳۰ باندے چہ پدے سورۃ کے دنہ تسمیہ بسم اللہ دہ۔

(۵) سورۃ متنازدے پہ ایت ۱۴۴ باندے چہ انقلاب راشی نہ عزتمند شاق بے عزتمندی او بے عزتہ عزتمندی۔

(۶) سورۃ متنازدے پہ ایت ۳۶ باندے چہ دکفار و سیاست مونگ تہ خالی چہ ہمیشہ مسلمانان پہ مال دھوکہ کوئی۔

(۷) سورۃ متنازدے پہ ایت ۲۸-۳۹ باندے چہ دصالح دمرگ بند و بست نے کڑے دو نہو کسانو۔

(۸) سورۃ متنازدے پہ یو نوے طریقہ تبلیغ باندے چہ کور کے تبلیغ شکہ کوے ایت ۶۰ نہ راخلة تر ۶۴ پورے۔

(۹) سورۃ متنازدے پہ ایت ۸۲ باندے چہ کچے ذکر کیگی د آیت الارض چہ ذہ کچے نہ ہراؤڑی۔ (۱۰) سورۃ متنازدے پہ تبسم او خدا دحضرت سلیمان باندے۔

(۱۱) سورۃ متنازدے پہ بیان دیگی او ہدہد باندے (۱۲) سورۃ متنازدے پہ ایت ۹۲ ان تلو القرآن (۱۳) سورۃ متنازدے پہ ہار غالد مع اللہ سرہ

مقصد دسورۃ: (۱) نفی دلم غیب د مخلوق نہ (۲) نفی دتصرف د مخلوق نہ

مختصر خلاصہ: (۱) ایت ۱-۶ بطور تمہید دے۔ چہ ترغیب الی القرآن، بشارت مومنانوتہ، او تخویف نہ منوگونوتہ او تسلی منوگونوتہ دغیرہ بیان کیگی۔

(۲) ایت ۷-۱۴ نفی دلم غیب باندے واقعہ دموئی ذکر کوئی چہ اود گورہ موسیٰ دخیلے لائے پہ حال خبر نشو نوبل ٹوک بہ پہ علم غیب نہ خبر شی۔

(۳) ایت ۱۵-۲۴ واقعہ دسلیمان چہ بادشاہ ہم دے او پیغمبر ہم دے مگر اود گورہ عالم الغیب نہ دے۔ دملکت دملکہ بلقیس نہ خبر نہ دے بلکہ ہدہد ورتہ پہ ڈاگہ وائی۔ ایت ۲۲: فقال اعطت بما لم تحط بہ

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی ہ ایت ۶۵ کے قل لا اعلم من فی السموات والارض الغیب الا اللہ.....

اوس پہ دویم مسئلہ چہ متصرف زہ بیمہ او بچاؤ زہ و رکوم او مخلوق کے ٹوک متصرف نہ دے دودہ واقعات ہم بیانوی۔

(۴) ایت ۳۵-۵۳ چہ صالح مانچ کڑو ذیل قوم دظالمانو نہ

(۵) ایت ۵۴-۵۸ واقعہ دلوٹ راؤڑی چہ اود گورہ ذیل قوم ظالمانو بے عزتہ کوونو مانچ کڑو۔

دے دواؤ واقعات خلاصہ راو باسی۔ پ ایت ۵۹ کے قل الحمد للہ وسلم علی عبادہ الذین اصطفی اللہ خیر الاما لشرکون

دے دواؤ واقعات دوو مسکونہ رستود لا نیل شرع کوئی پہ الوہیت د اللہ باندے۔

سورة القصص (کی)

(ترتیباً ۲۸ بعد از نمل - نزولاً ۴۹ بعد از نمل، پیداوار و لفظی طور سے نمل نہ پس دے)

رابطہ مابقی سورہ

شمار	سورة النمل	شمار	سورة القصص
۱۔	خاتمہ سورة اوشہ پہ امرث ان اتلوا القرآن	۱۔	شروع پہ ترغیب الی القرآن تک ایت القرآن المبین پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۲۔	- ایضاً -	۲۔	نودے سورة کے تسلی دہ چہر کلہ قرآن بیانوے نو خلق بہ درتہ بدے رے دانی زڑہ بہ نہ تنگوے۔
۳۔	انبیاء تہ سلا تیا و کرڑے وہ لکہ موسیٰ ہارون لوط وغیرہ۔	۳۔	دودی امتونورہ ہم مابچاؤ او سلا تیا و کرڑے وہ۔ لکہ بنی اسرائیل۔
۴۔	نفی د علم غیب د مخلوق نہ پہ واقعات و دو پیغمبرانو	۴۔	ایت ۴۴ کے دنیٰ نفی د علم غیب کوی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	خاتمہ پہ الحمد للہ باندے اوشہ۔	۵۔	علت د الحمد للہ خانی چہ ہفتہ تباہی د ظالمانو دہ۔
۶۔	ایت ۶ کے اووے چہ د قرآن تاتہ در کو لشی د اللہ طرف نہ۔	۶۔	ایت ۸۶ اووے چہ کلہ تہ د قرآن بیانوے نو خلق بہ دشوری۔ خود شرکا نو ملگر تیا و نہ کرڑے۔
۷۔	ایت ۶۰-۶۳ کے ۵ دلائل و دو پارہ اثبات د الوہیت د اللہ او رد د شرک	۷۔	ایت ۷۱-۷۲ کے اثبات د الوہیت او رد د شرک کوی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۸۳ کے اووے چٹول بہ جمع کرم صف در صف	۸۔	ایت ۷۵ کے دانی چہ دشوران بہ ترے ٹکے راو باسم
۹۔	عالم الغیب اونچ کولو والا زہیم	۹۔	بلہ نمونہ د بیچ کولو چہ موسیٰ او بنی اسرائیل مانچ کرڑل د فرعون نہ۔
۱۰۔	دلائل عقلیہ نہ بعد ایت ۶۴ کے مشرکینو تہ چلیچ چہ ہاتو برہاکم	۱۰۔	نودا تہ ایت ۷۵ کے چلیچ مشرکینو تہ ہاتو برہاکم پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۱۱۔	نفی د شرک فی العلم پہ واقعات و موسیٰ او سلیمان او خلاصہ پہ ایت ۶۵ / ۷۴ کے دہ چہ صرف یو اللہ پوہدے پھر شہ۔	۱۱۔	ایت ۸۸ کے نفی د شرک فی الدعا کوی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔
۱۲۔	خاتمہ سورة پہ توحید کوی	۱۲۔	نودا سورة ہم پہ توحید سورہ تمجی۔ پیدے وجہ متصل راوڑو۔

انتیازات سورة

- ۱۔ سورة ممتاز دے پایت ۱۲ باندے چہ حرمان علیہ مرضع (پہ موسیٰ) مونگ و نور و خرد و بچی بند کرڑے دو۔
- ۲۔ سورة ممتاز دے پہ واقعہ قتل قبطی چہ موسیٰ یوے موکے/ٹوک سرہ مرشہ۔
- ۳۔ سورة ممتاز دے پایت ۹ باندے چہ د فرعون خزے اووے چہ قرت عین لی و لک لاقتلوہ
- ۴۔ سورة ممتاز دے پہ صفحہ واقعہ چہ موسیٰ د حضرت شعیب د لونزو گڈو تہ ادبہ ورنکو لے دے۔ فقی لہما
- ۵۔ سورة ممتاز دے پہ واقعہ د تباہے د قارون ایت ۷۶ وغیرہ۔
- ۶۔ سورة ممتاز دے پہ ایت ۸۵ چہ قرآن دے در باندے فرض کرڑے دے۔
- ۷۔ سورة ممتاز دے پہ تفصیلی واقعہ موسیٰ د پیدائش، پہ دریاب کے د غور زو لو، د فرعون کور کے پدینو او لوے دو اودین تہ پہلو باندے۔
- ۸۔ سورة ممتاز دے پہ مزدورے کولو موسیٰ حضرت شعیب سرہ لس کالا
- ۹۔ سورة ممتاز دے پہ بیان د خزائو د قارون
- ۱۰۔ سورة ممتاز دے دنا پوہہ خلقو پہ ارمان باندے د پارہ د خزائو اثبات د قارون

مقصد سورة: تسلی محمدؐ تہ پہ واقعہ موسیٰؑ حالک کمال موسیٰؑ

تقسیم سورة: سورة دوہ حصے دے: (۱) ایت ۱-۴۳: دیکے اول ۶ ایتونہ بطور براءت اختلال دی۔ براءت اختلال د مطلب چہ سپوگنی نہکارہ کیدل۔ شکہ چہ سپوگنی د اولے روزے ذیرو کو خلقو تہ پہ نظر رازی۔ دغدرنگ براءت اختلال کے یو مفصل واقعہ / خبرہ پہ مختصر الفاظو کے موجودی مگر ذریعہ خلق پرے پوہیگی۔ سپوگنی بیارد روٹگی نودے / ثلور روزے پس ہر چاتہ پہ نظر رازی۔ دغدرنگ ایت ۷ کے یکامل تفصیل شروع کوی نو پہ دے تفصیلی واقعہ موسیٰؑ کے تسلی دہ محمدؐ پارہ۔

(۲) ایت ۴۴ - آخر سورة پورے پدیکے بیان د مسعود اربعاء، زبر سگریو تہ او ترہید من ادینا ذکر کیگی۔

سورة العنكبوت (مکی) (ترتیباً ۲۹ بعد از قصص - نزولاً ۸۵ بعد از روم)

رابطہ مابقی سرہ

شمار	سورة القصص	سورة العنكبوت
۱-	ابتلاء علی موسیٰ ذکر شود۔	۱- نودلتہ ابتلاء و عامو مومنانو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۲-	تسلی وہ محمدؐ	۲- تسلی وہ عامو مومنانو۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۳-	نفی دشکر فی الدعا وہ دے سورة کے پآخری ایت ۸۸ کے۔	۳- نودلتہ ترغیب فی التبلیغ ذکر کو لے شی چہ شایہ دا مسئلہ بیان کر ۱۰ خلقوت۔
۴-	دفعون اوقارون و حالاً تو ذکر اوشو۔	۴- نو دے سورة کے دورو اوقارو مھلکا و حالات بیان نیگی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۵-	شبہات دشکرینو ذکر شول۔	۵- تباہی دشکرینو ذکر کو لے شی۔ نوپدے وجہ سے متصل راوڑو۔
۶-	ایت ۱۵ کے قطعی عمل تے دشطن عمل او دے۔	۶- ایت ۳۸ کے دورو دشکرینو اعمالو تے اعمال دشطن و پہلے دی۔
۷-	بیان دوپسر سورة کے مستضعفین / کزورے اوچتو مہ ۵ ایت	۷- نو دے سورة کے سبب داوچتو لو خائی۔
۸-	ایت ۸۵ کے (ان الذی فرض علیک القرآن لراؤک الی معاد) کے ترغیب الی ہجرت دو۔	۸- ایت ۵۶ کے ہم ترغیب الی ہجرت دے۔ (ان ارضی واسعة فایای فاعبدون)
۹-	پہ بنی اسرائیلو امتحان دفعون طرف نہ	۹- پہ مومنانو امتحان نفس طرف نہ / دوالدینو طرف نہ / دنا کارہ ملیا نو او پیرانو طرف نہ۔
۱۰-	ایت ۷ کے اللہ موسیٰ۔ موری بی بی تہ او دے لائحانی و لا تحزنی	۱۰- فرشتے لو طو تہ ایت ۳۳ کے فرمائی لا تحزن و لا تحزن

اختیارات دوسرہ

- ۱- سورة ممتاز دے پہ بیان مدت تبلیغ دُور باندے (ایت ۱۴) چہ ۹۵۰ سال تے تبلیغ کڑے دو۔
- ۲- سورة ممتاز دے پہ بیان دھنہ مثال چہ دشکر کا نو دشکر مثال یے دشکوت او دھنہ جا لے سرہ لگو لے دے۔
- ۳- سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۵ باندے (ان الصلوة تشیی عن خفاء و اتمک ر)
- ۴- سورة ممتاز دے پہ ایت ۴۸ باندے چہ اے پیغمبرؐ ندے لیکل کو لے شول او نہ پڑھا وول بلکہ امی دے۔ شوری ۵۲ کے ہم دغے شتہ مگر پہیل شان۔
- ۵- سورة ممتاز دے پہ ہنہ نہو و سوسو دشطن چہ ہنہ سرہ سستی پیدا کو ی پانسان کے۔ ایت ۵۶ او روستو نورو ایتو نو کے۔
- ۶- سورة ممتاز دے پہ ایت ۶۹ باندے (والذین جاہدو فینا لنھدھنھم سہلنا)۔
- ۷- سورة ممتاز دے پہ بیان دا ابتلاء او دھنہ پہ منازلو او مراتبو۔
- ۸- سورة ممتاز دے پہ بیان دشکو و قسمہ عذابو نو پہ یوا ایت کے ایت ۴۰
- ۹- سورة ممتاز دے پہ بیان دشکوت او دھنہ دکر ایت ۴۱ (ان اوھن البیوت لیلیت العنکبوت)
- ۱۰- سورة ممتاز دے پہ ایت ۵۶ (لجہادی الذین امنوا ان ارضی واسعة فایای فاعبدون) چہ وطن پریدہ مگر چہ مسئلہ پرے نہ دے۔

مقصد سورة : الابتلاء علی المؤمنین و تسلیہ لھم (امتحان پہ مومنانو تسلی مومنانو تہ)

خلاصہ سورة سورة کے دا ابتلاء / امتحان منازل او مراتب ذکر دی۔ یعنی امتحان بد چا طرف نہ رازی، ثورہ زمانہ بہوی۔ او پہ کوم کیفیت بہوی۔

- ۱- منازل دا امتحان درے دی: (۱) ڈوبے امتحان نفس طرف نہ بہوی ایت ۶۔ مگر زان بہ کلک دے۔ ڈوبے پہ دے قرآن نہ منع کو ی دا ڈیر گران کتاب دے۔ دا خواو ش شروع شو پہ شتہ چہ کلک بہ ختمیگی۔ او کہ زدہ کڑے دا قرآن نو بہا بہ دیان تہ نفس نہ پریدی چہ زان لڑہ جگلوے مگر وہ۔ خیل قبر کے بہ سہلی او خیل قبر کے بہ سہلم۔ نو ڈوبے از ماش نفس طرف نہ بہوی۔
- (۲) دویمہ ابتلاء دوالدینو طرف نہ ایت ۸۔ ہنوی بہ دے بیان تہ نہ پریدی۔ وائی بہ چو لے مونگ خولیاں نہ یو۔ فی الحال دا ستا دکا ج او نو کرے دخت دے۔ مگر درین مقابلہ کے بہ دور او پلا رہ نہ۔

(۳) چہ دمور پلار دین مقابلہ کے اونہ سنو نو دوی بہ لاڑشی ملا عکبوت بہ درپے مناظرے دپارہ راوی۔ دے ملاتہ بہ ستاپہ ٹنگے والی چہ اھلک راتہ چاروان کڑے دے۔ نو دے بہ درتہ والی چہ اختلائی مسئلہ مہ چیزہ۔ کہ تہ درتہ او دے چہ مولوی ضاحب کہ چے زہ بیان اونہ کڑم نو اللہ بہے اوئسی۔ گناہگار بہ شہ۔ نو دے بہ درتہ والی چہ گناہ دے زما بہ غاڑہ۔ اے زما او منہ و لے زہ درتہ نا پوہہ حکارم شہ۔ ولے ماو کدوانو پاؤڑے دیکھے دی شہ۔ ایت ۱۲ درتہ دے سورہ پڑھاو کڑہ۔ دے سرہ بہ دالملا او تختی بیا بہ پستانہ گوری۔ او تہ پدا مقابلہ او گئے۔

نورے منازل شو د امتحان: (۱) نفس طغ نہ (۲) دنا پوہہ والدینو طرف نہ (۳) دنا کارہ ملیا نو/بیرا نو طرف نہ

اوس دے نہ پس مراتب د امتحان نو۔ (۱) چہ ٹومرہ زمانہ بہ د امتحان وی۔ کال دوہ درے۔۔۔۔۔ نو دے دپارہ واقعہ نوٹے راوڑلہ۔ چہ کہ عمر د نوٹے ہومرہ و لے نئی نوا امتحانات بہ خلاص نئی۔ ٹول عمر دے مقابلہ دہ۔ داتر دے او بڑے پورے نہ دہ بلکہ داتر دے اوتر میرے پورے دہ۔ (ہفہ واقعہ زمیندار/گیڈی/اودھفہ دخرے)

(۲) د امتحان بہ دی ٹومرہ سخت۔ نو واقعہ دابر اہم۔ راوڑلہ۔ ایت ۱۵ نہ بعد چہ اور کے بہ او غور و لے شے ایت ۲۴: قالوا حقوہ او اقلوہ

نورہ مراتب شو۔ (۱) ٹومرہ مدہ بہ دی۔ ٹول عمر (۲) ٹومرہ سخت بہ دی۔ لکہ چہ اور کے او غور و لے شے۔

ایت ۵۶ نہ روستوہفہ نہ/۹ دوسے دفع کوئی۔ (۱) شیطان بہ درتہ والی۔ چہ ملک یا جماعت نہ بہ دے او شری۔ نو جواب ان ارضی واسعہ

(۲) ٹوک بہ دے مڑ کڑی۔ جواب ایت ۵۷ کے دکل نفس ذائقۃ الموت

(۳) دلندے کور دے دابر نہ پاتے شے۔ جواب ایت ۵۸ کے جنت کے مے درتہ مانڑے یارے کڑے دی۔

(۴) دلندے کاروبار دے تجارت/نو کڑی دہ۔ جواب ایت ۶۰ کے ہیٹ جانداران باندے چل رزق نہ دے بار کڑے۔

(۵) دلندے خلق تا بعد اوری ستا مسئلے بیا نو لوسرہ بہ دخلق ستا مخالف شے۔ جواب ایت ۶۱ کے چہ اللہ بہ درتہ دمر او سپو گئے پشان غٹ

غٹ خلق تا بعد اری کڑی۔

(۶) او بہ بہ در باندے بند کڑی فصل بہ دے اوچ شے۔ جواب ایت ۶۳ کے باران بہ در باندے او کڑم پٹے بہ درتہ اباد کڑم۔

(۷) دلندے نو دند دے مزے دی۔ خلق درتہ تھے راوڑی۔ جواب ایت ۶۴ کے اصل نو دند آخرت دے۔

(۸) یہ ٹیک نہ لاڑ بہ شہ۔ دے زائے نہ مگر وارل ہفہ۔ جواب ۶۵ کے کشت/گاڑی مے ڈیہ پیرا کڑے دی۔

(۹) یہ ہفہ بل زائے بہ شہ۔ وی۔ ہے نہ چہ ہفہ خلق مایا زما بچی مڑہ کڑی۔ جواب ایت ۶۷ شہ کہ چہ اللہ حرم تہ امن در کڑے دے دے

بہ تاتہ ہم امن در کڑم

آخر کے بیا ترغیب فی التبلیغ دے۔ والذین جاهدو فینا لنھدھم سلنا ایت ۶۹ دے سرہ سورہ ختم شو۔

سورة البروم (کی)

(ترتیباً ۳۰ بعد از عنکبوت - نزولاً ۸۴ بعد از انشقاق)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة العنکبوت	شمار	سورة البروم
۱۔	مصائب و مومنانو بیان شول۔ اولی نبی تہ پہ بیان دھکے پیغمبرانو۔	۱۔	نوبشارت دے مومنانو تہ (مصائب برداشت کرہ نواللہ بہر باندے خوشحالی رادلی) لکھ شگہ چہ اللہ پارہ ۳۰ کے فرمائی۔ ان مع لعر لیرا
۲۔	مصائب او امتحان پہ مومنانو بیان شو۔	۲۔	نودن ہفہ اصل مسئلہ میانوی چہ دھنے پہ ہجہ امتحان رازی۔ او بل تشجج بالتبلیغ۔ فاصبران وعد اللہ حق پہ ایت ۶۰ کے
۳۔	آخر کے اووے ان اللہ لمحہ کشتین	۳۔	ایت ۴ کے ددغہ خصوصی امداد مثال چہ بدرینوسرہ اللہ کرے وو۔ نو دغے نور و مومنانو سرہ ہم کوئی۔
۴۔	مسئلہ دو حید ذکر شوہ۔	۴۔	نودے سورة کے عقلی دلائل پہ کثرت سرہ ذکر کو لے شی
۵۔	ایت ۱۴-۱۵ کے او فرماں چہ دنوح ملگری مے خلاص کرل۔	۵۔	ایت ۴۷ کے قانون ذکر کوئی۔ چہ پیغمبرانو مومنانو بچا و زما قانون دے ہمیشہ ہفوی بچ کو دم۔
۶۔	ایت ۹ کے اووے چہ چا مسئلہ او بیان لے او کر نو نیکا نو خلقو کے بہ شے شمار کرل۔	۶۔	ایت ۱۵ کے پہ ہفے زیادت کوئی چہ دنیا خوش۔ چہ آخرت کے بہ لے پہ ہانچو کے ددہ کرل۔
۷۔	ایت ۶۵ کے اووے چہ کشتی کے چہ تکلیف راشی۔ نو صرف اللہ تہ ادا کوئی۔	۷۔	ایت ۳۳ کے پرے ترقی دہ۔ چہ صرف کشتی کے نہ بلکہ ہر تکلیف کے یا اللہ یا اللہ فریاد کوئی۔
۸۔	دے سورة کے داقوام سابقہ دھلا کتو نو بیان او شو۔	۸۔	نفع دے سورة گیا ایت ۴۱ فرمائی چہ عذاب چہ ٹومرہ رازی۔ کہ پاد چہ وی یا پلوندہ۔ دا دچلو اعمالو دوجے رازی۔
۹۔	شروع او خاتمہ دواڑہ پہ ترغیب الی الجہاد سرہ او شوہ۔	۹۔	خوشخبری دفتے مومنانو تہ
۱۰۔	دجولگی مثال پہ دفع دشرک ذکر شو۔	۱۰۔	نودے سورة کے دمالک او غلام مثال پہ دفع دشرک ذکر کو لے شی یہ ایت ۲۸ کے۔
۱۱۔	چہ یہ مصائب برداشت دے او کر و۔	۱۱۔	ایت ۱۵ کے فہم فی روضۃ صحبرون

انتیازات دسورة ۱۰۔ سورة متازدے پہ واقعہ درو میان نو د شکست وقتی طور او رستو پہا پہ تھے دھفوی۔

۲۔ سورة متازدے پہ ایت ۷۔ چہ بے دینہ پہ دنیا نہ پوہگی لیکن پہ آخرت/دین نہ پوہگی۔

۳۔ سورة متازدے پہ ایت ۳۰ باندے چہ ٹولہ دنیا اللہ تعالیٰ پہ توحید/دین فطرت پیدا کرے دہ۔

۴۔ سورة متازدے پہ ایت ۱۴ باندے چہ کہ فساد پہا چہ رازی او کہ یہ لوندہ۔ دا پہ سبب د اعمالو رازی۔

۵۔ سورة متازدے پہ بیان دفرق صحیح خیرات او غلط خیرات ایت ۳۹

۶۔ سورة متازدے پہ دو دھفوا الفاظو چہ ایت ۲۱ کے فرمایلی دی۔ مودہ و رحمتہ۔ چہ د میان بیوی پہ میز کے مے مینہ اچو لے دہ۔

۷۔ سورة متازدے پہ ایت ۵۴ خلقکم من ضعف چہ انسان دکر درے نشی نہ پیدا دے۔

۸۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۸ چہ انسان چیل زان سرہ شرک نہ خوشی نو اللہ بہ زان سرہ شگہ شرک خوش کرلی۔

۹۔ سورة متازدے پہ یوے ورزے دو دو خسره قیصر (روم) پہ کسری (ایران) باندے او جنگ بدر

۱۰۔ سورة متازدے پہ ایت ۲۷ چہ بعث بعد الموت اللہ تہ ڈیراسان دے۔ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَیْہِ

مقصود سورة: بیان ددو خبرو (۱) البشارۃ للموءمنین (نبیؐ او مومنانو تہ بشارت)

(۲) ادلۃ العقلیۃ بالتوحید و بعث بعد الموت (پہ توحید او دوبارہ ژوند باندے عقلی دلائل)

(خلاصہ سورة بلج نہ او گورہ)

خلاصہ سورۃ:

در سال دہم یا ہفتم کال دے پدغہ زمانہ کے قیصر (بادشاہ دروم) اور کسری (بادشاہ ایران) جنگ شوعے دے کسری ایران بادشاہ تہ بے وکیل۔ او قیصر بے دیورپ بادشاہ تہ وکیل لکہ شکہ چہ الیزبہ ون نو دا انگینڈ بادشاہانو تہ بے وکیل۔ اگر چہ دروی خیل نو نمونہ بہ نور۔ نو دے جنگ کے رومیانو/قیصر بادشاہ شکست اوخوڑو۔ چونکہ رومیان اہل کتاب یعنی عیسیان وو۔ او کسری/ایرانیان آتش پرست وو۔ مشرکان وو۔ نو دے مشرکانو پدے فتح باندے کے مشرکان خوشحال شول۔ جشن ے مناو کڑو۔ اونہی او صحاباوتہ بے اشارہ کولہ چہ مونگ بہ ہم دوی تہ شکست درکوو۔ یعنی دے کے والد ایرانیانو دے فتح قیاس پہ خیل زان اوکڑو۔ اور رومیانو مغلوب کید و قیاس بے پھومنا نو اوکڑو۔ نوبل طرف تہ نبی او صحاباوتہ وو۔ اگر چہ رومیان ہم مشرکان وو۔ مگر بیا ہم اہل کتاب وو۔ او مسلماناوسرہ لگ شان مشترک وو۔ چہ آسمانی کتاب ورسرہ کم از کم خودو۔ نو دے غیری سڑی کا دے۔

نو دے کا رومی ایٹونہ رخلل۔ نو چہ شکہ ابوبکر ڈایتونہ واوریدل نو فوری دہی دچوس کولونہ بغیر منڈہ کڑے دی۔ او کافرو تہ وائی چہہ خوشحال لگے درے کالہ کے تاسو ملگری بہ شکست خوری۔ اگورہ داسے کلک یقین پہ قرآن و صحابا وو۔ نو ابی ابن خلف (چہ رسول پہ جنگ کے روستو بیا قتل کڑے دو) ہفتہ اووے چہ دا دروغ دی۔ ہفتے ورز کے شرط لا حرام نہ وو۔ یا دساتے چہ شرط جوری دہ۔ مگر ہفتے ورز کے لا حرمت حکم نہ وورا غلے۔ نو کہ درے کالہ بعد رومیان غالب شولس اوخان بہ ابی ابن خلف ابوبکر تہ ورکوی او کے غالب نشی نو ابوبکر بہ ابی بن خلف تہ ورکوی۔ ابوبکر محمد ﷺ تہ رانے چہ ماداسے اکڑل۔ نبی ورتہ اووے چہ دلفظ بضع اطلاق صرف پہ در یونہ بلکہ در یونہ تر نہو پورے لگی نو دوبارہ ورشہ اودا وخت در یونہ نہ کالہ کڑہ او شرط ورسرہ دسو اودا خانوہ سل اوخان کڑہ۔ ابی ابن خلف پدے شرط نور ہم خوشحال شو۔ پدے دوران کے دوی خیل زامن یویل تہ پہ ضمانت کے مخارج کڑل کہ چہ مرگ راشی یا ہجرت اوشی نو ددے غے مردہ یا مہاجر زوے بہ دغہ شرط ادا کوئی۔

پہ کومہ ورز چہ جنگ بد لڑاوشو۔ او مسلمانان فاتح شول نو ہم بہ دغہ ورز رومیان ہم غالب شول پہ ایرانیانو باندے۔ نو دے رومیانو دے فتح اسباب شوو۔ شیخ القرآن وکیل چہ رومیانو نہ ایرانیانو فوج چاہیرہ پروت دوہ رومیان ڈیرنگ شول۔ آخر کے ایرانیانو تہ دے در خواست اوکڑو۔ ایرانیانو اووے چہ ٹیک دہ صلحہ بہ اکڑو مگر تاسو بہ مونگ تہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے را کوے۔ رومیانو اووے چہ ٹیک دہ۔ در بہ کڑو۔ مگر دلہ مونگ سرہ خستہ بلکہ ز مونگ دملک پہ مختلفوزائینو کے دین کڑے دہ۔ ہفتہ بہ راو باسو۔ اوتا سو تہ بہ ۴۰۰ اوخان ڈک دسونے برابر کڑو۔ ایرانیان راضی شول۔

رومیانو ۸۰۰ صندوقہ جو کڑل اوپہ ہراوخنے دوہ دوہ صندوقہ بار کڑل اوہ صندوق کے دوہ دوہ فوجیان سرہ د اصلے بند کڑل۔ او یو یوسرے/فوجی اوخ سرہ روان شو۔ نو دے یو یو اوخ سرہ ۵، ۵ سڑی شول ٹول ۲۰۰۰ فوجیان شول۔ اوپہ طرف ایران روان شول چہ ہر کد دھاصرے نہ او دتل۔ نو فوجیان صندوقہ نو نہ راو دتل۔ اولاول دکسری بہ دارالخلافت ے حملہ اوکڑل۔ اوہر شے لوٹ کڑل۔ زک چہ دھغی ٹول فوج خود لہ پہ روم کے مصروف وو۔ نو دلہ کسری او دھغے فوج تہ ے خبر ورکڑو۔ چہ راشہ دملک د حال خبر دے داخلہ۔ پہ روم د ایرانیانو محاصرہ ختم شوہ۔ رومیان غالب شول۔ اوچہ ہر کد ایرانیان دروم نہ واپس پہ طرف خیل وطن زی۔ نو د ایران طرف نہ ورتہ ہفتہ ۲۰۰۰ فوج را تہا خ گئی اودے روم طرف نہ ورتہ نور رومیان دشا طرف نہ لگی اودے سم یے دل دول کوئی۔ چہ بیائے چہ ے ہم پہ روم د حملے ہمت نہ دے کڑے شوے۔

نو اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کن تاسو لگے او کمزورے ے نوسبا بہ اللہ تاسو غالب کڑی نو سورۃ کے تسلی دہ۔

سورة القمان کی (ترتیباً ۳۱ بعد از روم - نزولاً ۵۷ بعد از سورة القف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الروم	شمار	سورة القمان
۱۔	اثبات وتوحید بالادلۃ عقلیہ اوشو۔	۱۔	تودلت اثبات وتوحید بالادلۃ ثلاثہ (یعنی عقلی نقی او وحی درے واژوسرہ کیگی)
۲۔	آخر کے نئے اور فرمائیل فاصبران وعد اللہ حق	۲۔	ایت ۱۷ کے فرمائی واصبر علی ماصابک ان زاک من عزم الامور (یعنی داپہ تکلیف کے کلکیدل دزوانا نوخلقو کار دے) نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۳۔	ایت ۳۵ کے اووے آیادے مشرکانو سرہ پشک شدہ لیل شتہ۔ یعنی شتہ	۳۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ فارونی ما ذخلق الذین من دونہ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۴۔	ایت ۳۱ کے اووے چہ لاکون من المشرکین (یعنی رد شرک نہ کول شرک سرہ پشک کے امداد دے)	۴۔	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ ان الشرک لظلم عظیم نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۵۔	ایت ۲۷ کے اووے ولد المثل الاعلی (اللہ درہ صفات دی ادچت ادچت پاسانو کے ہم ادچہ زمکہ ہم)	۵۔	ایت ۲۷ فرمائی چہ اللہ دومرہ صفات دی چہ کدائل سندونہ سیاحی شی۔ او درسرہ اووہ نور شی اودائل اووے قلمونشی نود اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
۶۔	دلۃ بشارت دو مومنانو تہ فتنے	۶۔	نودے سورة کے بیان دھنے مسئلے (توحید) چہ فتنے سبب جوڑیگی۔
۷۔	شروع کے بشارت مومنانو تہ	۷۔	نودلۃ اوصاف دمو منانو ذکر کولشی۔ نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۵۸ کے اووے ولکن جہنم بابۃ (کہ چرے تہ درتہ مجزہ راوڑے ہم نو نہ منی)	۸۔	ایت ۷ کے فرمائی واذا تم علی علیہ الیتنا ولی مستکمر نوپہ دے وجہ متصل راوڑو۔
۹۔	ایت ۲۷ کے اووے چہ دوبارہ پیدا کیش دے خلقو ماتہ اسان دے وھواھون علیہ	۹۔	ایت ۲۸ فرمائی چہ دوبارہ پیدا کیش دے خلقو دومرہ اسان دے لکدہ یوانسان پیدا کیش
۱۰۔	ایت ۳۳ کے اووے چہ تکلیف کے ماتہ ادا کوئی (واذا مس الناس ضرر عوارہم منین الیہ۔۔)	۱۰۔	ایت ۳۲ وائی کلہ چہ موبونہ دسند دوی لمرہ راگیر کزی نوماتہ چنے دخی

مقصد سورة: اثبات وتوحید بالادلۃ ثلاثہ (عقلہ نقلیہ وحیہ)

انتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ تفصیل واقعہ حضرت لقمن چہ ۱۲ نصیحتونہ (ادامر و نواہی) نے بیان کڑے دی۔
- (۲) سورة ممتاز دے۔ پردہ د آلا تو د موسیقے باندے صریحہ۔ ہے خوسورة بنی اسرائیل کے ہم شتہ مگر حلتہ اشارۃ نو۔ اودلۃ صریحہ
- (۳) سورة ممتاز دے۔ پابیت ۲۷ چہ کدائل سندونہ اوددے دومرہ نور اووہ سندونہ سیاحی شی اودونے قلمونشی نود اللہ صفات بہ خلاص نشی۔
- (۴) سورة ممتاز دے۔ پآخری ایت چہ ۵ مغیبات ذکر کوی۔ چہ دے ہز و خبر دیا کار و علم غیب صرف اللہ تہ دے۔
- (۵) سورة ممتاز دے پابیت ۳۳ باندے چہ پلار زوی تہ پہ و زہد قیامت باندے شہ فاکدہ نشی رسولے۔
- (۶) سورة ممتاز دے پابیت ۱۹ باندے چہ فرمائی چہ آواز ونو کے بد اواز دخر دے۔

سورة السجده (کی) (ترتیباً ۳۲ بعد از لقمن - نزولاً ۷۵ بعد از مومنون)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة لقمن	شمار	سورة السجده
۱۔	دعوہ تو حیدر پدلائیو غلا تاؤ سرہ بیان کڑے شوہ۔	۱۔	نودلتر د شرک کیگی ایت ۴ کے مالک من دونہ من ولی ولا شفیع نو پدے وجہ متصل راوڑو
۲۔	ایت ۳۰ کے اووے چہ اللہ راہل حق او مخلوق راہل ناحق او باطل دی۔	۲۔	ایت ۵ کے فرمائی: یدبر الامر (یعنی زک اللہ راہد کڑہ چہ تدبیر کارو نو کوئی۔)
۳۔	آخر سورة کے اووے یلعلم فی الارحام	۳۔	ایت ۷ کے فرمائی الذی احسن کل شیء خلقہ و بد خلق الانسان من طین
۴۔	ایت ۳-۲ کے صداقت دقران اووے۔	۴۔	ایت ۲ ترقی دہ چہ د کتاب رب اللہین طرف ندے۔ نو پدے وجہ متصل راوڑو
۵۔	ایت ۷ کے اووے چہ قران وادری نو وادری لکھ چہ پوگوگو کو کے پردے دی۔	۵۔	ایت ۹ کے فرمائی چہ پوورو انداموہم دقران وادری۔ لکھ پوسترگو، پوگوگو نو پو زوہ سرہ۔ وجعل کم السمع والابصار والافہدۃ قلایا ما تشکرون
۶۔	آخری سورة کے نفی علم غیب اووے۔	۶۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ذالک عالم الغیب والشہادۃ نو پدے وجہ متصل راوڑو
۷۔	ایت ۳۲ کے دشمن کا توصفئے بیان کڑو۔ چہ کجی راسی نو صرف پو اللہ تہ وادری اوپہ راحت کے بیابل تہ۔	۷۔	ایت ۱۶ کے دمونا توصفئے فرمائی چہ ہر دخت کے صرف پو اللہ تہ راہد دشتے وائی۔ نو پدے وجہ متصل راوڑو۔
۸۔	ایت ۷ کے اووے چہ خلق قران وادری مگر بیا دقران خلاف کوئی۔	۸۔	ایت ۲۲ کے وائی چہ دہ خلق غٹ ظالمان دی۔ انتقام بہ ترے اخلو۔
۹۔	ایت ۱۰ کے اووے بائیل خلق المسلمات بغیر عبد تر وضا	۹۔	ایت ۴ کے فرمائی چہ دہا ہر شے ۶ دن کے پیدا کڑل
۱۰۔	ایت ۲۱ کے فرمائی چہ دقران پو زائے دچو مشرانو دین تابع دی۔	۱۰۔	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ ٹوک دقران تابع ندی تو تعلق ورسرہ کٹ کڑے۔
۱۱۔	مسئلہ تو حید ثابت کڑے شوہ پو دلیل نفی سرہ دطرفہ حضرت لقمن نہ	۱۱۔	مسئلہ تو حید ثابت کیگی دلہ دطرفہ حضرت موسیٰ نہ۔ نو پدے وجہ متصل راوڑو

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پو ایت ۵ باندے چہ اللہ فرمائی چہ زہ تدبیر کوم دکازو دبرہ نہر حکمت پورے
- (۲) سورة ممتاز دے پو ایت ۱۰ باندے چہ قول دشمن کا نو وقالوا اذا ضللتنا فی الارض انا لفی خلق جدید
- (۳) سورة ممتاز دے پو ایت ۱۵-۱۶ باندے چہ اوصاف دمونا نو بیا نو پو قران وادری توکل پرے کوئی اووے پو اگد وچو خوب نہ کوئی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پو ایت ۲۱ باندے چہ عذاب دقبر بیا نو ولند یقہم من العذاب الادی دون العذاب الاکبر
- (۵) سورة ممتاز دے پو ایت ۱۷ چہ اللہ فرمائی فلا تعلم نفس ما اخفی لہم من قرۃ اصین چہ ما دے نعتو نہ پیدا کڑے دی۔ چہ انسان دھنہ دتد کرے نہ ہم خبر ندے۔

مقصد دسورة: رد و شبہ دشمن کا نو چہ باباگان/ اولیاء بہ مونگ خلاصوی۔

- (۱) دشبہ دسر نہ را رواندہ - اولہ شبہ داوہ چہ دی سرہ اختیار دے۔ وغیرہ وغیرہ نوسورة انعام کے ہفتہ شبہ ختم کڑے شوہ۔
- (۲) نو چہ دے شبہ نہ را کوز شول نو بلہ شبہ دے دشمن کا نو شرع کڑلہ چہ مونگ سوال اللہ تہ پیش کوئی۔ نو سورة یونس کے دے شبہ ہم ختم کڑلہ۔
- (۳) نودلہ بیا ہم دے شبہ چہ مونگ ورتہ خدا بیا خونہ وایو۔ مگر داچہ مونگ شفاعت بہ کوئی۔ اود اللہ نہ بہ مو خلاصوی۔ نو ایت ۴ کے دے شبہ رد کوئی۔ چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع
- (۴) مطلب داچہ داسورة تفریع دے پو بخو دوو سورتو (سورة روم او لقمن) چہ ہر کتا سو دے دوو سورتو کے دلائل عقلی، نقلی، وجہ دے واڑہ وادریل نو اوں دا عقیدہ خپلہ کڑہ۔ چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع
- (۵) یوحیدیت کے رازی چہ نبی ﷺ بہ کلا اودہ کیدو نوسورة السجده اوسورة ملک بہے اووے مطلب داچہ (وٹیا بک فطر) زہ اود کیگم بہ دے عقیدے سرہ چہ بل ٹوک خلاصونکے ختمہ او بل ٹوک برکت اچو کئے ختمہ۔
- (۶) اشارہ دینہ دہ چہ قران نہ ناست نہے نو شبہات نشی خمیدے۔ نہ شرک فعلی نہ اعتقادی۔ کتب انزالناہ الیک لخرج الناس من الظلمات النور دلفظ ظلمت نہ مراد ہم دے شبہ او شکوک و شبہات تو تہ اشارہ دہ۔

رابطہ ماسبق سرہ:

شمار	سورة الم سجدہ	شمار	سورة الاحزاب
۱۔	رد و شہم دشترکانو او شو۔ اودا ثابت شوہ چہ حاجت روا صرف یو اللہ دے۔	۱۔	نودلنہ دے مسئلے وضاحت دپارہ درے مثالونہ ذکرکوی پہایت ۴ کے
۲۔	آخر کے اووے چہ تے واژوہ چوٹوک قران نہ منی۔	۲۔	ایت ۱ کے فرمانی چہ صرف خ نہ بلکہ خبرہ نے ہم منہ لاطع الکفرین ولما نقین
۳۔	رد د شرک وو۔	۳۔	نودلنہ رد د رسم باطل (مطلب دا چہ صرف رد د شرک نہ بلکہ رد د رسم باطل بہم کوے۔
۴۔	ایت ۱۵-۱۶ کے اوصاف د مومنانو بیان شول۔	۴۔	ایت ۳۵-۳۶ کے نور اوصاف د مومنانو بیانگی۔
۵۔	رد دشترکانو او شو۔	۵۔	نودلنہ ایت ۹-۱۱ کے دشترکانو مستی بیانگی چہ ہغوی پہدینہ حملہ کرے وہ یعنی جنگ احزاب
۶۔	ایت ۴ کے اووے چہ مازمکہ ادا سامان ۶ لہجو کے پیدا کڑے دی۔	۶۔	ایت ۷ کے داہیانوی چدے زکے اواسانونوتہ نے خیل کارونہ حوالہ کڑی دی یا ٹکے سورة کے ویلے دوچہ یدبر الامر نودلنہ ہغہ تدبیر دکارونو خانی چہ حوالہ کڑے شوے دی مخلوقا تو تہ۔
۷۔	نفی دشفاعت قہری او شوہ پہایت ۲۹ کے او اثبات دتوحید ہم او شو۔	۷۔	ایت ۴ کے درے مثالونہ پہ توحید بیانگی۔
۸۔	ایت ۲ کے فرمانی چہ قران اللہ رانا زل کڑے دے۔	۸۔	ایت ۳۴ کے فرمانی چہ یاد کرہ دا قران۔
۹۔	ایت ۲۲ کے اووے چہ بحر مانو نہ بد انتقام اخلم	۹۔	مثال دا انتقام بیانگی۔ چہ لکھ شگہ نے د بنو قریظے نہ واہستو۔
۱۰۔	بیان او شو۔ د ہلاکت د اقوام سابقا و	۱۰۔	نودے سورة کے بیان سبکی د ہلاکت د موجودہ امت۔

انتيازات وسورة

(۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ غزوہ احزاب / خندق باندے۔

(۲) سورۃ تبارک کے پہلے ۳۱ خطاباً تو باندے نبیؐ اور امتؑ سے تدار پارہ و تحنص (تیز و لودامت) ۱۲ خطابات نبیؐ سے اور ۱۳ امتؑ سے تبارک۔

(۳) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۴ باندے چہ بیان دھنے در پوٹما لونو کوی چد تو حید و ضاحت او درد شرک پرے کوی۔ او رسم باطل پرے ہم دفع کوی۔

(۴) سورۃ ممتاز دے پہ ہفتہ ایت باندے چگناہ دپار قصد شرط دے ایت ۵ ولس علیکم جناح فیما اخطاتم بہ و لکن ماتمحدث قلوبکم

(۵) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۶ باندے چہ نبیؐ بہ تا سوسۃ دھر چانہ او دھر نہ شوگ دی۔ **النبی اولیٰ بالودعین من انفسہم وازواجہم**

(۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۱ باندے چہ ایمان والود پارہ نبی مستق کے نمود جو نہ تیر ولودہ۔ لقد کان لکم فی رسول اللہ اسوۃ حسنہ

(۷) سورة ممتاز دے یہ بیان دغزوہ بنو قریظہ ایت ۲۶

۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعہ حضرت زیدؑ اور حضرت زینبؑ یہ میسر کے د طلاق باندے ایت ۳۷

(سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۴۰ باندے چہ نبیؐ تا سوسڑو کے دچا ہم حقیقی پلار نہ دے اگر چہ روحانی دے۔

(۱) سورۃ ممتاز دے یہ ایت ۶۹ باندے چہ دموسیٰ صفائی اللہ کڑے دہ۔

(سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۷۲ باندے چا سائنو، زکو، غرونو تے چیل احکامات پیش کرل فوھو می او مل مگر انسان او نہ مل دا انسان ڈیر نال دے۔

(۱) سورۃ ممتاز دے پہ نوم آستود حضرت زیدؑ (۱۳) سورۃ ممتاز دے پہ تذکرے دستغنی باندے۔

(۱) سورۃ ممتاز دے پہ نکاح حضرت زینبؓ دنیٰ سرہ چہ اللہ دانکاح خیلہ ورتہ کڑے وہ۔

مقصد و سورۃ: التخصیص فی التبلیغ (تیزی پہ تبلیغ کے) والتشجیع للمبلغ (اوبلغ لہر شہادری وکول)

خلاصہ دسورہ : یہ بلہ صفحہ اوگورہ

مختصر خلاصہ دوسرے: اول درے ادا پر پیش کوئی (۱) یا بھائی النبی اتق اللہ (یعنی ہفت نکلے مسئلہ) چہ مالک من دونہ من ولی ولا شفیع خلقوتہ بیان کرے۔

(۲) دوم امر لاتطع الکفرین والمنافقین (منافق بہ درتہ والی چہ نرم بیان کوہختہ مسئلہ نہ بیانوہ اوکافر بہ در باندے رعب اچوی چہ گورے مسئلہ بیان نہ کرے)

(۳) دریم امر ایت ۲ کے متوجہ مایوی الیک (چہ منافق دے دقران و اتباع نہ واندوی۔)

نودے در یو ادا و سرہ شہرہ رافللہ چہ کہ نرمی نہ کو مودا نول خلق باران و اوڑی۔ او مخالف ہشی رائتہ۔ نودفع دو غے شہے ایت ۳ کے وتوکل علی اللہ وخلقود فتود نہ میریگہ۔ تہ

مسئلہ بیانوہ۔

(۴) بیایا ایت ۲ کے درے مثالونہ پیش کوئی دپارہ دوضاحت دکلے سورۃ دکلے (مالک من دونہ من ولی ولا شفیع)

۱۔ ژوبے مثال (ما جعل اللہ لرجل من قلمین فی جوفہ) چہ شریک یو بدن کے دودہ ژوڈنشی کیدی دغشان دیو عالم دودہ الہاء نشی کیدے۔

۲۔ دوم مثال (وما جعل ازواجکم الیٰ تطہرون منہن امستکم) غٹلہ چہ ستادابی بی ستاپ خلہ ستامور کیدے نشی نودا رائتے غیر اللہ تہ کڈوک دالوہیت صفت و درکزی نوہفہ

الہ (کار ساز) کیدے نشی دامن دکلے خبرے دی۔

۳۔ دریم مثال (وما جعل اذعیاءکم ابیاءکم) نہ دی گرزو لے اللہ تعالیٰ ستاسو موندہ بولایا/مضنی ستاسو حقیقی زامن نودغشان ستاپ خلہ ہفہ غیر اللہ الہ کیدے نشی

نو ہم دغے ایت کے بیافرمانی چہ (ذاکم توکم فافواہکم) دامن ستاسو دکلے خبرے دی۔ کہ تہ گٹے تہ اوسپنہ وائے نودا یکہ ستاپ خلہ دا اوسپنہ کیدے نشی۔

بیاد ایت ۶ نہ نور خطابات شروع شی۔ ایت ۱-۲ کے درے خطابات اوشوئی تہ

خطاب نمبر ۱: ایت ۱: یا بھائی النبی اتق اللہ خطاب نمبر ۲: ایت ۱: ولا تطع الکفرین والمنافقین خطاب نمبر ۳: ایت ۲: واتجہ مایوی الیک

خطاب نمبر ۴: ایت ۷: واذاخذنا من النینین یشاقم ومنک... صدق نبوت وعدہ سے درناختہ دہفہ پورا کرہ (ویشا یک فطہر) چہ سباماتہ نہ دے اللہ پد بار کے

خطاب نمبر ۵: ایت ۲۸: یا بھائی النبی قل لا ازواجکم... خطاب نمبر ۶: ایت ۳۷: واذا تقول للذی انعم اللہ علیہ خطاب نمبر ۷: ایت ۳۸: ما کان علی النبی من حرج

خطاب نمبر ۸: ایت ۴۵: یا بھائی النبی سنا رسلک شاہد او مشراؤندیرا خطاب نمبر ۹: ایت ۵۰: یا بھائی النبی انا اصلنا لک ازواجکم اتی...

خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۲: لا تحکل لک النساء... خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۹: یا بھائی النبی قل لا ازواجکم ویشا ک النساء الموءمنین

خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰: یا بھائی الذین امنوا تقوا اللہ (دا حکم نبی او مومنانو تہ مشتمل دے)

امت تہ ہم ۱۲ خطابات دی: خطاب نمبر ۱: ایت ۶، خطاب نمبر ۲: ایت ۹، خطاب نمبر ۳: ایت ۲۱، خطاب نمبر ۴: ایت ۳۰، خطاب نمبر ۵: ایت ۳۳

خطاب نمبر ۶: ایت ۳۴، خطاب نمبر ۷: ایت ۳۶، خطاب نمبر ۸: ایت ۴۰، خطاب نمبر ۹: ایت ۴۱، خطاب نمبر ۱۰: ایت ۵۳ (لا تدخلوا...)

خطاب نمبر ۱۱: ایت ۵۳ (فاقترو...) خطاب نمبر ۱۲: ایت ۷۰ (دا حکم نبی او مومنانو تہ مشتمل دے)

پدے سورۃ کے در رسم باطل ہم کوئی۔ درے قسمہ اعمال دی: (۱) شرک، (۲) بدعت (۳) رسم: شرک سرہ عقیدہ/ایمان تباہ کیگی، بدعتا تو سرہ دین/اعمال تباہ

کیگی۔ او رسوماتو سرہ معاشرہ تباہ کیگی۔

(۱) شرک: شدے: چہ اللہ صفت اوحق مخلوق تہ در کرے۔ یا د مخلوق صفت اللہ نہ بیان کرے

(۲) بدعت: چہ ہفہ کارا کرے چہ خیر القرون کے (یعنی دینی اوصحابا و در کے) چہ نہ دی کرے۔ یا کرے دی مگر تادرتہ یونہی ہیبت (لکہ سنتو/جتازے نہ رستودعا کول) و کرے دی

(۳) رسم: ہفہ کار چہ خیر القرون کے چہ نہ دی کرے او اس کو لے کیگی مگر ثواب کپے نشی گنولے کیدے (کہ ثواب کپے گنولے کیگی نو بیاد بدعت دے) نوداے رسم دے رسم سرہ معاشرہ تباہ

کیگی خلق تنکیگی۔ نبی در رسم ماتو کی تہ درے وارے دعا کرے دہ عمرے پہ موقع۔ چہ ربو کے دارسم دو۔ چہ سر بہے درج/عمرے پہ موقع بالکل نہ خردو بلکہ رکولے کو بہے نوئی

اوفرمانی: رحمہ اللہ علیٰ خلقین نوصحابا بہ تیوس او کرؤ و علی المقصرین نوئی بہ یا افرمانی چہ رحمہ اللہ علیٰ خلقین نوصحابا بہ بیاتیس او کرؤ و علی المقصرین نوئی پد دریم

زل افرمانی چہ رحمہ اللہ علیٰ خلقین و المقصرین نو رسم ماتو کی تہ رسول درے وارے دعا کرے زکدہ چہ سرہ معاشرہ نہ تنکستیا لرے کولے شے۔

نو لکہ تنگہ چہ در شرک او بدعتا تو لازم دے دغ رنگ رد رسوماتو ہم پہ علاوہ باندے لازم دے۔ داصرف پدے نہ کیگی چہ اللہ اللہ دیا کرو اودکھ نہ کسی کو دیا کرو۔ تہ چہ وارث د

نبی نود دغے نبی پشان بہ تکالیف ہم برداشت کوے۔

نویت نمبر کے چہ کوم درے رسمونہ پہ عربو کے دو۔ قران دے توڑ او کرؤ او خاص طور ددغہ دریم رسم توڑے پہ نبی او کرؤ۔ چہ حضرت زید او حضرت زینب سرہ متعلق دو۔

چایت ۳۷ وغیرہ کے ہئے بیان راشی۔

سورۃ سبا کی (ترتیباً ۳۴ بعد از احزاب - نزولاً ۵۸ بعد از یمن)

سورۃ احزاب	شمار	سورۃ سبا
آیت ۴ کے	۱۔	نودلتہ پہ شروع سورۃ کے الحمد للہ ہے راوڑو۔ یعنی اثبات دتوحید ہے اوکڑو
بد مخلوق نہ	۲۔	آیت ۲ کے اصول دنی علم غیب خاکی او زان لہرہ ہے غایتوی۔
دشو۔ اوعلت ددے	۳۔	آیت ۳ کے فرمائی چہ کہ عمل وڑو کے دے یالوے اللہ بہ دھنے اجر درکڑی۔
اوشو۔	۴۔	نودلتہ مثال دھنے خلقو چہ احکامات نہ مئی نوآیت ۱۵ نہ دھغوی حالت او انجام ذکرکوی۔
ہتہ سے بیان کوونکے	۵۔	آیت ۲۸ کے پرے ترقی دہ چٹو لے دنیا تے لینگے۔ ومارسلک الاکافہ للناس بشیرا...
مست بارہ کے۔	۶۔	آیت ۲۹-۳۰ کے ترقی سرہم دغہ سوال بیایا نیگی۔
فرین ولامنافقین و	۷۔	نودلتہ حالت دسکرینو خاکی: وقال الذین کفرو لنوء من یطہ القرآن ولا بالذی بین یدیه
	۸۔	آیت ۴۳ کے نمونہ دھنے بدو ردو بیانوی۔
	۹۔	عاجزی دنورو انبیاء جناتو او اولیائے کرامو بیانیگی۔
ذکرشو۔ وجمہا ال	۱۰۔	نویات ۳۱ کے انکار دکافرو دقران نہ ذکرکوی۔ ربط ۷ کے ہم دا ذکرشوے دو۔
دبغیر گناہ اوکڑی نو	۱۱۔	آیت ۷ کے فرمائی چہ اے مومنانونا سولہ ہم دیکھی ڈبل ٹو ابونہ دی۔ او بالا خانے دی۔
مڈیل ثواب د		دوی لہرہ۔
نہ او شوہ۔	۱۲۔	نودلتہ آیت ۱۴ کے نفی دعلم غیب کیگی دجناتو نہ۔ فلما خریت الجن

نہیے دشرکانو (چہ) وی تہ اللہ اختیار کرے دے) نوپہ ثلور و طریقہ سرہ دغہ شیعہ رد کیگی آیت ۲۲-۲۳ کے۔ یہ تقسیم سورۃ کے دغہ طریقہ بیان بہ اوشی وئی / عصا سلیمہ

د ڈیم دسبا واہ۔

د آسلا لہین۔

باتندے چہ دبیر۔

دو یا تحوتو پہ ملک۔

و مارسلک۔

دشورق۔

دواو۔

د مشہورے۔

تقسیم۔

سورۃ او تقسیم دقران پہ پلخ او گورہ

تقسیم و سو: سورة ۵ بابوندے (۱) ایت ۱ - ۹ بیان و مقاصد اربعاء عالیاء (اثبات و توحید رسالت صداقت الکتاب ایمان با اودے سرہ متعلق زبرد تنویف و رکوی نہ منو کونہ۔

(۲) ایت ۱۰ - ۲۱ عجز و شفاء و اربعاء ذکر کوی۔

(۳) ایت ۲۲ - ۳۰ عجز و اولیاء ثابتوی پہلور و طریقہ سرہ - اثبات دقیامت دلیل عقلی ۵

(۴) ایت ۳۱ - ۳۹ زجر منکرین و قرآن نہ، دھقوی حالات دنیوی او اخروی او اثبات دقیامت

(۵) ایت ۴۰ - آخر عجز و ملائیکو زجر بالشک او اثبات دقیامت انفی و شفاعت قہری

تقسیم و سر آں: ددے زائے نہ دقرآن شلور حصہ شروع دہ۔ نکلے بیان شوے دے چہ قرآن پہ اعتبار دہم شلور و حصو کے تقسیم دے:

(۱) فاتحہ - مائدہ : الخالق کل شیء هو اللہ ہر شیز مابود کرے دے او ماتہ دے محتاج پہ وجود راتللو کے

(۲) انعام - بنی اسرائیل: الربی کل شیء هو اللہ صرف پہ وجود کے نہ بلکہ پہ تربیت کے ہم ماتہ دی محتاج اگر چہ ہغہ انبیا

(۳) کہف - احزاب: المبارک فی کل شیء هو اللہ پہ دغہ لو لو مخلوقا تو کے پہ ذرا ذرا کے کہ خیر دے او کہ شر ہغہ ما پو لے

(۴) سبا - ناس: اثبات دقیامت انفی و شفاعت قہری

ہر حصہ پہ الحمد للہ سرہ شروع کیگی مگر آخرہ حصہ کے دودہ وارے الحمد للہ دے۔ پہ شروع دسورۃ سبا کے ہم

داز کہ چہ دلنہ دودہ مسئلے ذکر کولے شی۔ (۱) اثبات دقیامت او (۲) نفی و شفاعت قہری

سورۃ فاطر (کی)

ترتیباً ۳۵ بعد از سبأ - نزولاً ۴۳ بعد از فرقان

رابطہ سابق سرہ:

شمار	سورۃ سبأ	شمار	سورۃ فاطر
۱۔	آیت ۲۲-۲۳ کے چہرے کا خدا بنے شہوہ چہ اختیار صرف دیوانہ دے۔ مخلوقات حصہ دار/ معاون/ شریکان ندی۔	۱۔	نودتہ پہ سر سورۃ کے الحمد للہ کے راوڑو۔ چہ الوہیت صفات صرف یواللہ راہ وایہ۔
۲۔	رد د شرک اوشو یہ تلورو دجوہا تو سرہ آیت ۲۲-۲۳ کے۔	۲۔	نودے سورۃ کے اثبات دتوحید کو بالادلۃ العقلیہ
۳۔	ہرکہ چہ سورۃ کے مجزہ شرفاؤ اربعہ اوشو او خاص طور دحضرت داؤد او سلیمان	۳۔	نودتہ آیت ۱۵ کے زیادت کو چہ یا ایہا الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید
۴۔	آیت ۴ کے اووے چہ زہ پدے منو کو (موء منانو) رزق عزتمند کرم۔	۴۔	آیت ۷ دانی چہ صرف رزق نہ بلکہ اجر عظیم بہ ہم و رکرم۔
۵۔	نفل و تصرف وہ دانبیاؤ نہ او دملکونہ	۵۔	نویت ۲ کے اثبات دتصرف کو اللہ خلیل زان دپارہ
۶۔	ہرکہ چہ سورۃ کے ثابت شہوہ دا خبرہ چہ اختیار صرف دیوانہ دے۔	۶۔	نودتہ آیت ۱۳ کے دانی چہ اولیاء دپوئگی واکداران ہم ندی۔
۷۔	آیت ۲۲ کے اووے لایمملکون مثقال زرۃ.....	۷۔	آیت ۱۳ کے دانی لایمملکون من قلیم
۸۔	آیت ۲۷ قل ارونی الذین احقتم بشرکاء	۸۔	آیت ۴۰ قل اراء یتم شرکاء کم الذین تدعون من دون اللہ ارونی ماذ خلقوا من الارض....
۹۔	سورۃ شروع دو پہ الحمد للہ سرہ	۹۔	نودا سورۃ ہم شروع دے پہ الحمد للہ سرہ
۱۰۔	آیت ۲۸ کے اووے واما ارسلک الا کافۃ للناس بشیرا و نذیرا	۱۰۔	آیت ۲۴ کے فرمانی انا ارسلک بالحق بشیرا و نذیرا

امتیازات سورۃ

- (۱) سورۃ ممتاز دے پہ بیان دفرشتہ وزر و آیت ۱
- (۲) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۲ چہ غیر اللہ لے تے سر حاکم و بنیے دے۔
- (۳) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۵ باندے (یا ایہا الناس اتم الفقراء الی اللہ واللہ هو الغنی الحمید)
- (۴) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۸ باندے چہ ہیٹ ٹوک بہ دبل بوج نشی او چتو لے اگر چہ دا ددہ نیکہ و لے ندی۔ (اگر چہ تلورو زائینو کے شتہ لاتزو وازہ وزرا اخرا مگردا سے تفصیل سرہ نہ دے)
- (۵) سورۃ ممتاز دے پہ مثال دمعبود حق او معبود باطل آیت ۱۹-۲۲
- (۶) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۲ باندے چہ قرآن تہ خلق کینی نو درے درجو کے تقسیم شی۔
- (۷) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۷ چہ رگونہ و غر و نبیا نوی
- (۸) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۲۸ باندے چہ یہ مخلوقات تو کے علماء د اللہ نہیریگی (انما یخشی اللہ من عبادہ العلماء)
- (۹) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۱۰ باندے چہ کلمہ طیبہ نبیل دیوگی لرہ او چتوی
- (۱۰) سورۃ ممتاز دے پہ آیت ۳۴ باندے چہ جہان بہ دانی چہ الحمد للہ الذی اذهب عنا الحزن

مقصد سورۃ: اثبات دتوحید بالادلۃ العقلیہ اودا غایتی چہ غیر اللہ غاصول نشی کو لے نودے مسئلہ عقلی دلائل بیانوی۔

سورۃ یس کی ترتیب ۳۶ بعد از فاطر - نزولاً ۴۱ بعد از جن

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورۃ فاطر	شمار	سورۃ یس
۱۔	مسئلہ توحید کے ثابت کر لے پولا نیلو عقلیاً دوسرہ۔	۱۔	نودے سورۃ کے پہلے مسئلہ دلیل نقلی بیانیگی دطرزہ صاحب یاسین۔
۲۔	ایت ۷ کے اووے لہم اجر کبیر	۲۔	ایت ۱۱ کے وائی اجر کریم
۳۔	ایت ۱۹ کے اووے چڑوند (مشرک) او بیٹا (منوحد) پوشان ندی۔	۳۔	نودے سورۃ کے دواڑوا انجام خائی۔
۴۔	ایت ۴۳ کے اووے۔ لن تجد لسنة الله تبدیلاً (دعا الغیبیہ حق دے دا اللہ پہ فیصلو کے تبدیلی نہ رازی)	۴۔	ایت ۲۹ کے پرے مثال پیش کوی چہ او گورہ شگہ اللہ ساڑہ کڑل پشان دسڑے ایرے
۵۔	نفی دشفاعت قہری او شہد عقلی دلا نیلو سہرہ۔	۵۔	دلے پرے مثال پیش کوی پہ دلیل نقلی دصاحب یاسین نہ یعنی ترقی پہ ماسبق دہ۔
۶۔	ایت ۱۳ کے اووے مایملک من قطیر	۶۔	ایت ۷۵ کے ترقی دہ۔ چہ اختیار شہ چہ ستا امداد نہ تخت جہ دی دغا اولیاء او مڑی۔
۷۔	ایت ۴ کے اووے چہ کہ ستا تکذیب کوی نو دا پتخو انے طریقہ دہ دے مکرینو	۷۔	ایت ۱۵ کے دھنے مثال دے چہ او گورہ شگہ تکذیب کے کڑے دود دے پیغمبرانو۔
۸۔	ایت ۹ کے اووے کذا لک العنور	۸۔	ایت ۱۲ کے پرے ترقی دہ چہ صرف نشور نہ بلکہ حساب کتاب ہم کیگی دمل۔
۹۔	ایت ۸ کے فرمائی چہ شیطان درتہ بد عمل خایستہ کڑے دے۔	۹۔	نودے سورۃ کے پہلے مثال دے چہ او گورہ دصاحب یسین دشمنانو تہ قتل دھنے خاکستہ کڑے شوے دو۔
۱۰۔	مسئلہ ثابت کر لے توحید پہ دلا نیلو باندے۔	۱۰۔	نودے ترغیب فی التبلیغ دے پہ واقع دصاحب یسین چہ او گورہ یوتن دو۔ دمرگ پرواہ کے نہ دہ کڑے۔ اومسلہ کے بیان کڑے دہ۔
۱۱۔	ایت ۱۴ کے اووے چہ ستا اواز نداوری دا مڑی۔ اوندہ ستا حاجت پورا کو لشی۔	۱۱۔	ایت ۴۳ کے فرمائی چہ امداد شوکے چڑے غرق کڑم نو امداد بہے ہم شوک لشی کو لے۔
۱۲۔	دے وارے توحید ذکر شو۔ ایت ۱۳ ۳	۱۲۔	دے وارے لفظ صیمہ ذکر کیگی۔
۱۳۔	ایت ۱۰ کے اووے قللہ العزۃ جمیعاً	۱۳۔	مثال ددغے عزت لکہ شگہ عزت چہے صاحب یسین تہ در کڑو۔
۱۴۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ انا یسین لکم عدو فاتخذوہ عدوا	۱۴۔	ایت ۶۰ یعنی آدم لاتعبدا لیسین

امتیازات دسورۃ:

- ۱) سورۃ ممتاز دے پہ واقعے دصاحب یسین چہ استاذ انوصفا ئی کے کڑے دہ۔ اویا قوم شہید کڑے دے۔
- ۲) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۳ باندے چہ زہ کے ذوب کڑم نو شوک کے راویسے نشی۔
- ۳) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۵۹ باندے وامتاز الیوم لکھا لجر مومن جدانشین درزائے بحر مانو۔
- ۴) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۷۵ باندے چہ دے مشرکانو دا کوم مدگار ان نبوی دی چل امداد رہ۔ نو حقیقت کے داسشرکان ددے مددگار انو امداد کوی۔
- ۵) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۸۰ باندے چہ ماوشنے اونے نداور پیدا کڑے دے۔
- ۶) سورۃ ممتاز دے پہ کرامت دصاحب یسین باندے ایت ۲۷ وعلی من المکرمین۔
- ۷) سورۃ ممتاز دے پہ ایت ۶۵ باندے الیوم نحم علی افواہم

مقصد دسورۃ: نفی دشفاعت قہری او اثبات دتوحید او پہ دے دواڑو مسئلو باندے دلائل عقلیہ اونقلیہ فضائل دسورۃ یس:

حدیث دے چہ لکل شیء قلب وقلب قرآن یس دھرش یوزرہ دی اودقرآن رڑہ سورۃ یس دے۔ علماء ددے مختلف وجوہات بیانوی چہ دے سورۃ تہ قلب قرآن ولے وعلی دے۔ فرمائی چہ رڈول بدن اوددے داعضاء دصحت داروددار پزڑہ دی۔ لکہ چہ ہنہ حدیث دے چہ خبردار پہ بدن کے یوٹو شدہ دغونے چہ کہ داسمدی نوٹول بدن سموی او کہ داخراب/ بیمارہ شہ رڈول بدن اواعضاء دوسرہ خراب دی۔ اڑم دغہ رنگ چہ قرآن کے چکوم حلال وحرام او اومرو نوٹول دی نو دا پہ مثال داعضاء دی۔ او ددے سورۃ مقصد دے اثبات دتوحید واثبات د

قیامت اونٹی دشفاعت قہری دے۔ یعنی کہ داعقیدہ وراثی چہ قیامت شتہ اوقیامت کے ماثوک داللد نہ نشی خلاصولے نو کہ ستاد اعقیدہ پورا او پتہ دی نو دقران پہ بیان کڑے شوے مسئلے حل حرمت اوپہ اوامرو اونو اہی بدے عمل ہم وی۔ او کہ ماددے مسکونہ انکار او کڑو نو ماہہ ہیٹ ٹوک خلاص نہ کڑے شی۔ او کہ داگمان دے رائے چہ ماہہ بابا خلاصوی نو دقران پہ دے احکا ماتو اونو اہم وغیرہ بہ ہیٹ کلمہ عمل اونہ کڑے شی۔ زکہ چہ یہ زڑہ کے شتہ۔ نو ددے سورۃ دامقصد دیروی داللد پکڑ نہ پورزد قیامت چہ دقران پہ نور واد مرو او نو اہی عمل او کڑہ۔

شیخ القرآن صاحب بدوے وجہ داسے فرمائیلہ چہ دے سورۃ کے دانسان اصل حقیقت نکارہ کڑے شی دے۔ چہ یوزل یکے لفظ نطفہ پیایت ۸۸ کے او درے دارے پکے لفظ صیغہ رائے دے۔ پیایت ۲۹، ۴۹، او ۵۳ کے یعنی پیدائے دلفظے او پیدائش دے پہ صیغہ مرگ دے پہ صیغہ او قبر نہ راو تل دے پہ صیغہ نو چہ داستا حقیقت دے نو بیا تکبر اوستی وے کوے۔ او دقران، داللد او دروسل خلاف وے کوے۔

ہفہ یوحید یث کے چہ رازی چہ مژو تہ سورۃ یس او دوائے نو دھفے دامطلب نہ دے چہ زندگن او بے ہوشے کے در نہ سورۃ یس او دوائے بلکہ مطلب دادے چہ شہدخت دے ژوند دے او ہوش کے دے نو دا سورۃ در تہ پہ معنوسرہ او دوائے چہ عقیدہ دے درست شی۔ او پدے پوھشی چہ قیامت کے ماداللد نہ ہیٹ ٹوک نشی خلاصولے۔

یاد ساتے چہ دقران دشلورے حصے دا رو مے باب دے۔ چہ پکے درے سور تو ندی (سبا فاطر او یس) چہ درے واڑہ اثبات د قیامت او نشی دشفاعت قہری کوی۔

پہ سورۃ سبا ایٹ ۲۲ کے نشی دشفاعت قہری کڑے دہ پندریو و جو ہوسرہ (۱) مالکان ندی (۲) حصہ دار ندی (۳) مددگاران ندے لہذا دشفاعت اختیار ورسرہ شتہ۔

نوسورۃ فاطر کے پرے ترقی وہ چہ خلاصول زکشی کو لے چہ عاجزہ دی۔ نوسورۃ یس کے پرے دلیل عقلیہ او نقلیہ راوڑی چہ او گورہ صاحب یس ہم دای چہ

ان یرون الرحمن یضر الاتغی شفا عتھم شیا ولا یقضون۔

سورة الصفّت کی

ترتیباً ۳۷ بعد از یس - نزولاً ۵۶ بعد از انعام

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة یس	شمار	سورة الصفّت
۱۔	چہر کلدے سورة کے مسئلہ ثابتہ کڑے شوہ پہ دلائلو عقلیاء او نقلیاء سرہ چہ بغیر اللہ نہ بل ثوک خلاصہ نکتہ نشینہ	۱۔	نودے سورة کے عجز المصطفین پہ مثل سورة مریم ذکر کیگی چہ چہر شوئے مخلوقات کہ اسانی دی او کہ زمین وغیرہ دا ثول اللہ نہ عاجزہ دی۔
۲۔	عجز د کواکبو لکہ ستوری نمر سپو کمئی ذکر شو۔ ایت ۳۸ ۳۹ ۴۰ وغیرہ کے۔	۲۔	نودانہ عجز چہر شوئے مخلوقات تو ذکر کوی چہ شیکہ داغٹ غٹ کائنات عاجزہ دی دغہ رنگ پیغمبران ادانیاء ہم عاجزہ دی۔
۳۔	ایت ۷۸ کے زجر بالا انکار قیامت وو	۳۔	نودے سورة کے ایت ۱۶ او ۵۳ کے پرے زیادت کوی
۴۔	ایت ۷۵ کے زجر شکر کا نودہ دو چہ اولیاء ستا سواد اڈی کو لے بلکہ اٹھ ستا سواد ایت مختلفہ دی۔	۴۔	ایت ۲۵ کے وائی چہ دنیا کے خو پریدہ بلکہ آخرت کے بہ ہم امد اڈی کو لے۔
۵۔	ایت ۵۲ کے دقیر و نو دا وحررت نے بیان کڑو۔	۵۔	ایت ۲۰ کے دا حسرت بیانوی پہ نور و الفاظ سرہ۔
۶۔	دورة خاتمہ او شوہ پہ تیج سرہ	۶۔	نودا سورة ختمیگی پہ چہ سرہ
۷۔	اثبات در سالت و ایت ۳ کے انک لمن المرسلین	۷۔	نودے سورة کے مقصد در سالت ذکر کوی۔
۸۔	پہ جنت و اللہ طرف نہ سلام د تحئے ذکر شو	۸۔	پہ ٹولو پیغمبران و سلام پہ آخر سورة کے ذکر کیگی سلام علی المرسلین
۹۔	ایت ۵۹ و امتاز و الیوم لیسنا الحکمون	۹۔	ایت ۲۳ و تفہم ہم مسئولون

انتیازات سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ مکالمہ دجنیا نو ذکر کیگی پکے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۶۵ چہ رقوم نسبت نے کڑے دے دیشین سر و نو سرہ
- (۳) سورة ممتاز دے پایت ۷۷ چہ دنیا کے ٹومرہ انسانان دی دا ثول و نوخ اولاد دے۔
- (۴) سورة ممتاز دے پایت ۱۰۲ باندے چہ ارادہ و ذبح کو کو کو ابراہیم ذبحل پکی۔
- (۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۲۵ چہ دالیاں دقوم درابلو بیان دے بعل ٹو بے بت تہ
- (۶) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۱ چہ دیونس متعلق کشتی والو گرہ اچو لے وہ۔
- (۷) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۷ چہ دیونس دقوم تعدادے بیان کڑے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پایت ۱۳۳-۱۳۴ چہ کہ یونس تیج ندوہ پکے نو ترقیامت بدکب پہ خبیثہ کے دو۔
- (۹) سورة ممتاز دے پایت ۱۴۶ چہ پہ یونس اوند د کدو راو نچولا او دمر نہ بے بچا و در کڑو۔
- (۱۰) سورة ممتاز دے پایت ۹۷ چہ دابراہیم دوز و لورہ مینار جوڑ و لشی۔

مقصد سورة: عجز المصطفین پشان سورة مریم (چہر شوئے مخلوقات عاجزی (۱) درے وارے د فرشتو (۲) نہہ وارے د انبیاء

(۳) دوہ وارے د جناتو

دے سورة نہ دقران و آخری حصے دویم باب شروع دے چہ دیکے درے سورہ توندی سورة صفّت ص زمر
مخلیٰ دے حصہ کے نفی و شفاعت قہری او شوہ نودے سورة کے پرے ترقی وہ چہ خلاصہ لے شکوے نچلہ عاجزہ دی اللہ تہ۔

سورة ص (کی)

ترتیباً ۳۸ بعد از طافات - نزولاً ۳۸ بعد از قمر

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة طافات	شمار	سورة ص
۱-	چہر کلہ دے سورة کے عجز المصطفین (عاجزی دچہو کڑے شوعے مخلوقا تو) بیان شوہ	۱-	نودے سورة کے پرے ترقی دہ چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ایتلو بالمصاب تکالیف پرے ہم راغلے دو۔ چہ زانہ نے تکالیف ندی لرے کڑے شوعے۔
۲-	دے سورة کے د (۷) ادلی العزم پیغمبرانو عاجزی بیان شوہ	۲-	نودانہ د نہو (۹) نور پیغمبرانو عاجزی بیانیگی درے مفصل (داؤد سلیمان ایوب) او شپک مختصر (ابراہیم اٹحق یعقوب اسماعیل یسعی) او ذوالکفل
۳-	ایت ۳۵ کے اوے چہ دوی تہ توحید بیان شی نوخ اڑدی۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۳-	ایت ۶ کے پرے ترقی دہ چہ صرف چلہ رخ نا اڑدی بلکہ نور ہم اڑدی افسو افسو زائے ترے دا پیچیر یاں دی اولیاء نہ منی۔ او زکہ چہ اجعل الالهة الھما واحدا ایت ۵
۴-	ایت ۱۷ کے اوے ان چندنا ہم الغالیون زموگ ٹکڑے غالبے دی ہر وخت	۴-	ایت ۱۱ کے نمونہ دے غلبے/عذاب خانی۔
۵-	چہر کلہ دے سورة خاتمہ پتو حید او شوہ۔	۵-	نو اوں پدے سورة کے پتو حید باندے د نہو (۹) انبیاء کرامو ذکر کولے شی۔
۶-	ایت ۳۵ کے دشمنیو تکبر بیان شو۔ دے کولے توحید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون	۶-	ایت ۷ کے دشمنیو تکبر بیان شو۔ دے کولے توحید نہ۔ اذا قیل لهم لا اله الا الله یتکبرون
۷-	ایت ۲۳-۲۴ جگوار کافرانو ذکر دہ پتو قیامت کے پتو چل بائیں کے	۷-	نودے سورة کے دشمنیو جگوار ذکر کولے شی پدنیائے
۸-	ایت ۱۶ کے دشمنیو حال ذکر دے۔ انالخن الصافون (موتگ دالہ پتو بعدارے کے صف بستہ یو۔)	۸-	ایت ۷ کے فرماکی فحید المملکتہ کلہم اھعون
۹-	ایت ۶ کے کافر و خوراک پدورخ کے لا کون منھا (زقوم بہ خوری)	۹-	ایت ۵ فلیذوقہ حیم و غساق گرے ادبہ او پیپ در غمونو پتگی
۱۰-	دے سورة کے دشمنیو جگوار د موحید نوہ ذکر شوہ۔ لکہ دابراہیم قوم جگوار ابراہیم سرہ	۱۰-	ایت ۶۲: دغہ شرکان بہوائی چہ وقالوا مالنا لالازی رجالا کننا نھم من الاشرار

امتیازات د سورة

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۶ باندے چہ افسو افسو زائے ترے زائے ترے خوارہ شے دے سڑی نہ۔
 - (۲) سورة ممتاز دے پایت ۲۱-۲۲ د داؤد ہفتہ واقعہ چہ پدیوال سڑی راغلے دو
 - (۳) سورة ممتاز دے پتو واقعہ د سلیمان چا سو نو د جہاد سرہ مینہ کوئی ایت ۳۱
 - (۴) سورة ممتاز دے پتو واقعہ د سلیمان چہ د پیلے یے دو چہ زماہ دومہ بچی پیدا کیگی چہ ہفوی نہ بہ لکھ د مجاہدینو جوڑوم مگر انشاء اللہ نے ندو و پیلے نوھیٹ او نہ شو۔ ایت ۳۳
 - (۵) سورة ممتاز دے پایت ۴۴ باندے چہ ایوب سزا ورکوی چلے بی بی تہ چہ چل درتہ اللہ خانی
 - (۶) سورة ممتاز دے پایت ۶۲ باندے چہ نیمیان بہوائی چہ چرتہ دی ہفتہ شریان۔ مالنا لالازی رجالا کننا نھم من الاشرار
 - (۷) سورة ممتاز دے پایت ۲۶ باندے یڈاؤڈ انا ھلک خلیفۃ فی الارض
 - (۸) سورة ممتاز دے پایت ۴۲ حضرت ایوب پتو پیچہ جینہ کے دلا ملبو چہ حکم درتہ کڑے دو اللہ
- مقصد د سورة: الابتلاء علی انبیاء بالمصاب یعنی دھکے نہ پتو زیاتے ترے دی چا او گورہ ایتلو بالمصاب تکلیفونہ پرے راغلے دو۔ زانے ندو بچ کڑے شوعے۔

سورة الزمر

مکی - ترتیباً ۳۹ بعد از ص - نزولاً ۵۹ بعد از سبا

رابطہ مابین سورہ

شمار	سورة ص	شمار	سورة الزمر
۱۔	چہر کہ دے سورة ص کے مسئلہ بتلوا بالمصاب بیان شوہ چہ دائول مخلوقات عاجزہ دی۔	۱۔	نو پیر دے سورة کے ایت ۲ کے فرمائی فاعبد اللہ مخلصا لہ الدین مطلب دا چہر کہ ٹول عاجزہ دی نو بیا بندگی خاص کڑہ صرف دے یو اللہ لہ (یہ طبع میں خداے توب)
۲۔	پہ اول دے سورة کے ترغیب الی القرآن وو۔ اوپا آخر سورة کے ہم۔	۲۔	نودے سورة کے ہم اول کے ترغیب الی القرآن دے۔
۳۔	دشتر کا نوا عراض دے توحید نہ ذکر وو۔ ایت ۵ کے اجعل الالهة الہا واحدا	۳۔	نودے سورة کے دے عراض مقابلہ کے گنودلائیل پہ توحید بیا نو ی۔
۴۔	ایت ۵۰ کے اووے چہ جنت دروازے بد بخنے نہ کولووی۔	۴۔	ایت ۷۳ کے فرمائی چہ فرشتے بہ درتہ استقبال تہ ولاڑے دی۔
۵۔	ایضاً	۵۔	ایت ۷۲ کے فرمائی چہ جہنم دروازے بہ بندوی کلمہ چہ درتہ نزدیکی نواچانک بہ جہنم دروازے پرے راکو کڑے شی۔
۶۔	ایت ۲۹ کے اووے چہ عقلمند ہندے چہ قرآن کے تدبر کو ی۔	۶۔	ایت ۱۸ کے فرمائی چہ عقلمند ہندے چہ صرف سوچ نہ بلکہ عمل ہم کو ی۔
۷۔	ایت ۶۳ کے اووے وامن الہ الا اللہ	۷۔	نوپدے سورة کے پرے عقلی دلائیل راوڑی بہ دفعہ مسئلہ توحید باندے۔
۸۔	دائم تخلیق ذکر او شو پایت ۷۱ وغیرہ کے	۸۔	نودے سورة کے ایت ۶ کے دائم داو لا د تخلیق ذکر کو لے شی خلقکم من نفس واحدة
۹۔	دشتر کا نو یو اعتراض وو پہ ایت ۵ کے اجعل الالهة الہا واحدا	۹۔	ایت ۳ کے دشتر کا نو بل اعتراض بقولہ یو نا الی اللہ زلفہ
۱۰۔	دیکو او بدو خلقو ذکر او کڑے شو چہ دنیا کے ددوی ش حال دے۔	۱۰۔	نودلتہ آخرت حوالے سرہ ددوی بد حال ذکرے کو لے شی ایت ۷۱ او ۷۳ کے وسیق الذین کفروا....

اقتیازات دسورة:

- (۱) سورة متازدے پہ ایت ۳ باندے پہ عقیدہ دشتر کا نو چہ اولیاء زمونگ دقرب ذریعہ دی
- (۲) سورة متازدے پہ ایت ۶ باندے چہ بچے دمور پہ خبیہ کے پردے پردے کے پروت دی۔
- (۳) سورة متازدے پہ ایت ۲۳ باندے چہ فرمائی اللہ انزل احسن الحدیث تتشابه مثنائی
- (۴) سورة متازدے پہ ایت ۲۹ باندے چہ دشتر کا نو مثال پیش کڑے دے دشتر خر سرہ۔
- (۵) سورة متازدے پہ ایت ۴۵ باندے چہ کلمہ مشرک تہ توحید بیان شی نوزوڑے تنگ شی۔
- (۶) سورة متازدے پہ ایت ۵۳ باندے چہ اطماع ایت دول تران دے۔
- (۷) سورة متازدے پہ شرو لو د کافرا نو جہنم تہ ایت ۷۱ وسیق الذین کفروا الی جہنم زمرا
- (۸) سورة متازدے پہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ غلی ہند روح چہ فیصلہ شے دہ درگ۔ او نہ غلی ہند روح چہ لا فیصلہ شے دہ شے۔

مقصد سورة اثبات توحید بالادلة العقلية او رد شبهاتو دشتر کا نو

مختصر خلاصہ دسورة: داسورة روستے دے دھوشکو سورتو نو نہ چہ سورة سبہ را شروع وو پہ یو انداز کے چہ ڈولو مقصد وو نفی دشفاعت قہری۔

- (۱) سورة سبہ کے دو عجز الشفاء (۲) نو فاطر کے یہ دفعہ مسئلہ (عجز الشفاء) باندے دلائیل عقلی وو۔ (۳) نو سورة یس کے یہ دفعہ مسئلہ باندے دلیل نقلی وو۔
- (۴) نو پہ صفات کے یہ دفعہ مسئلہ باندے نو را ترقی وہ۔ چہ خلیہ ہم عاجزہ دی (۵) نو ص کے پرے نو را ترقی وہ چہ ابتلواء بالمصاب
- نودے غے بخنے ۵ واڑہ سورتو نو نچوڑ پہ دے سورة کے راوڑی۔ دلتہ دعوہ توحید بیا راوڑی۔ لکھ ایت ۲ ۶ ۱۱ ۲۹ ۳۸ ۴۳ ۴۶ ۶۲
- اتہوارے توحید نہ ذکر کو ی چہ دیکے خلاصہ دھکو سورتو نو وہ۔

سورة المومن کی (ترتیباً ۴۰ بعد از زمر - نزولاً ۶۰ بعد از زمر)

(دسورة الزمر نہ ترا حاف پورے دلو لو سورتوں کو ترتیب دزول مسلسل روان دے)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الزمر	شمار	سورة المومن
۱۔	دے سورة الزمر کے رد و شفاعت قہری اوکڑو۔	۱۔	نود لنت ایت ۱۴ کے فرمائی فدعو اللہ مخلصین لہ الدین نو پدے وجہ نے متصل راڈو۔
۲۔	ترغیب الی القرآن وو شروع کے ہم اوپہ درمیان دسورة کے ہم بار بار	۲۔	نود اسورة ہم شروع کیگی یہ ترغیب الی القرآن سرہ۔
۳۔	پیا خرد دے سورة کے اووے چہ فرشتے ہر وخت دا اللہ تا بعدا رے دی۔	۳۔	نود دے سورة ایت ۷ کے فرمائی چہ موحدینو دپارہ دودی والدینو دپارہ اولاد او خزے دپارہ دافرشتے دعا اداستغفار ہم غواڑی۔
۴۔	ایت ۳۶ کے اووے چہ اللہ نے گراہے کے پریدی نومہر دگراہے ورتہ اولگوئی نو ہیٹ ٹوک ورتہ لارہ نشی خود لے	۴۔	دھنے مثال چہ اوگورہ یو طرف تہ موئی او بل طرف تہ رجل مومن کو ششونہ کوئی مگردنہ فرعونیاں پہ لارہ نشو زکہ چہ اللہ ورتہ مہر دگراہے وغلے ووپہ وچہ دودی دضداد عناد۔
۵۔	ایت ۳۷ کے اووے الیس اللہ یز ذوالنظام (آیانہ دے اللہ خاوند بدلے)	۵۔	ایت ۴۵ کے مثال پدے دے پیش کڑو۔ چہ اوگورہ اللہ موئی او رجل مومن بدلہ واخستہ او فرعونیاں نے تباہ کڑل۔
۶۔	ایت ۵۹ کے اووے چہ دوی حق تکذیب کوئی۔ واسکیرت اوزان غٹ گنوی۔	۶۔	نود دے سورة کے پرے زیادت کوئی چہ صرف تکذیب نہ بلکہ جگڑے او بحث مباحثہ ہم کوئی۔
۷۔	ایت ۶۶ کے وچیلے وچہ دیو اللہ بندگی کوہ	۷۔	ایت ۱۴ کے وائی چہ دے بند گے کے اخلاص پیدا کڑہ چہ بل ٹوک کپے اللہ سرہ شریک نہ کڑے۔ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین
۸۔	ایت ۵۴ کے اووے چہ ستا سوا دپہ اونہ کڑے شی دا چانتہ چہ رادد و شوائے بغیر اللہ نہ۔	۸۔	ایت ۱۸ کے فرمائی ماظالمین من جیم و لا شفیع یطاع
۹۔	ایت ۲۲ قاعبد اللہ مخلصا لوالدین ایت ۳۰ لا اللہ الدین الی اللہ	۹۔	ایت ۱۴ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین
۱۰۔	آخر دسورة کے اووے وقیل الحمد للہ رب العالمین	۱۰۔	ایت ۶۴ کے فرمائی چہ فثمک اللہ رب العالمین
۱۱۔	ایت ۴۵ کے دشرک حال ذکر و۔ چہ تو حید سرہ نے تندے گنجے شی او غصہ شی۔	۱۱۔	ایت ۱۲ کے نور حال دے دے شرک بیانوی ڈاکم بانہ اذا دعی اللہ وحدہ کفر تم وان یشرک بہ تو منوا
۱۲۔	سات بار توحید ذکر و۔	۱۲۔	دلنت ہم سات بار توحید ذکر و۔

امتیازات دسورة

(۱) سورة ممتاز دے یہ ترغیب الی القرآن سرہ او تبلیغ الی القرآن سرہ یہ نوے انداز کے۔

(۲) سورة ممتاز دے یہ ایت ۷ پدعا و فستود ملائیکو دموحدینو دپارہ دھغوی والدینو، خزو، بچو وغیرہ دپارہ۔

(۳) سورة ممتاز دے یہ بیان درجل مومن ایت ۲۷ نہ دستو نے تفصیل کیگی۔

(۴) سورة ممتاز دے یہ بیان دعذاب دقبر دفرعونیاں نو ایت ۴۶ چہ یہ فرعونیاں نو سحر او ماخام عذاب وژاندے کو لے شی۔ النازیع رضون علیہا عندا و عشا

(۵) سورة ممتاز دے یہ ایت ۸۳ بانڈے چہ کپے بیان دھنے علما دے چہ یہ چیل علم مغرورہ دی او اللہ کتاب تہ نہ کیگی۔

(۶) سورة ممتاز دے یہ ایت ۱۹ بانڈے یعلم خاتمہ الامین

(۷) سورة ممتاز دے یہ ایت ۲۶ چہ انبیا دے فرعون وہ انی اخاف ان یمیدل دینکم

(۸) سورة ممتاز دے یہ ایت ۴۴ بانڈے وافوض امری الی اللہ زہ سپارم چیل کارونہ یواللہ تہ

مقصد دسورة: نفی د شرک فی الدعا او اثبات د توحید یہ عقلی نقلی او وحی دلائیلو سرہ او طریقہ تبلیغ او پدے مثال درجل مومن او یو بس اعتراضات یہ توحید د طرفہ د منکرینو

(شہا ہے خبرے بل ختہ او گورہ)

او دھنے جوابونہ۔

- (۱) یاد ساتے چہ اسورۃ تفریع کو لے شی یہ مخے سورتونو باندے لکہ شنگہ چہ سورۃ الرعد تفریع شوے دو۔ پہ مخے سورتونو باندے۔ اسورۃ الانبیاء تفریع دو پہ مخے سورتونو باندے۔ سورۃ یونس کے باندہ مقاصد ریحہ دو سورۃ ہود کے ہفتہ ٹلور مکے بیان دے لکہ۔ العباد للہ وجہہ + نفی دشرک فی العلم + ترغیب فی التبلیغ + تسلی نوسورۃ یوسف کے بیان کڑے شوے دو دتسے نوسورۃ الرعد پرے تفریع کڑو چہ ہر کلہ ٹول عاجزہ دی نو لہ دعویٰ الحق
- (۲) دغشان سورۃ الانبیاء ہم دو۔ لکہ سورۃ الکہف کے نفی علم غیب وہ چہ انبیاء او اولیاء نہ دی خبر نوسورۃ مریم کے عجز المصطفین بیان کڑو پہ طے کے اے اوے چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب تکالیف پرے ہم راغے دو۔ نو سورۃ الانبیاء پرے تفریع کڑو۔ چہ فلم تدعون نو بیاد لے ورتہ اوازونہ / چنے وٹے چہ راوے او راہدشے۔
- (۳) نو ہم دغے اسورۃ المؤمن تفریع دے پہ مخے سورتونو باندے لکہ سورۃ سبا کے نفی دشقاعت قہری وہ او عجز دانبیاء او اولیاء ذکر و نوسورۃ فاطر کے پہ دغہ عجز باندے یونس (۱۱) دلائل عقلیاء سرہ دغہ مسئلہ ثابتہ کڑلہ بیاسورۃ یس کے دلیل نقلی دصاحب یس نہ پرے پیش کڑو چہ اعتقاد امن دون اللہ الہیۃ ان یردن الرحمن بضر..... نوسورۃ طغات کے پرے ترقی پیش کڑلہ چہ عجز دانبیاء او نورو مخلوقاتوے ذکر کڑو۔ چٹول عاجزہ دی سورۃ ض کے وائی چہ صرف عاجزہ نہ بلکہ ابتلاء بالمصائب نوسورۃ الزمر کے دغے مخے سورتونو خلاصہ وہ دعویٰ توحید او ۸ بار دلائل عقلیہ دے ذکر کڑل۔ او ۸ بار ترغیب الی القرآن دو۔ نود سورۃ المؤمن پچھنے مخے سورتونو تفریع کو لے شی۔ چہ ہر کلہ وائول مخلوقات عاجزہ دی نو ایت ۱۴ فدعو اللہ مخلصین لہ الدین پہ فادعو کے دا فا تفریع دپارہے راوے دے۔
- (۴) نومقصد سورۃ نفی دشرک فی الدعا اثبات توحید او طریقہ تبلیغ بالقرآن
- (۵) بلکہ خبر یاد ساتے چہ دے زائے ندا دریم باب آخری حصے شروع دے آخری حصہ دقرآن شروع وہ۔ سورۃ سبانبہ چہ اثبات دآخرت کوئی۔ پہ دے دریم باب کے ۷ سورتونو دی چہ دے تہ حوامیم سیح وائی یعنی ہفتہ اووہ سورتونو چہ ہم سرہ شروع کیگی۔ دے حوامیم تہ لباب القرآن ہم وائی حضرت ابن عباسؓ فرمائی چہ لکل شیء لباب ولباب القرآن حوامیم دے تہ ولے لباب دقرآن وائی زکہ چہ دقرآن اصل مسئلہ چہ ہفتہ بیان دتوحید دے نو چہ پہ دغہ مسئلہ دتوحید کو ماعتراضات دی نو دے حوامیم سیح کے دھنے ۱۱ اعتراضونو جوابونہ ذکر دی نو پہ دے وچہ دے حوامیم سیح تہ لباب القرآن ویلے کیگی۔ لکہ شنگہ چہ سورۃ یس تہ قلب القرآن ویلے کیگی۔

سورة فصلت / حم سجدہ کی (ترتیباً ۳۱ بعد از مؤمن - نزولاً ۶۱ بعد از مؤمن)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة المؤمن	شمار	سورة حم سجدہ
۱۔	چہر کلہ نئے دے سورة کے دامسکہ ثابتہ کر لہ یہ عقلی، نقلی، اور وحی دلائلوسرہ چلا لائے دینے صرف یواللہ دے بل ٹوک نشہ۔	۲۔	نودلہ رد و شبہاتو شورو کیگی۔ زکہ چدا دہا بل پرستو پنو انے طریقہ دہ چکلہ مسئلہ بیان شی پہ دلائلوسرہ نودوی نور شبہات پیدا کڑی اداعتراضونہ کوی۔
۲۔	ایت ۳۰ کے اووے چہ تاسو یوم دعدا یونونہ	۲۔	ایت ۱۵ کے تفسیر ددغے عذابونہ کوی۔
۳۔	ایت ۴-۵ کے اووے چہ کافر بہ ہمیشہ حق خلاف جگہ کوی۔	۳۔	ایت ۲۶ کے ہدف طریقہ ددوی دجگوے بیانوی چہ دوی وائی چہ شور جوڑ کڑے داللد پہ کتاب کے۔ وقال الذین کفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغو فیہ
۴۔	ایت ۸۳ کے زجر ہولما یونونہ دہ چہ ہغوی وائی چہ مونگ لہ نہ چل علم کافی دے۔ قرآن تہ شہرہ کیونہ۔ فرحوا بما عندہم من العلم یہ چل علم نازیل	۴۔	ایت ۵ کے زجر ورو کوی امیانونہ چہ وائی چہ مونگ پہ قرآن نہ پوہیکو نو شہرہ قرآن تہ کیونہ۔ وقالوا قلوبنا فی اکسہ مما تدعون الیہ
۵۔	ایت ۱۶ کے اووے یوم ہم نزول پہ دغور زکے بدوی اللہ تہ خارج وی پٹ پٹشی	۵۔	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ پٹیل شکوے چہ دوی اندامونہ بہ یہ دوی گواہی کوی۔
۶۔	شروع کے ترغیب الی القرآن دو۔	۶۔	نودلہ ہم شروع کے ترغیب الی القرآن دے۔
۷۔	ترتیباً او نزولاً برابر دے یعنی یو بل پسے دی۔	۷۔	ترتیباً او نزولاً یو بل پسے دی۔
۸۔	جگہ ادکا فرو ذکر دہ پائیت ۴ کے مایجاد فی ایت اللہ الذین کفروا	۸۔	وہر جگہ دے ذکر کوی ایت ۵ کے وقال قلوبنا فی اکسہ
۹۔	ایت ۳۱ کے اووے چہ ما عادیان او ثمودیان ہلاک کر ل۔	۹۔	ایت ۱۵ کے علت دھلاکت خانی فاما عاد فاسکروا فی الارض او ایت ۷ کے واما ثمود۔ فاستحو العی۔
۱۰۔	ایت ۷ کے اووے فرشتے قرآن والود پارہ دعا مغفرت غواڑی۔	۱۰۔	ایت ۳۰ کے فرمائی چہ دے قرآن والونہ فرشتے رازی اولی ورو کوی۔

انتیازات دستورۃ (۱) سورة ممتاز دے یہ شبہاتوابع بعد البیان باندے

- (۲) سورة ممتاز دے یہ ایت ۱۱ باندے چہ اسان نہ تے تعبیر او کڑو پہ دجان سرہ یعنی نشہ دو شہم کڑو۔
- (۳) سورة ممتاز دے یہ ایت ۲۶ باندے چہ قرآن والا بہ ہلہ کزورے کڑے شی چہ تاسود ہغوی پہ درسونو/بیانونو کے شور جوڑ کڑے۔
- (۴) سورة ممتاز دے یہ ایت ۳۰ باندے چہ بشارت پہ استقامت فی الدین باندے۔
- (۵) سورة ممتاز دے یہ ایت ۴۲ باندے چہ اللہ پہ یو جدا شان سرہ فرمائی چہ زہ بد دے قرآن حفاظت کو وسورة حجر ایت ۹ کے پہ جدا شان سرہ دیکھے دو۔
- (۶) سورة ممتاز دے یہ ایت ۲۹ باندے چہ کافر بہ وائی جہنم کے۔ چہ یا اللہ مونگ تہ او خانی ہدف دوہ قسمہ خلق چہ زچو لاندے دے دل دول کڑو۔
- (۷) سورة ممتاز دے یہ ایت ۳۴ باندے چہ قرآن سرہ دشمن دوست کیگی۔ لکہ شگہ چہ ال عمران ۱۰۳ کے دیکھے دو۔ مگردلہ پہ جدا شان سرہ وائی۔
- (۸) سورة ممتاز دے یہ ایت ۶-۷ مشرک یو ہدف دے چہ زکوٰۃ نہ ورکوی۔

مقصد سورة: نفی دشرک فی الدعا اودفع دشبہاتو اربعاؤ (دے حوامیسوئل یومقصد دے چہ ہدف نفی دشرک فی الدعا دے اودغہ دعوہ نچے سورة مؤمن کے درے وارے تیرہ شہہ لکہ ایت ۱۴؎
 فدعو اللہ تخلصین لہ الدین ایت ۶۰؎ وقال رکب الدعوی استجب لکم..... ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الاہو فدعوہ دتخلصین لہ الدین نودے سورة کے پرے شبہات منکرینو
 بہ دغہ دعوہ بیان کر ل نودھنے جوابونہ ورسرہ بیانگی۔

(خلاصہ سورة بل مخ تہ اوگورہ)

خلاصہ مختصر: سورۃ کے غلو و شہادت دطرزہ ذکر کیوں اودھنے جوابوند ذکر دی۔ یہ شروع کے ڈوبے ترغیب الی القرآن او زجر منکرینودقران تذکر دے۔ بیاییت ۵ نہ شہادت شروع دی۔ نو

(۱) ڈوبے شہید/اعتراض ایت ۵ وقالوا قلوبنا فی اکنہ استا یہ خبرہ مونگ نہ پوچھو۔ بتا خبرے ز مونگ د سمجھ نہ بالاتر دی۔ لک چہن امیان والی چہ مونگ قران تذکرہ کیوں۔ زک

چہ دے لہ ۱۴ علوم ضروری دی۔ داشہید دہخوانہ راروان دہ۔

نوایت ۶ کے جواب دے۔ چہ قران ہم دا خبرہ کوئی چہ قل انما انا بشر مثلکم زہم ستاسو پیرنگ انسان ہم نو چہ زما پیرکجھ کے رازی داقران نو ستاسو کجھ کے ولے نہ رازی۔

یوچی الی فرق زما او ستاسو مابین کے دادے چہ ماتہ وچی کیگی اوتا سو نہ کیگی۔ دشوچی کیگی؟ انما الھکم الہ واحد دادو حید مسئلہ اسانہ مسئلہ دہ اخرو لے ستاسو کجھ کے نہ رازی۔

(۲) دویمہ شہید/اعتراض مونگ ستا خبرہ زک نہ منو چہ شپے بابا/ولی پے خوب کے راغلے وو۔ او کوٹھی یے راتہ نیغہ نیغہ کولہ چہ زما پیر نوم دے نذر مٹتہ بند کڑلہ نو نقصان بدرکرم۔ لہذا

مونگ ہفہ زور دین پے زو۔

نوایت ۲۵ کے جواب: وقفینا لھم قرآن۔... دابابا/ولی اللہ نہ بلکہ ستاسو ہفہ دوست ایلوس دے چہ پیتاسو مقرر دے او ستاسو دوست دے۔ اولیاء خوستاسو د حال نہ

بے خبرہ دی۔

(۳) دریمہ شہید/اعتراض چہ یہ داکتاب واللہ کتاب نہ دے ورنہ دا پے ضرور بلہ جبہ کے راغلے وے۔ تہ ہم عربی یے او داقران ہم پے عربی کے دے لہذا دا نہ چلہ لگ لگ جوڑوے پے

نچلہ جبہ کے اویا ئے خلقوتہ بیانوے۔ کہ داد اللہ کتاب وونو بلہ جبہ کے بہ راغلے وو۔

نوایت ۴۴ کے جواب ء اُحْمٰی وَعَرَبِی کد قران بلہ جبہ کے راغلے وونو بیادے دا اعتراض کو چہ قران عجیبی جبہ کے دے اور رسول عربی دے۔ مونگ نہ منو داقران۔

(۴) غلو رمہ شہید/اعتراض: چہ داقران رشتیا واللہ طرفہ وے نو پے یوزل بہ راغلے وے۔ دا خو چہ لگ لگ بیانوے شی۔ نو مطلب داشو چہ دا رسول د زانہ جوڑوی۔

نوایت ۴۵ کے جواب چہ موسیٰ تہ پے یوخت او پے یوزل راغلے وو۔ ہفہ کے ہم تاسو اختلاف جوڑ کڑو۔ ہفہ ہم تاسو اذ نہ منو۔ یعنی تاسو بنی اسرائیلونہ پے ضد او عناد کے کم نہ

ے۔

نوداخلور شہید منکرینودلہ سورۃ کے بیان دی۔ بیانورے درے شہید منکرینودلہ سورۃ الشوری کے بیانگی۔

سورة الشورى کی

(ترتیباً ۴۲ بعد از حم سجدہ - نزولاً ۶۲ بعد از حم سجدہ - حوامیمو مع ترتیب پوشان چلیگی)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة حم سجدہ	شمار	سورة الشورى
۱-	اے رب دواڑہ سورتوںہ ترتیباً او نزولاً یوں پے دی۔	۱-	دغہ تجھے اے ڈوبے ربط شو۔
۲-	سورة مؤمن کے دعوہ دتو حید ذکر کر لے۔ ایت ۱۴ کے فادعوا اللہ تخلصین لہ الدین نوسورة حم سجدہ کے اوے چہ ان الذین قالوا ربنا اللہ ثم استقاموا اتقرل اللہ ملکتہ الا تخافوا دغہ موحیدینوتہ فرشتے تلی ورکوی	۲-	ایت ۱۰ کے دا دتو حید مسئلہ نورہ ہم پہ تجھے بوزی چہ ذاکم اللہ ربی علیہ توکلت والیہ انیب
۳-	سورة حم سجدہ کے دشمن کیوں طرفہ ٹلور شے وے پے دعوہ دتو حید باندے۔ اودھنے جوا بوندو۔	۳-	اودلہ نور درے اعتراضونہ پے دعوہ دتو حید اودھنے جوا بوندہ بیانیگی
۴-	ایت ۶ کے ادر فائل چہ انما الھکم الہ واحد فاستقیموا لیہ پے دے مسئلہ کلک شہ۔	۴-	ایت ۱۵ کے فرمائی چہ واستقم کما امرت ولا تتبع اھواءھم پے دغہ دعوہ دتو حید کلک شہ او دے مشرکانو دخواہشا تو پے نشے۔ او گورہ اھواءھم اے دیکھ دے دشمن اے ندے دیکھ
۵-	ایت ۱۲ کے اوے وادی فی کل سماء امرھا اللہ ہزائے کے چک او امر مقرر کر لے۔	۵-	ایت ۵۲ کے فرمائی وکذا لک اوحینا الیک روحاً من امرنا داستانیخیر کول ہم زم د اوامرو نہ یوامر دے۔
۶-	ایت ۳۰ کے اوے چہ وابشر وابیہ الہی لکم توعدون فرشتے موحید تہ دجنت زیری ورکوی	۶-	ایت ۲۲ کے پے دغہ ترقی دہ فی روضت الجنت لھم ما یشاءون عند ربھم نہ صرف باغیچے دجنتو بلکہ پورا جھکیل دخواہشا تو بے دھلتہ براہرشی اے موعجدہ
۷-	دقران دودہ نومونہ ذکر شول ایت ۴۴ کے ہڈی و شفاء	۷-	ایت ۱۷ کے دودہ نور نومونہ دقران حق او میزان ذکر کیگی اللہ الذی انزل الکتب بالحق والیمیز ان
۸-	ایت ۵ کے اوے وقالو قلوبنا انکہ مشرکین وائی چہ موبگ زڑہ نہ ستاد مسئلہ نہ کوزیگی	۸-	ایت ۱۳ کے فرمائی چہ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ دتو حید مسئلہ پے دے مشرکانو ذریہ خندہ او بدہ لگی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متناز دے دوجی در یواقسامو سرہ ایت ۵۱ کے: اللہ نہ کوئی خبرے انسانانو کے چاسرہ گر پے در یو طریقو یو وخیاً الہام (زڑہ کے خبرہ اچول لکے دموئی موربی بی تہ)

دویم: اومن ورا عجاب لکے موی سرہ پے کوہ طور باندے دریم: اویرسل رسولاً را الیگل دفرشتے پیغمبر تہ

(۲) سورة متناز دے پے در یو اعتراضونو دمنکرینو طرف نہ چہ دارنگ اعتراضات نورو سورتونو کے خندہ۔

(۳) سورة متناز دے پے ایت ۴۹-۵۰ باندے مھب لمن یشاء اناھا و مھب لمن یشاء الذکور او یزودھم ذکرانا واناھا.....

(۴) سورة متناز دے پے لفظ میزان سرہ چہ قران تہ اللہ میزان ویکلے دی۔ ایت ۱۷

(۵) سورة متناز دے پے ایت ۱۱ کے پے الفاظو لیس کملہ سرہ چہ اللہ یشان کے مثالونہ مہ بیانوہ زکے چہ اللہ مثال نشہ۔ دشرک دے۔

(۶) سورة متناز دے پے ایت ۱۳ باندے چہ مشرکانو باندے دتو حید مسئلہ بدہ لگی۔ کبر علی المشرکین ماتدعون الیہ

مقصد دسورة: نفی دشرک فی الدعا (دا دتو حوامیمو مقصد دے) اودفع دنورو در یوشہا تو دمنکرینو طرف نہ پے مسئلہ دتو حید باندے۔

(خلاصہ سورة علی ختہ او گورہ)

خلاصہ مختصر: حواشیں سے دوسرے مومن نہ شروع دی۔ حلیہ ڈلو لو جو ایموسج دعوہ ذکر شوہ۔ چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین صرف واللہ ندعا غواڑہ بل چاند نہ غواڑہ دادعوہ درے دارے ذکر شوہ۔

ایت ۱۴ کے ایت ۶۰ کے او ایت ۶۵ کے

نوسورۃ حم سجدہ کے پرے تلور اعتراضونہ ذکر شول پیدغہ دعوہ باندے اودھنے جوابونہ اوشول۔ چہغہ دا دو۔

(۱) مونگ ستا خبر نہ پوھیگو ایت ۵ کے اودے وقالو قلوبنا فی اکنہ ایت ۶ کے ورتہ جوائٹ و رکوی چہڑہ انسان یم نہ بل مخلوق خونہ یم چہڑہ مایہ خبر نہ پوھیگی قل انما انا بشر مثلکم

(۲) مونگ ستا خبر نہ ذکر نہ منوچہ دشتہ مہ بابا/ولی یروی چہڑہ خبر نہ منہ نو جواب ایت ۲۵ کے و وچہڑہ بابا نہ بلکہ شیطان دے چہڑہ سوری۔ چہڑہ قرآن نہ لرے نو شیطان بدے ملگرنے

وی لکھ سورۃ الزخرف ۳۶ من یعش عن ذکر الرحمن نقیض لہ شیطانا فھولہ قرین

(۳) چہ قرآن دے خدائے کتاب وے نوبلہ جہ کے وے نہ راتلو۔ نو جواب ایت ۴۴ کے وے اے عجی و عربی راشد اما شا او گورہ چہ قرآن عجی جہ کے دے او رسول عربی دے۔

(۴) داتقرآن پہ یو وارے وے رانے چہ لگ لگ رازی۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ موسیٰ تہ تورات پہ یو وارے رانے نو ہغہ دے کوم اومنو۔

نواوس دے سورۃ الشوری کے درے نور اعتراضونہ ذکر کوئی۔

(۱) دے ڈومی اعتراض دوہ شاخونہ دی یو شاخ: دا خبرہ و توحید چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین تہ زانہ کوے بل شاخ: دا خبرہ ستانہ مخکے پیغمبر انونہ کڑے۔

دوہ جوابونہ کوئی:

(الف) ایت ۳ کے کذا لک یوحی الیک والی الذین من قبلک دا خبرہ تہ درانہ نہ کوے بلکہ پیدے تاتہ دہی لگی اوصرف تاتہ نہ بلکہ ہنخو انو پیغمبر انونہ ہم دہی کڑے شوہ۔

دوے مسئلے چہ فادعواللہ تخلصین لہ الدین نو دواڑو شاخونہ دے اعتراض جواب اوشو۔

(ب) ایت ۱۳ کے تفصیلی جواب کوئی۔ چہ تاتہ کوم دین دہی لگی ددغہ دین دہی نو تہ ابراہیم تہ او موسیٰ تہ اودغے عیسیٰ تہ ہم شوہ۔ نو چہ میز کے کوم پرینول ہغہ

ہم دیکے راغلل

(۲) دویم اعتراض: ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبر نہ کوئی دا کومہ چہ تہ کوے چہ ویلے شہ۔ ادا بابا نہ راری اودھنے ستا پہ حال خبر نہ دے۔ بلکہ نور ملیان خودا کی چہ ویلے شہ

وے آدم دہی وسیلہ نہ دہ نیولے۔

دوہ جوابونہ کوئی:

(الف) ایت ۴ کے وما تفرقوا الا من بعد ما جاءہم العلم بنیا داداللہ باغیان دی چہ وادی چہ اللہ بغیر ویلے سوال نہ قبولی۔

(ب) بل جواب ایت ۲۱ کے ام لھم شرکاءو شرع لھم من الدین ایادوی بل خدائے شہ چہغے خدائے ورتہ دین را لگی وی اودھنے کے داوی چہ ویلے دذو اوشہ۔ اوداللہ نہ براہ

راست غوستورہ سوال نہ قبولی۔

(۳) دریم اعتراض: ہنخوئی ٹول کتابونہ ستادغے مسئلے خلاف دی۔ کتابونہ کے ویلے ذکر دی۔ تہ دھنے کتابونہ لیکو کونہ غٹ سڑے خونہ۔

نو ۵ جوابونہ کوئی

(الف) ایت ۱۰: وما تخلقتم فیہ من شیء فھمہ الی اللہ ستاسو اختلاف والا مسئلہ واللہ پہ کتاب یعنی پہ قرآن سرہ حل کڑہ۔ زکہ چہ داسوئی دہ۔

(ب) ایت ۱۵: قل انک بما انزل اللہ من الکتاب ما یقرآن ایمان راوڑے دے پہ بل کتاب نہ۔ کہ ستاسو کتابونہ کے دذو اوشو ویلے دی نو نہ منم

(ت) ایت ۱۷: اللہ الذی انزل الکتاب بالحق والمیزان راوڑہ ستا دا خبرہ اوقیدہ چہ پہ قرآن اے اوتلو چہ ویلے شہ او کہ براہ راست دغوستو تعلیم و رکوی قرآن۔

مومع ۶۰ وقال ربکم الدعوی اتجملکم پیدیکے راتہ وسیلہ دذو اوشو ثابت کڑہ یا لجیب دعوۃ الدار اذ ادعای دیکے راتہ وسیلہ ثابت کڑہ

(ث) ایت ۴۷: استجبوا لربکم دعتیدے باب کے نور و کتابونہ پے نہ زہ۔ بلکہ نچل رب کتاب پے لاڑشہ۔

(ج) ایت ۵۲: وکذا لک اوحینا الیک روحا من امرنا ما کنک تدری ما لکتاب ولا الایمان لکن جعلنہ نوراً یھدی بہ من یشاء من عبدنا دایمانیا تو دپارہ قرآن کریم کافی کتاب

دے دہل کتاب ضرورت خستہ دعتیدے زوہ کولود پارہ۔

یادساتے داٹول اودہ اعتراضات/شبہات شول دسکرینو طرف نہ پیدعوہ و توحید باندے۔ مخکے بنور ہم بیانیگی پہ نور و سورتونو کے۔

سورة الزخرف کی (ترتیباً ۴۳ بعد از شوری - نزولاً ۶۳ بعد از شوری)

رابطہ ماسبق سرہ (اگرچہ بعض علماء دے نور و حوا میوسع ربط نہ بیانوی۔ زکہ چرٹو لو حوا میو۔ یو مقصد دے۔ مگر بعض علماء داشتاعت نے بیانوی۔ نوموگ نے زکہ بیانوی۔)

شمار	سورة الشوری	شمار	سورة الزخرف
۱۔	دشکرانودثلور و اعتراضونو جوابونہ پہ ہم سجدہ کے او در یو اعتراضونو جوابونہ پہ شوری کے اوشول	۱۔	نودے سورة کے دشکرانودبل (یعنی اتم) اعتراض جواب کیگی۔ پہایت ۸۶ کے
۲۔	خاتمہ پہ ترغیب الی القرآن اوشوہ ایت ۵۲ و کذا لک اوحینا الیک روحامن امرنا....	۲۔	نودے سورة افتتاح کیگی یہ ترغیب الی القرآن باندے ادبیا ایت ۴۳-۴۴ کے خصوصی ذکر د قران پاک دفرضیت کولے شی۔
۳۔	اجمالاً دجنت بیان دو۔ پہایت ۲۲ کے	۳۔	نودے سورة کے تھیلاً دجنت بیان کولے شی ایت ۶۸-۷۳ کے پورے
۴۔	ایت ۵۲ کے اووے چہ قران رزادہ۔ وکن جعلہ نوراً انھدی بہ من نشاء من عبادنا	۴۔	نودے سورة کے ایت ۴۴ کے فرمائی چہ بددے قران/ نور بارہ کے تپوس کووم واند لک کر لک و لک و سوف تسلون
۵۔	ایت ۳۲ کے اووے چہ کشتی م در لہ پیدا کڑی دی پہ سمندر کے پشان دغر (لکہ بحری جہاز)	۵۔	ایت ۱۲-۱۳ کے فرمائی جعل لکم من الفلک و الانعام ماکون (نوشکر یہ ادا کڑہ کنہ دغے اللہ)
۶۔	ایت ۴۸ کے اووے ان الانسان لکفور	۶۔	ایت ۱۵ کے ترقی دہ فرمائی ان الانسان لکفور مبین
۷۔	ایت ۲۸ کے اووے چہ غلفو دنا او میدو نہ رستو باران کووم	۷۔	ایت ۱۱ کے فرمائی چہ باران سرہ زکہ تازہ کوو۔

امتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ بیان دعا د سوار لئی ایت ۱۳-۱۴ سبحان الذی ستر لنا هذا و ما کننا له مقرنین وانا الی ربنا لمقلبون
- (۲) سورة ممتاز دے پہ ایت ۲۸ باندے چہ ابراہیم کلمہ دو حید پہ چل پست کے مسلسل گرزولے وہ۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۳۱ باندے چہ دشکرانوبہ وکیل چہ دقران دے یکے یاد طائف پہ یو مالدار سڑی ولے نہ راتلو۔
- (۴) سورة ممتاز دے پہایت ۳۶-۳۷ باندے دمن لعش عن ذکر الرحمن نفیض لہ شیطانافھو لوقرن و انھم یصدونھم عن اسبیل و یحسبون انھم مھتہ وان
- (۵) سورة ممتاز دے پہایت ۴۳ چہ اللہ فرمائی چہ قران ستا او ستا دو م امت دپارہ شرف دے۔

مقصد دسورة: نفی دشکر فی الدعاء (د او و وارڈ سورتو نو۔ مومن نہ۔ احتاف پورے۔ ہم دا یوہ دعوہ/ مقصد دے۔) اوپدے سورة کے داتے شے/

اعتراض رد کولے شی ہخہ داچہ مشرک وائی چہ نیک دہ مونگ خودی تہ شہ خدایان نہ واپو۔ مگر چہ دوی مونگ خلاصی داللہ نہ او زمونگ دپارہ داللہ نہ سوال کوی مونگ خودی خدایان نہ واپو۔ نہ مونگ تہ شے مشرکان وائے۔ مونگ دوی نہ سوال کوو۔ دوی زمونگ دپارہ اللہ نہ سوال کوی او اللہ دوی سوال نہ رکوی۔ لہذا دوی مونگ خلاصی داللہ نہ۔ نوایت ۸۶ کے جواب کوی۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة دا اتمہ شہبہ او دھنے جواب دے۔

دے نہ علاوہ شہبہ نورے شہبہ پدے سورة کے ہم بیانگی۔ چہ ہخہ دادی۔

شہبہ ۱: ایت ۱۵: چہ دا د اللہ نازولے دی۔ زکہ نے رآمد کوو۔ و جعلوا لمن عبادہ نجوئا

شہبہ ۲: ایت ۲۰: دامونگ چہ دوی نہ رآمد شے داپو۔ نوپدے اللہ خوشحالگی۔ و قالوا لو شاء الرحمن ما عبدھم

شہبہ ۳: ایت ۲۲: چہ دا زمونگ زور دین دے۔ ہخو علماء داسکے مونگ تہ بیان کڑے دی۔ قالوا انا وجدنا اباءنا علی امہ وانا علی الخرم مستدون

شہبہ ۴: ایت ۳۰: دا رسول جادو گردے دزانہ لکیا دے او چہ خلق ورتہ ناست دی۔ نوپدے دوی نے جادو چلیدے دے۔ ولما جاء ہم الحق قالوا لھذا سحر وانا بہ کفرون

شہبہ ۵: ایت ۳۱: چہ کہ دقران دخدائے کتاب وے نوپے یولوے عالم ولے نہ راتلو۔ داپیدا کئی جیم او غریب او امی باندے ولے راتے۔ دے راتہ لوے سڑے شو۔

شہبہ ۶: ایت ۶۰: چہ اللہ فرشتہ ولے نہ رالیکلہ بطور پیغمبر پہ زائے دے انسان۔

مگر اصل شہبہ چہ حوا میو دعوہ (فدو اللہ تخلصین لہ الدین مومن ۱۴) سرہ متعلق دہ ہخہ ایت ۸۶ کے چہ مونگ دوی تہ چہ دا رادر سے رآمد شے داپو۔ نو مونگ خودی

خدایان نہ دی ویکلے۔ بلکہ دوی اللہ نہ زمونگ سوال پیش کوی او مونگ خلاصی داللہ نہ نو جواب: چہ اللہ دا اختیار ہے چہ تہ نہ دے در کڑے۔ ولایملک الذین یدعون من دونہ الشفاعة

سورة الدخان کی

(ترتیباً ۴۴ بعد از زخرف - نزولاً ۶۴ بعد از زخرف)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الزخرف	شمار	سورة الدخان
۱۔	شروع سورة پترغیب الی القرآن سرہ شوعے وہ۔	۱۔	نودا سورة ہم پترغیب الی القرآن سرہ شروع کیگی۔
۲۔	دشکرینو دشعبہ جواب ایت ۸۶ کے اوٹو چہ سفارشیان ندی۔	۲۔	ایت ۶ کے فرمائی چہ ستا سوال صرف اللہ اداری/قبولی بل ٹوک نہ۔ یعنی ترقی پہ ماسبق وہ۔
۳۔	دنبی خبرہ ایت ۸۸ کے ذکرشہ ان طوع لا یؤم لا یؤمنون	۳۔	ایت ۲۱ کے دموسی خبرہ: وان لم توءمنا لیبی فاعترزلون۔ کہ زما خبرہ نہ منے نولرے شے رانہ۔
۴۔	مومنانوہ بشارت اخروی۔ و۔ ایت ۷۰-۷۱ پورے: ادخلوا الجنة اتم وازوا حکم تحمرون	۴۔	ایت ۵۱-۵۲ ہم بیان د بشارت اخروی۔ چہ صرف چلے پیہیانے نہ بلکہ وزوہم بحورعین
۵۔	دفرعون دہلاکت ذکر اوٹو اجمالا مختصراً پیت ۵۵ کے	۵۔	نودے سورة کے تفصیلاً ذکر کولے شے۔ دفرعون دہلاکت۔
۶۔	ایت ۴۴ کے اووے۔ انہ لذرک لک ولقوہ....	۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ انا انزلناہ فی لیلۃ المبارک
۷۔	ایت ۶۷ کے اووے چہ متقیانودتی پتر آخرت کے ہم دی۔	۷۔	ایت ۴۱ کے فرمائی چہ کافران یودوست بہ بل تہ پتر آخرت کے ہیٹ فائدہ نشی درکولے۔
۸۔	ایت ۳۰ کے کافرو قرآن تہ جادو دیکلے دے۔	۸۔	ایت ۱۴ کے رسول تہ مجنون والی۔

انتیازات دسورة: (۱) سورة متازدے پیت ۴ باندے فیہا یفرق کل امر حکیم (پہدغے شپہ کے فیصلے دکارونو جدا جدا کولے شے۔)

(۲) سورة متازدے پیت ۱۰ باندے یوم تاتی السماء بدخان مبین آسمان پہ لوگے شے او یعیش الناس داخل پیت کڑی۔

(۳) سورة متازدے پیت ۱۴ باندے چہ وانبیاد دافردہ۔ در رسول متعلق: معلم مجنون ڈیر پوہ لیونے دی۔ (پہدے خبرہ سوچ اکڑے پوہ او لیوے)

(۴) سورة متازدے پیت ۲۴ وازک البحر رھوا خشک/ولاڈ دریاب پریدہ

(۵) سورة متازدے پیت ۲۵-۲۷ پیتنود دینا فرعون لہ۔ چہ بانوہ، چنے، مقام کریم وغیرہ وو۔

(۶) سورة متازدے پیت ۲۹ فنا بکت علیہم السماء آسمان آوز کے دفرعونیا نو پہ ہلاکت اونہ بزل۔

مقصود سورة: بیان د نہی شہبہ پہ دعوہ د حوامیمو سبچ چہ ہغہ دعوہ پہ سورة مومن کے درے وارے بیان شوعے وہ۔

(ایت ۱۴ کے فدو اللہ تخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعوی استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الاہو فدعوہ تخلصین لہ الدین)

سورة تمجدہ کے پہدغے دعوہ باندے ثلور شہبہ اودھے جوابونہ بیان شول چہ ہغہ دا وو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستاپہ خبرو نہ پوہیکو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سوپشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیکو زما پتر خبرو۔

(۲) مونگ ستا خبرہ/مسکدہ کہ نہ منو چہ دشپے خوب کے باہام یروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابانہ بلکہ شیطان دے یروی

(۳) کہ قرآن داللہ کتاب وے نوبلہ جہ کے بہرا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے عجبی وعربی

(۴) کہ دقرآن رشتیا داللہ کتاب وے نو پہ یو دارے بہرا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تانوکوم اومنو حالانکہ ہغہ پہ یو دارے را غلے وو۔

بیاد رے اعتراضات اودھے جوابونہ اوٹو پہ سورة شوری کے:

(۵) دا خبرہ دتوحید (فدو اللہ تخلصین لہ الدین) تہ دزانہ کوے۔ اودا خبرہ ہکے پیغبر انوندہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے اوٹو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی دانی چہ وسیلے شہ۔ بابا لگان رارسیدیشی۔ ولے آدیم دنی پہ وسیلے نہ و دغلاص شوعے۔ جواب ایت ۱۴+۲۱ کے

(۷) پتخانی ٹول کتابونہ ستاددغے سکے خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ اوٹو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، او ۵۲ کے

(مل طرف تہ ہم اوگورہ)

بیا بلہ شہید پہ سورۃ الخرف کے وہ۔ ہند دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خودرتہ خدا یا ان نہ والیو۔ تہے مونگ تہ مشرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کوو۔ اودوی زموگ د پارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا زموگ ویلے دی۔ ددوی یہ شفاعت سرہ اللہ

زموگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایمک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

نواوس دے سورۃ الدخان کے ہمہ شہید:

(۹) اصل کے دا دھنے اتے شہید دویم شق دے۔ ہلتہ ئے جواب اوکڑو۔ چہ ندوی سرہ د شفاعت اختیار شتہ اونہ اور یدیشی۔ نو دا مشرک وائی کیدیشی چہ وادوری۔

نوایت ۶ کے جواب کوئی انہ السبح العظیم صرف یو اللہ ستاسو سوال اوزی بغیر غوگو نو۔ (پہ سمج باندے الف + لام پارہ د تخصیص دی۔ چہ د صفت صرف دا اللہ

دے) او یقیناً چہ صرف دا یو اللہ بغیر غوگو نو اور چہ دا اتفاق مسئلہ۔ او قبولتیا ہم کوئی۔ بل ہیٹ ٹوک نہ اور بغیر غوگو نو۔ ز کہ چہ بابا غوگو نہ ختم دی۔ او کہ فرض کہ

شتہ ہم نو قوت سماعت پکے نشہ۔ د قوت سماعت د پارہ روح اول شرط دے ددہ یہ جسم کے۔ اونہ قبولتیا کو لے شی۔ اعراف ۱۹۵: الہم ارسل یمشون بھا۔ الہم

اذان یمشون بھا۔ نو چہ دد غے اللہ پہ اور یدو کے ہیٹ شک نشہ نو بیا دھنے ذات نہ ولے نہ غواڑے۔

سورة الجاثية کی

(ترتیباً ۴۵ بعد از دخان ÷ نزولاً ۶۵ بعد از دخان)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الدخان	شمار	سورة الجاثية
۱۔	شروع سورة پہ ترغیب الی القرآن سرہ۔	۱۔	نودا سورة ہم شروع پہ ترغیب الی القرآن سرہ دے۔ نوپ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۲۔	نہمہ شبہ وہ دحا میسوع پہ دے سورة کے: چہ مونگ خودرتہ خدا یان نہ دایو۔ مگردوسرہ دہ چہ زمونگ سوال اوری۔ او انارتہ وژاندے کوئی۔ نو جواب ادشوایت ۶ کے اندہ سبغ العلم	۲۔	لسمہ شبہہ پہ دے سورة کے ایت ۱۸ کے۔ چہ زمونگ دین پخوانے دے old is gold نو دے سورة کے ددغے شبہہ دفع کو لے شی۔ نوپ دے وجہ سے متصل راڈو۔
۳۔	فرعون دمویٰ مزاق اژاد کرو نو غرق م کڑو ایت ۲۴	۳۔	ایت ۹ کے فرمائی چہ ٹوک زما یتونو پورے ٹوٹے کوئی ہفہ عرق کو دم۔
۴۔	مومنو دپارہ جنت ایت ۵۱ کے ذکر دے۔	۴۔	ایت ۳۰ کے ترقی پہ ماسبق دہ ذالک هو الفوز المبین
۵۔	ایت ۳۲ کے افرمائی چہ بنی اسرائیل م اوچت کڑے دو پہ چلہ زمانہ کے ولقد انزلہم علی علم علی الخلیلین	۵۔	ایت ۱۶ کے ترقی دہ پہ ماسبق وفصلنا ہم علی الخلیلین
۶۔	ایت ۳ کے فرمائی چہ قرآن م ذخیرہ او برکت شہ کے نازل کڑے دے۔	۶۔	ایت ۲۰ کے فرمائی چہ هٰذِ ابصارُ الناس وهذِی ورحمۃ لقوم یوقنون
۷۔	ایت ۳۵ کے دقیا مت نہ دکا فرو انکار ذکر دے۔	۷۔	ایت ۳۴ کے ددغے مکرینود قیامت والودپارہ سزا ذکر دے۔ وما واکم النار

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پہ دے بیان چہ ہر امتی پہ چلے اعمال نامے تر اغوشے شی ایت ۲۸ کل لیتہ تدعی الی کتابہا
- (۲) سورة ممتاز دے دکا فروپ دے دائینا چہ مونگ ٹوک نشی ہلاک کو لے لگر زمانہ ایت ۲۴ وما یصلکنا الا الدھر
- (۳) سورة ممتاز دے پہ دے خبرہ چہ فرمائی چہ کلہ پوہشی پہ حقہ مسئلہ یا قرآن نو ہلد دے مزاق اژادوی۔ ایت ۹ واذا علم من الینما ہیما انخذھا طورا
- (۴) سورة ممتاز دے پہ دے خبرہ چہ قرآن پہ ذرا بل دا سے کوم کتاب دے چہ دی پرے ایمان راڈوی یعنی نہ بل ایمان والا کتاب ہاں جہنم دے دہ لکڑے۔ ایت ۶۔ ۷
- (۵) سورة ممتاز دے پہ برترے دینی اسرائیلو دچلے زمانے پہ خلقوباندے پہ وجہ ۵ دجہا تو (۱) کتاب (۲) حکم (۳) نبوت (۴) رزق (۵) نور فضیلتونہ پہ خلقوباندے ایت ۱۶

مقصد سورة: بیان دے شبہہ دمنکرانو او جواب ددغے شبہہ ہفہ داچہ:

ستاسودین نو دے دے اوز مونگ دین پخوانے دے۔ لہذا مونگ زور دین پسے زو۔ چہ ہفہ تابعداری زمونگ دشترانودہ۔ چہ پہ دغہ دین کے غوثان او ابدالان دی۔ او دغہ متفق علیہ دین دے۔ لہذا مونگ ستاسودانو دے دین نہ منو۔

جواب: ایت ۱۸: ثم جعلک علی شریعۃ من الامر ولا تتبع اھواء الذین لا یعلمون۔ دین ہفہ دے۔ چہ واللہ طرفہ دے۔ او دین ہفہ نہ دے چہ پہ خواہشا تو مبنی وی۔ یعنی دامنکرین ددین نہ بلکہ دچلو خواہشا تو تابع دی۔ دین بہ منقول وی دینبرانو نہ علی شریعۃ من الامر واضح دین دپخوانو پیغمبرانو چہ ہفہ فدعوا اللہ مخلصین لہ الدین دے یعنی نوروالفاظو کے ہفہ لا الہ الا اللہ دے چہ دھر پیغمبر دین دے۔

چھو دے دحا میسوع ترتیب وار تفصیل او گورہ دسورة احتفاف (چہ آخری دحا میسوع سونو دے) دخلا سے بل طرف تہ کچ

سورة الاحقاف کی

(ترتیباً ۲۶ بعد از جاثیہ - نزولاً ۶۶ بعد از جاثیہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة الجاثیہ	شمار	سورة الاحقاف
۱-	ترغیب الی القرآن سرہ سورة شروع شوی۔	۱-	نودا سورة هم پہ ترغیب الی القرآن سرہ شروع شوی۔
۲-	شروع سورة هم پہ من اللہ العزیز الکریم او خاتمہ ہم پہ دغے سرہ او شوی۔	۲-	نودے سورة شروع کے ہم من اللہ العزیز الکریم کے راوڑو۔
۳-	ایت ۲۲ خلق السموات والارض بالحق	۳-	ایت ۳ کے ترقی پہ ماسبق دہ۔ ما خلقنا السموات والارض الا بالحق
۴-	ایت ۲۳ کے دوی۔ و ختم علی سمعہ و قلبہ.... زکہ چر دوی دے نہ چل مقصد و انہ غشتو	۴-	ایت ۲۶ فرمائی وجعلنا لهم سمعاً و ابصاراً و افندہ فما اغشى سمعهم و ابصارهم ولا انفذہم من شیئی
۵-	ایت ۲۸ کے دیکھ دے۔ انا بادی و انا بجرمان پہ قیامت کے (پہ شور بوڑی ہوی۔)	۵-	ایت ۲۶ کے وائی چہ صرف پہ شور بوڑی نہ بلکہ کاثرہ او ژانده بہ ہم دی۔
۶-	دے سورة الجاثیہ کے لسمہ شہبہ وہ دحوا میسج اودھنے جواب	۶-	نودے سورة الاحقاف کے یوسمہ شہبہ پہ دعوہ دحوا میسج اودھنے جواب دے۔

انتیازات سورة

(۱) سورة ممتاز دے پہ واقعہ جنا تو چہ و اوریدو قرآن ایت ۲۹ وغیرہ

(۲) سورة ممتاز دے پہ ادا بود قرآن و طرفہ جنا تو نہ ایت ۲۹ قالوا انصروا لکہ شنگہ چہ قرآن فرمائی چہ و اذا قرأ القرآن فاستمعوا و انصروا لعلکم ترحمون۔

(۳) سورة ممتاز دے پہ تبلیغ جنا تو ایت ۲۹ و لو االی قومهم منذرین • او ایت ۳۱ ایسی و ادعی اللہ و انصروا...

(۴) سورة ممتاز دے پہ تصدیق قرآن و جنا تو طرفہ نہ ایت ۳۰ انزل من بعد موسیٰ مصداقاً لما بین یدیه یحدی الی الحق والی طریق المستقیم

(۵) سورة ممتاز دے پہ خلائون شہر باندے چہ موردے پگی نہ ۳۰ میا پشے پی در کڑی

(۶) سورة ممتاز دے پہ نصیحت دسور پلار زوی نہ ایت ۱۷ و هما یستغثن باللہ و یکل امن ان وعد اللہ حق

(۷) سورة ممتاز دے پہ بیان دودہ قسمہ اولاد نیک عملہ اولاد او بد عملہ اولاد ایت ۱۷

مقصد سورة: بیان دیو و لسمے / آخری شہبے پہ مرکزی دعوہ دحوا میسج (فدعو اللہ المخلصین لہ لدین) باندے۔ اودھنے جواب پہ ایت ۲۸ کے

د سورة آخری دحوا میسج و نہ دے شہبہ دادہ چہ مونگ خور تہ خدایان نہ دایو۔ بلکہ ددوی پہ سنگ / جولائے کے نجات دے۔ او خبر و برکت دے۔ نو جواب کوی
پہ ایت ۲۸ کے چہ کہ ددوی پہ سنگ کے نجات دے۔ نو قلولاً نصرہم الذین اتخذوا من دون اللہ قرباناً لہم دغے عادیانولرہ و لے ددوی بابا گانوی نہ کڑے شوی۔ د اللہ
عذاب نہ۔

خلاصہ شبہات و دعوائے مسیح

دعوائے مسیح دعوہ ذکر وہ پہ سورۃ مومن کے درے وارے:

(ایت ۱۴ کے فدعواللہ مخلصین لہ الدین ایت ۶۰ کے وقال ربکم الدعویٰ استجب لکم... او ایت ۶۵ کے ہوا لکی لا الہ الا هو فدعوہ مخلصین لہ الدین)

چہر کلمہ دعوہ ذکر شوہ نو منکرینو پے در پے اعتراضات/شبہات شروع کرل چہ ہفہ دادی:

سورۃ حم سجدہ کے پدغے دعوہ باندہ شلور شبہے اودھنے جوابونہ بیان شول چہ ہفہ دا دو۔

(۱) ایت ۵: مونگ ستا پخرو نہ پوہیگو جواب ایت ۶ کے: زہ ہم ستا سوپشان انسان ہم۔ ولے نہ پوہیگی زما پخرو۔

(۲) مونگ ستا خبرہ/مسئلہ زک نہ نو چہ دشپے خوب کے بابام پروی جواب ایت ۲۵ کے چہ بابا نہ بلکہ شیطان دے پروی

(۳) کہ قرآن دالہ کتاب وے نوبلہ جہ کے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۴ کے اء عجی و عربی

(۴) کہ اقرآن رشتیاد اللہ کتاب وے نو یہ یو وارے برا غلے وے۔ جواب ایت ۴۵ کے چہ تورات تا سو کو م اومنو حالانکہ ہفہ پہ پووارے را غلے وے۔

بیاد رے اعتراضات اودھنے جوابونہ او شو پہ سورۃ شوری کے:

(۵) دا خبرہ و تو حید (فدعواللہ مخلصین لہ الدین) نہ دزانہ کوے۔ اودا خبرہ ٹکے پیغمبر انونہ دہ کڑے۔ نو جوابونہ ایت ۳ + ۱۳ کے او شو۔

(۶) ٹول ملیان ستا خلاف دی ہغوی خودا خبرہ نہ کوئی بلکہ ہغوی وائی چہ ویلے شتہ۔ بابا گان رار سیدیشی۔ ولے آد م دنیٰ پہ وسیلہ نہ و خلاص شوے۔

جواب ایت ۱۴ + ۲۱ کے

(۷) ہغوانی ٹول کتابونہ ستا دغے مسئلہ خلاف دی۔ نو جوابونہ ۵ او شو ایت ۱۰، ۱۵، ۱۷، ۴۷، ۵۲ کے

بیا بلہ شبہہ پہ سورۃ النحر ف کے وہ۔ ہفہ دا چہ:

(۸) ٹیک دہ مونگ خود رتہ خدا یان نہ وایو۔ تہ سے مونگ تہ شرکان وائے۔ مونگ دوی تہ سوال کوو۔ او دوی ز سوگ دپارہ اللہ تہ سوال کوئی۔ نو دا ز سوگ ویلے دی۔

ددوی پہ شفاعت سرہ اللہ ز سوگ کار کوئی۔ نو جواب ایت ۸۶ کے ولایم لک الذین یدعون من دونہ الشفاعۃ

بیا بلہ شبہہ ذکر دہ پہ سورۃ الدخان کے

(۹) کیدیشی چہ ز سوگ سوال وادری۔ نو جواب ایت ۶ کے دو چہ انہ السبع العظیم

بیا بلہ شبہہ ذکر دہ پہ سورۃ الجاثیہ کے:

(۱۰) چہ مونگ زوڑ دین پسے زو۔ او ستا دین نوے دے دانہ منو۔ نو جواب وپا ایت ۱۸ کے چہ دین ہفہ دے چہ پیغمبر انونہ منقول وی۔ اودین دخواہشا تو شے نہ

دے۔

بیا بلہ آخری شبہہ ذکر دہ پہ سورۃ الاحقاف کے:

(۱۱) چہ مونگ خود رتہ خدا یان نہ وایو۔ بلکہ ددوی پہ سنگ کے یا لمن کے نجات دے او خبر و برکت دے نو جواب ایت ۲۸ کے چہ قوم عاد و ہولے ددوی بابا گانوفج

نہ کڑے شو۔ چہ تا سو ددوی پہ سنگ کے نجات گنزے۔

سورة محمد مدنی

(ترتیباً ۲۷ بعد از احقاف - نزولاً ۹۵ بعد از حدید)

رابطہ مابین سرہ

شمار	سورة الاحقاف	سورة محمد
۱۔	مسئلہ ثابتہ کڑلہ پہ دلائلو عقلیہ نقلیہ او وجہ سرہ	نودے سورة کے ترغیب الی القتال چہ کہ اوس ہم نہ منی نوقال ورسرہ او کڑہ فاضرب الرقاب ایت ۴
۲۔	ایت ۵ کے اووے چہ مشرک غٹ گمراہ دے۔	نودلے ایت ۱ کے فرمائی چہ اعمال او عقیدہ دواڑہ نے بر باد دی۔
۳۔	بیان دجنت مختصراً او شو	نودلے ایت ۵ کے تفصیل ددغے جنت کوی۔
۴۔	بیان دشہبات تو دشراکوا و جابونہ او شول۔	نودلے بیان دحالا تو دمنافقا نو کوی چہ دشہبات نہ صرف مشرکان پیدا کوی بلکہ منافقان ہم پیدا کوی۔
۵۔	ترغیب الی القرآن و مبلغ ایت ۳۵ (داقران رسول دی خلقتو)	نودلے حالات و انکار یا نو دقران ذکر کوی۔
۶۔	قوم عاد دینبیر حضرت ہود خلاف او کڑل نو تباہ م کڑل	نودلے ایت ۳ کے فرمائی چہ ہر شوک چہ دینبیر خلاف کوی عمل نے تباہ کیگی۔

انتیازات دسورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ پدیکے دندے د روایت بیان نے کڑے دے۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۱۲ چہ دینا پرست یکے د غوی سرہ مشابہ کڑے شوے دے۔
- (۳) سورة ممتاز دے پایت ۱۵ چہ غفلت و قسم و لے/شہر و مذکر کو لے شے دجنت چہ غفلت پی، او بہ، شات او جنتی شراب دی۔
- (۴) سورة ممتاز دے پایت ۲۴ افلا یجد یرون القرآن ام علی قلوب انفلھا۔۔۔
- (۵) سورة ممتاز دے پایت ۱۹ فاعلم انہ لا الہ الا اللہ چہ ایمان پیکلہ زان پوھ کڑہ زان نہ طوطی مہ جوڑوہ۔
- (۶) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ باندے چہ درے قسمہ خلق بر باد دی (الف) کافر (ب) چہ خلق بندوی دلارے/دین واللہ نہ (ت) چہ کوم دینبیر خلاف کوی۔
- (۷) سورة ممتاز دے پایت ۳۲ چہ کہ اللہ تاسو نہ تاسو شول مال غوست دے نو بخل بہ مذکرے دے۔
- (۸) سورة ممتاز دے پایت ۲۷ چہ کافر و سرہ ترھے دختہ پورے جہاد کوہ چہ ترٹو ہتھار او غور زوی/شرک پریدی۔

مقصد دسورة: ترغیب الی الجہاد و الانفاق (چہ بدنی او مالی قربانی دواڑہ و کڑہ اللہ دپارہ) او ورسرہ ورسرہ احوال دمنافقا نو ہم ذکر کوی۔

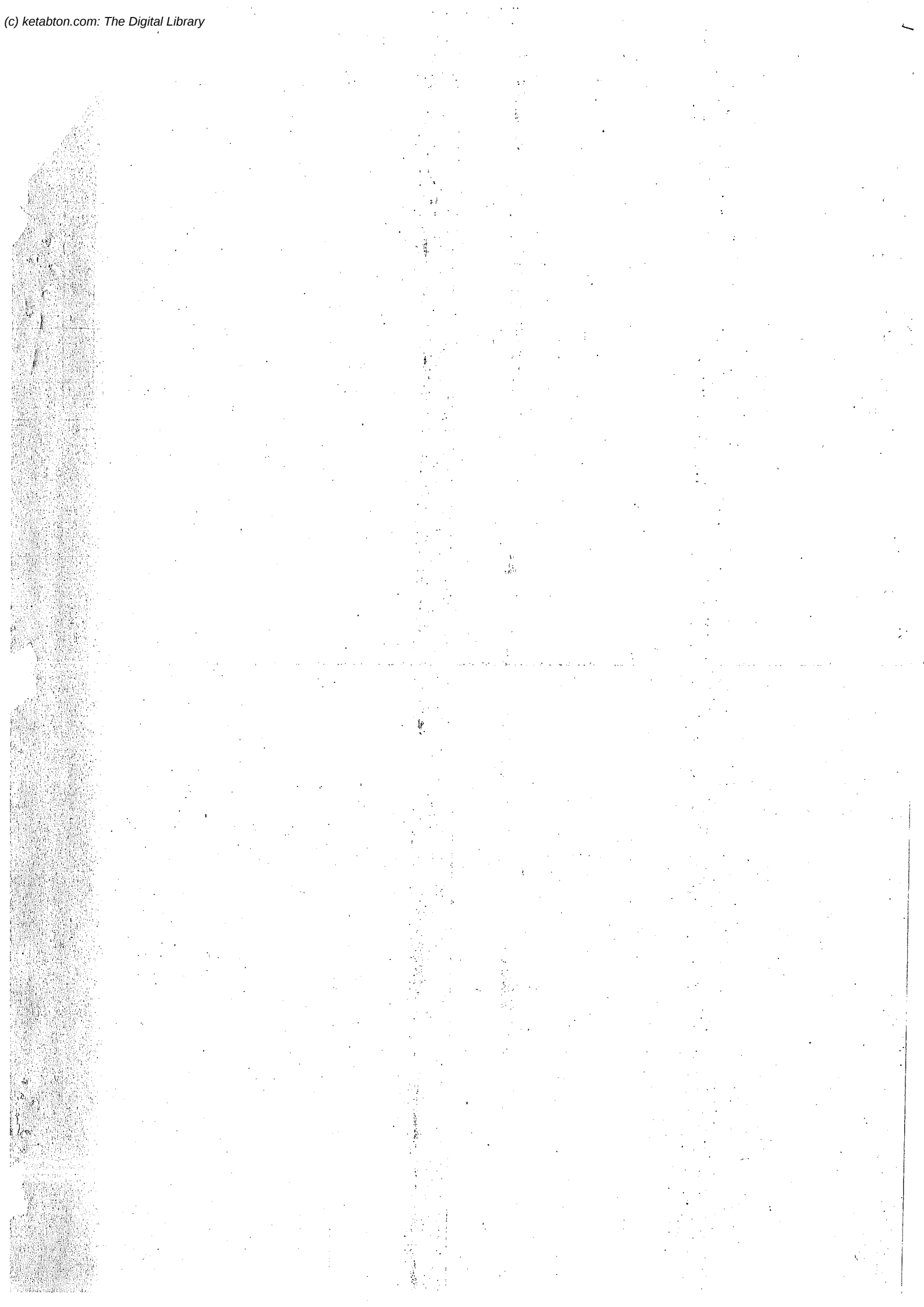
تقسیم دسورة: سورة دودہ حصے دے: (۱) ایت ۱ - ۱۹: پدیکے ترغیب الی الجہاد او آخر کے پرے مسئلہ تفریع کوی فاعلم انہ لا الہ الا اللہ ایت ۱۹ چہ جہاد بہ دے مقصد لرہ کوے۔

(۲) ایت ۲۰ - ۳۸: پدیکے ترغیب الی الانفاق او احوال دمنافقا نو چہ ہمیشہ بہ دوی ٹال مٹول کوی بہ جہاد کے ہم داففاق کے ہم

اودوی بہ چرے ہم ددین کار خلوص سرہ نہ کوی۔

دا دقران طریقہ دہ۔ چہ مسئلہ دتوحید او رسالت بیان کڑی۔ نو ورپے مسئلہ دجہاد او انفاق راوڑی۔ زکہ چہ دغہ مسئلہ دتوحید دقران او سنتو جہاد

او انفاق نہ بغیر نشی خوریدہ۔ یعنی صرف دغلے کار نہ بلکہ جان او مال بہ ہم لگوے۔

سورة الفتح

مدنی (ترتیباً ۳۸ بعد از محمد - نزول ۱۱۱ بعد از جمعہ)

رابطہ ماسبق سرہ

شمار	سورة محمد	سورة الفتح
۱۔	پہلے سورة کے بیان درغیب الی الجہاد/ الی القتال دو۔	نودے سورة الفتح کے بشارت درکوی دفتے۔ چہ جہاد و اکڑو نو خوشخبری دفتے داخلہ۔
۲۔	پہلے سورة کے یعنی آخری آیت کے اوے۔ چہ کہ تا سو جہاد او اتفاق او نہ کڑو۔ نو اللہ بہ بل قوم را دلی چہ ہفوی بد اللہ پیدین جانثاران وی۔	نودے سورة کے پرے مثال بیانونی وصحابا و پیایت ۲۹ کے چہ ہفوی بہادران دو۔ او پیدین زانو نہ قربان کڑے دو۔ محمد رسول اللہ والذین معہ اشداء علی الکفار رجاء یتھم
۳۔	زجرو دے سورة کے منافقا نو لہرہ چہ جہاد او اتفاق نہ کوی۔	نودلہ آیت ۱۷ کے جہاد نہ کو کونے شہ خلق مستحق کڑل چہ ہفہ معذورہ خلق دی۔ یعنی دوی دے زجر نہ بچ دی۔
۴۔	آیت ۱۷ کے اوے چہ ٹوک دھد آیت طلب گاروی نو ہفہ تہ توفیق دھد آیت درکوی والذین استمدوا زادہم ہڈی و انھم تقوہم	نودے سورة کے مثال دھنے خلق چہ طلب دے دھد آیت او کڑو نو دھد آیت درغیب شو۔ چہ ہفہ صحابہ دو۔ آیت ۲۶ کے اوڈر مائیل چہ والذین استمدوا تقوہم صحابا و سرہ کلمہ دفتوا اولولہ۔
۵۔	آیت ۱۵ کے بیان دجنت نہرو نو او شو۔ چہ ٹلو قسم نہرو نہ ہو۔	آیت ۵ کے فرمائی چہ دے جنت کے بہ مومنان سڑی او خزے اوی۔
۶۔	آیت ۱، ۲۸، ۳۲ کے اوے چہ منافقین او مشرکین ٹوک بر باد دے۔	نودے سورة آیت ۶ کے فرمائی چہ پدوی واللہ لعنت دے اودوی دوزخیان دی۔
۷۔	آیت ۲۵ کے اوے چہ منافقین بہ تا سو نہ تختی پشاگانو۔	آیت ۱۰ کے فرمائی چہ صحاباء او مومنا بہ دسرہ بیعت کوی۔ دین پکارو نو کے

انتیازات و سورة: (۱) سورة ممتاز دے پایت ۱۸ چہ بیان کوی دھنے اونے چہ د کو لاندے بیعت (بیعت رضوان) شوے دو۔ (۲) سورة ممتاز دے پہ بیان صلح حدیبیہ باندے

(۳) سورة ممتاز دے پڈیرد فحقو لکہ فتح مکہ فتح خیبر فتح فارس وغیرہ

(۴) سورة ممتاز دے پہ خواب پیغمبر آیت ۲۷

(۵) سورة ممتاز دے پہ صفا تو صحابا و چہ بیان دصفا تو یے شوے دے پہ انجیل او تورات کے آیت ۲۹

(۶) سورة ممتاز دے پہ مدار جو فصل لویو دلو آیت ۲۹

مقصود سورة : البشارة للمؤمنین

تفسیر دایت (۱) افتتاح لک فتا مینا مونگ فتح در کڑہ تاند فتح نکارہ۔ کو من فتح ترے مراد دہ۔ کہ فتح دے ترے مراد دہنشی نو ہفہ بہ ۸ ہجری کے شوے وہ اصل حدیبیہ ۶ ہجری کے شوے

وہ۔ چہ ہفے پے فوری داسورة نازل شوے دے۔ نو بعض خلق ترے فتح مکہ مراد اٹلی او بعض ترے صلح حدیبیہ۔ چہ کہ فتح مکہ ترے مراد اٹلی نو مطلب دا صلح حدیبیہ سبب او گرزید و فتح کے۔

پہ شہم کال دھرت رسول خوب اولید چہ مونگ کے ٹوک دبیت اللہ شریف طواف کوی ٹوک سر د نہ خرائی او ٹوک دے واڑہ کوی۔ چونکہ پیغمبر خوب وحی وی چہ صبا تے صحابا و تہ بیان دے خوب

او کڑو۔ نو صحابہ پوھ شول چہ دا خو مونگ تہ اللہ طرف نہ اشارہ دہ عمرے کولو۔ مگر نہ نبی او نہ صحاباء پورا پوھ شول پہ تعبیر دے خوب چہ کال پس بہ دا خوب پہ تعبیر سرہ پورا لگی۔ نو پتہ و لکیدہ چہ نبی عالم الغیب

نہو تعبیرے بل کال تہ برابر لگی مگر نبی دے کال تہ عمرے تیارے او کڑو۔ او سرہ سولہ سترہ سو صحاباء ہم عمرے تیارے کوی۔ چہ لکدہ حدیبیہ مقام تہ اور سیدل نو کافر ورتہ ٹکے شو چہ تا سو کے تہ

نشتے راتے۔ نو نبی حضرت عثمان بطور سفیر اولیگو چہ سر داران دے راضی کڑی پے عمرہ کولو چہ مونگ جنگ لہ نہ بلکہ عمرے لہ راغلے یو۔ سر داران دے ورتہ او دے چہ کہ تہ عمرہ کول خواڑے نو او کڑہ مگر نور

ٹوک بہ نہ کوی۔ عثمان او دے چہ رسول پے عمرہ نہ کوی نوزہ شنگہ او کڑم ٹکے رسول نہ۔ دا آداب او محبت دو صحابا و رسول سرہ۔ پدہ حدیبیہ کے چہ رسول وضو کوی نو صحاباء در رسول د چار اندام او بہ پینل

خچ اپوی۔ حالانکہ مدینہ کے دے داخل نہ دو کڑے۔ داوے۔ زکہ چہ دل نہ کفارو لیدل ددوی دا حالت چہ صحاباء مینہ رسول سرہ دومرہ دہ چہ دھفہ وضو او بہ ہم لاندے زکے تہ پیدی نو دودہ وینہ تویدو

تہ بہ شنگہ پیدی۔ نو داخل دپارہ درعب اچو لوو پے کافر و باندے۔ لکہ شنگہ چہ دبیت اللہ شریف طواف دوران کے وحی او شوہ چہ کہ دا صحاباء ٹھر ٹھورا دپاران ولے نہ دی۔ مگر طواف دوران کے دے

چہلہ بہادری نکارہ کڑی۔ دائرہ یٹنگ صحابا و دو دے کفارو چہ دا حال صحابا و اولیدو نو کے نہ زہر و کڑو چہ خیال کوے چہ دوی سرہ جنگ او نہ کڑے۔

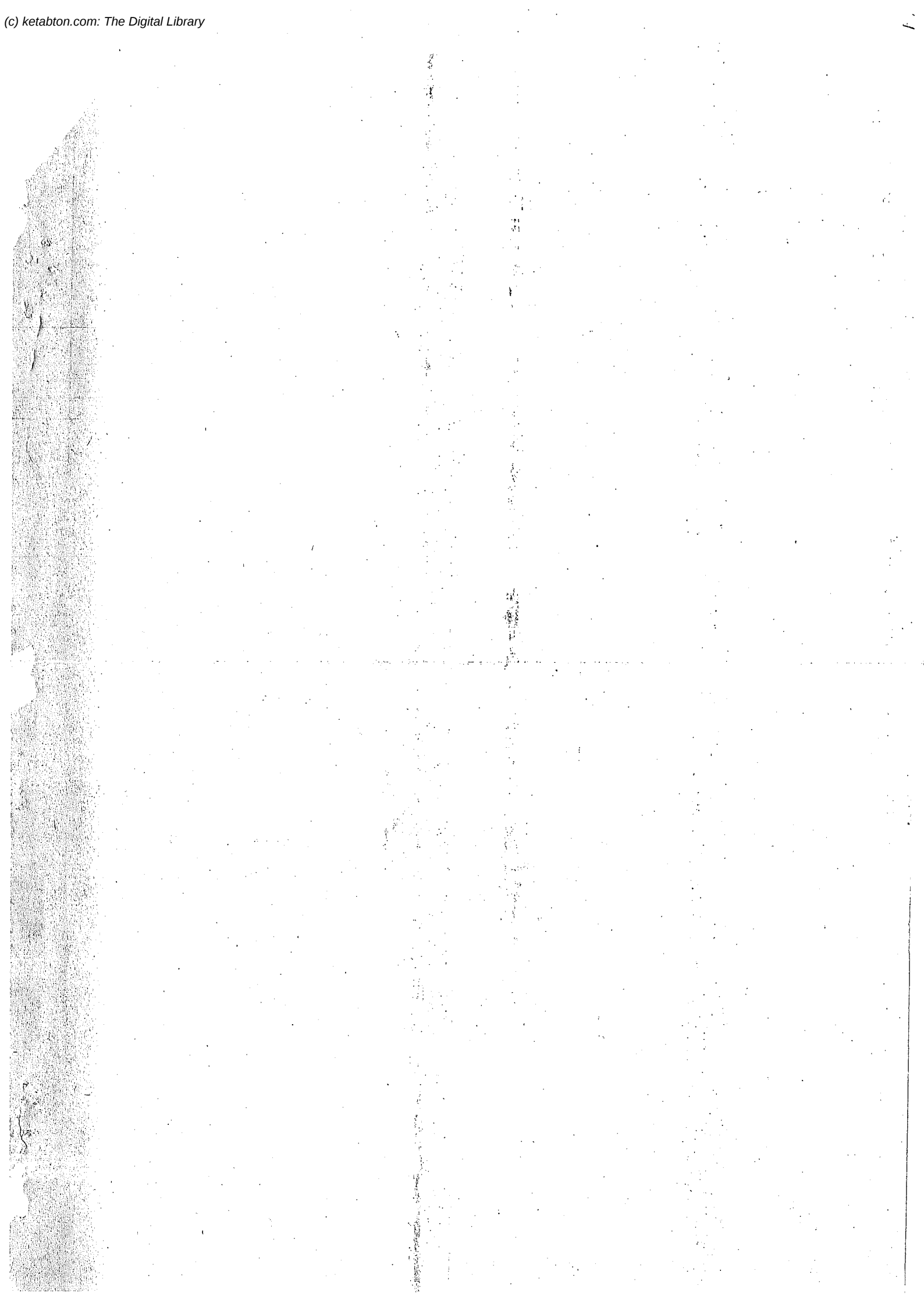
بحر حال عثمان ٹھلے لگ لیٹ شودلہ شیطان او از او کڑو چہ عثمان ٹھلے شہید کڑے شو۔ پدے خبر سرہ رسول دیر خہ شواو غصہ شو۔ او اونے لاندے دیو یو صحابی نہ دا بیعت اٹلی چہ ترمرہ مرگہ پورے

بہ دوی دشمن بد لہ اٹلی۔ او گورہ رسول عالم الغیب نہ دو۔ ورنہ عثمان خوشہید نہ دو۔ او پدے کیے مونگ دپارہ دا ہم سبق شو۔ چہ زہل ملگری پے سر صحابا و ٹومرہ غیرت کوو۔

نودے واقعے او بیعت تہ دیکھ لگی بیعت رضوان چہ ۶ ہجری کے شوے دو۔ اگر چہ دے معاہدہ کے د کافر و طرف نہ شداے شرعیط ہم دو چہ ظاہراً دمسلمانا نو د کزورے نشانی وہ۔ او عمر

پرے بار بار خہ شوے ہم دے مگر رسول بار بار منع کڑے دے اٹلی دے ورتہ دے۔ آخر دا چہ کافر و دے معاہدے چہلہ خلاف ورزی پے ۸ ہجری کے او کڑہ۔

دعا معاہدہ/ صلح حدیبیہ او دے خلاف ورزی سبب او گرزید و دفتے کے چہ ۸ ہجری کے شوے دہ تقریباً دس ہزار صحاباء یکے مجاہدین دو۔

سورة الحجرات مدنی

(ترتیباً ۳۹ بعد از الفتح - نزولاً ۶۶ بعد از مجادلہ)

رابطہ سابقہ سرہ:

شمار	سورة الفتح	سورة الحجرات
۱۔	چہر کد دلہ بیان دفتے اوٹو۔	نو اوس دنے سورة کے بیان دامور منظماء دے۔ (اشارہ کپے دے خبرے تہ چہر کد دلہ نصیب کیگی چہر کد دلہ امور و خیال اوساتے)
۲۔	ایت ۲۶ افرمائیل چہ صاباؤ سرہ داکمہ دتقا لکید لے دہ یعنی دوی ٹول پدے عمل کوی۔	ایت ۱۳ فرمائی ان اکرمک عند اللہ تعظم (چہر کد دلہ کدے عمل نصیب شی نوعہ تندہ شے)
۳۔	خاتمہ پہ امنوا اوٹو ایت آخری: وعد اللہ الذین امنوا عملوا الصلوات۔۔۔۔	شروع دے سورة پہ امنوا کیگی۔ یا ایہا الذین امنوا۔۔۔۔
۴۔	دے سورة کے کافر و سرہ جنگ بیان دو۔	نودلہ باغیانو سرہ جنگ بیان دے۔
۵۔	آخر کے افرمائیل محمد الرسول اللہ	نودلہ فرمائی چہ ٹوک رسول بے ادبی کوی۔ نودھ عمل بر باد دے۔

مقصد سورة: بیان د آداب سیح لاصلاح المعاشرہ (دعاشرے داصلاح دپارہ اووہ اداب چہرہ سرہ دعاجماعت مضبوطیگی)

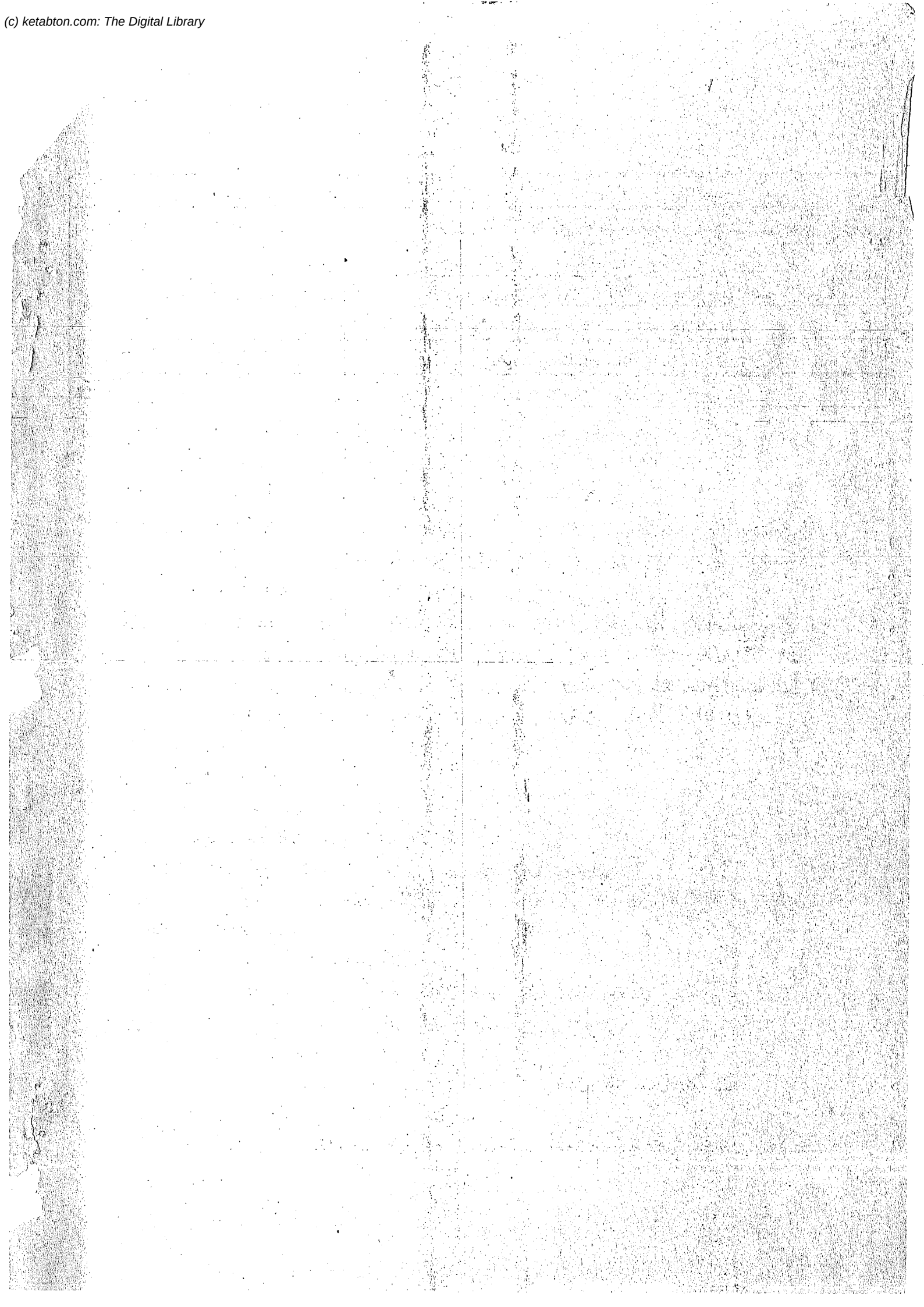
دائل اداب پہ یا ایہا الذین امنوا سرہ شروع کیگی۔

- ادب (۱) ایت ۱: اللہ او پیغمبر نہ مکے کیگی۔ مطلب داچہ اللہ حکم او رسول طریقہ موجود دہ۔ نول پیہر، خواہش او رسم رواج دکی او طریقہ دشرا نو پریدہ ورنہ معاشرہ تباہ کیگی۔
- ادب (۲) ایت ۲: چیل اواز دپیغمبر پہ اواز نہ اوچتوے یعنی رسم رواج رسول طریقے نہ نہ اوچتوہ۔ ترجیح درکڑہ طریقے رسول تہ۔
- ادب (۳) ایت ۶: درکن بارہ کے مکمل تحقیق اوکڑہ دانہ چہ ٹوک درتہ دروغ او دوائی او دیور کن پارہ کے بلا تحقیق فیصلہ اوکڑے نو دعاجماعت بہ دے گڈ وڈی۔
- ادب (۴) ایت ۹: کد دعاجماعت ارکان چیلو کے پہ نہ خبرو وراں شی نول صلیع اوکڑہ۔ اوکڑہ پوتجا دوہ کپے نہ کوی نوہنے بل سرہ امداد اوکڑہ چہ بوج راشی بہ ہنہ سڑی چہ صلح نہ کوی۔
- ادب (۵) ایت ۱۱: ایور کن دے دیکر نہ تحقیق را نہ کڑی۔ ورنہ ملگری بہ تیس نس شی۔
- ادب (۶) ایت ۱۲: اہل گمان باندے پہ عمل نہ کوی۔ گمان کول دانسان چیل اختیار کے نہ دی۔ مگر گمان باندے عمل کول خواہتیار کے دی۔ ورنہ دعاجماعت ملگری بہ دے تیس نس شی۔
- ادب (۷) ایت ۱۳: عزت و تکریم اوکڑے دھنے چاچہ ہنہ تقی وی۔ اگر چہ عمرے ڈیر کم ولے نہ دی۔

بیاردستونو روایتونو کے فرمائی چہ منافق بہ چہرے ہم دے ادا بولجاظ نہ کوی۔ داحاصل سورة دو باقی ترجمہ اسانہ۔

انتیازات سورة:

- (۱) سورة ممتاز دے پدے اوو ادابو دعاشرے چہرے بل سورة کے شتہ۔
- (۲) سورة ممتاز دے پایت ۴ باندے چہ ٹوک رسول تہ درے نہ یاد کور دشا طرف نہ اواز نہ کوی نوودی زناور یعنی بے عقلہ دی۔
- (۳) سورة ممتاز دے پہ ایت ۷ باندے چہ اللہ خوگ کڑے دے تا سولہ ایمان او نہ دے خوگ تا سولہ کفر جب الیکم الایمان و کرہ الیکم الکفر و فسوق و العصیان
- (۴) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۰ انما المؤمنون اخوة
- (۵) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۳ چہ اللہ فرمائی چہ و جعلکم شعوبا و قبائل لتعارفوا
- (۶) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۴ قالت الاعراب انا قل لہم تو منوا و لکن قولوا لاسلمنا و لم یدخل الایمان فی قلوبکم
- (۷) سورة ممتاز دے پہ ایت ۱۷ باندے یمون علیک ان اسلموا قل لا تمون علی اسلامکم بل اللہ یمن علیکم ان ھدکم للایمان

سورة ق

(ترتیباً ۵۰ بعد از حجرات - نزولاً ۳۴ بعد از مرسلات)

رابطہ سابق سرہ

شمار	سورة الحجرات	سورة ق
۱-	آیت ۱۳ کے اوئے ان اکرمکم عند اللہ اتقکم	نود و ایت ۳۱-۳۲ اللہ تعالیٰ دینی منزل خانی چہ ہفتہ جنت دے۔
۲-	آیت ۱۸ کے اوئے چہ اللہ پوہ دے پے پٹو او پے نکارو	آیت ۱۶ کے فرمائی چہ سزا ہرزہ پیدوسہ ہم پوہ دے و تعلم ما توسوس بہ نفسہ و نحن اقرب الیہ من جبل الوریث
۳-	دے سورة کے معاشرے اصلاح دپارہ ۷ آداب بیان کرل	نودے سورة کے اثبات دقیامت کوئی (اشارہ دہ پکے دے تہ چہ کہ معاشرہ سہ دی نوقیامت کے ہر دے احرار تہ نصیب نہی۔)
۴-	آیت ۲: چا چہ دانیا و بے ادبی او کرہ نو عمل بے بر باد دے۔	آیت ۱۲: چا چہ دانیا و تکذیب او مخالفت کرے دے نو ہفتہ لہ اللہ تہاہ کرے دے۔

امتیازات و سورۃ: (۱) سورة ممتاز دے پے تعجب د کا فرو پ اثبات د قیامت آیت ۲

(۲) سورة ممتاز دے پے بیان د جبل الوریث باندے (دزخہ رگ) آیت ۱۶

(۳) سورة ممتاز دے پے دے بیان چہ قیامت کے بہ انسان نہ پردے لرے کڑی شی۔ آیت ۲۲

(۴) سورة ممتاز دے پے ہونو فرشتو چینی او گس طرف تہا تے دی۔ آیت ۱۷

مقصد و سورۃ: اثبات د قیامت او دلائل عقلیہ پ قیامت باندے۔

فرمائی چہ نبی کریم پے داختر پے ورز د سورة ق پے مازہ کے ڈیر لوستو۔ کذا لک الخروج داوئے؟ زکہ چہ داختر پے ورز ہر سڑے دچل دس مطابق پے چیل خیل لباس کے راوتے دی و کورنہ۔
نوسم دغسے قیامت کے بہ چیل عمل او عقیدے مطابق انسان دز کے نہ راوی۔

مختصر خلاصہ قرآن کریم پے اعتبار د فہم سرہ ثلور حصے دے: (۱) فاتحہ - ماندہ آخرہ پورے: الحاق لکل شیء ہوا اللہ (۲) انعام - بنی اسرائیل پورے: المرئی لکل شیء ہوا اللہ

(۳) کہف - احزاب پورے: الیہا ربک فی کل شیء ہوا اللہ (۴) سبا - ناس پورے: اثبات د قیامت + نفی د شفاعت تھری کوئی۔

دا اوسہ پورے چہ ثلور حصہ کے دسباند واخلفہ ترجمرات پورے کو سورتوں نہ بیان شول۔ پے ہفتے کے نفی د شفاعت تھری او شول۔ اودا نکلے سورتوں نہ (ق ذاریات طور) اثبات د قیامت کوئی
بالترقی لکہ ق کے دانی کذا لک الخروج نو ذاریات ۶-۷ کے فرمائی انما توعدون لصادق وان الدین لواقع طور ۷-۸ کے فرمائی مالہ من دافع نو پیدے ویدے سورتوں نو کے
اثبات د قیامت دے بالترقی۔

دقرآن دا ثلور حصہ پے دولس (۱۲) بابوں تقسیم دے:

باب (۱): سورة سبا + فاطر + یس (درے سورتوں دی)

باب (۲): سورة الصافات + ص + زمر (درے سورتوں دی)

باب (۳): سورة مؤمنین + حم سجدہ + شورا + زخرف + دخان + جاثیہ + احقاف (اودہ سورتوں دی)

باب (۴): سورة محمد + فتح + حجرات (درے سورتوں دی)

باب (۵): سورة ق + ذاریات + طور (درے سورتوں دی)

باب (۶): سورة نجم + قمر + رحمن + واقعہ (ثلور سورتوں دی)

باب (۷): سورة حدید + مجادلہ + حشر + ممتحنہ + صف + جمعه + منافقون + تنہاں + طلاق + تحریم (لس سورتوں دی)

باب (۸): سورة ملک + قلم + حاقہ + معارج + نوح + جن (شپ سورتوں دی)

باب (۹): سورة مزمل + مدثر (دوہ سورتوں دی)

باب (۱۰): سورة قیامتہ + دھر + مرسلات + نبا + نازعات + عیس + نکلور + انفطار + مطہفین + انشقاق + جمودج + طارق (دولس سورتوں دی)

باب (۱۱): سورة الاعلیٰ + غاشیہ + فجر + بلد شمس + لیل (شپ سورتوں دی)

باب (۱۲): سورة ضحیٰ + انشراح ----- ترعہ پورے (پولس سورتوں دی) چہ دا سورتوں نہ بیان دہ قصاص د ربہ، رزہا تو او تہد من الدینا او ترغیب الی الآخرة کوئی۔

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library